

MAŁOPOLSKIE CENTRUM STUDIÓW STRATEGICZNYCH

STRATEGIA

ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO

GMINY GRYBÓW

na lata 2008 – 2015

Grybów, 2008

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
I. Założenia metodyczne	7
1.1. Uwagi ogólne	7
1.2. Zgodność celów Strategii z celami różnych polskich i unijnych programów planistycznych	9
1.2.1. Strategiczne Wytyczne Wspólnoty	9
1.2.2. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia	12
1.2.3. Strategia Rozwoju Kraju	15
1.2.4. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	17
1.2.5. Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego	18
II. Część diagnostyczna	21
2.1. Ogólna charakterystyka Gminy Grybów	21
2.2. Rys historyczny	26
2.3. Potencjał demograficzny	30
2.4. Problematyka gospodarcza	37
2.5. Bezrobocie	47
2.6. Infrastruktura społeczna	52
2.7. Infrastruktura techniczna	61
2.8. Walory przyrodnicze i ochrona środowiska	63
2.9. Rolnictwo i leśnictwo	70
2.10. Turystyka	73
2.11. Finanse Gminy Grybów	79
2.12. Analiza porównawcza Gminy Grybów z jednostkami sąsiadującymi	93
2.13. Analiza SWOT	107
III. Część projekcyjna	111
3.1. Wizja Gminy Grybów	111

3.2. Przegląd celów strategicznych.....	112
3.3. Uzasadnienie wyboru celów strategicznych.....	112
3.4. Cele szczegółowe i działania	116
IV. Implementacja i monitoring Strategii	125
Spis tablic i rysunków	130
Załączniki.....	135

WSTĘP

Wyzwaniem ostatnich lat dla większości jednostek terytorialnych było precyzyjne ujęcie – w ramy odpowiednich dokumentów – planowanych kierunków rozwoju. Istnieją ku temu przynajmniej dwa ważne powody:

- wdrażanie reformy decentralizacji administracji publicznej znacząco poszerzyło zakres zadań, możliwości i odpowiedzialności jednostek terytorialnych w dziedzinie programowania rozwoju,
- możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe z funduszy UE – priorytetowo należy zaznaczyć tą możliwość w kontekście obecnego okresu finansowania tj. lat 2007-2013.

W myśl tych dwóch przesłanek niejako potrzebą chwili stała się konieczność stworzenia wieloletniej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów, której ramy czasowe realizacji przyjęto na lata 2008 – 2015.

Strategia rozwoju jednostki terytorialnej jest kierunkowym dokumentem uwzględniającym zasady zarządzania strategicznego uwzględniającym szybkie zmiany w otoczeniu i umożliwiającym osiągnięcie zasadniczych celów publicznych przy zachowaniu istotnych dla społeczności lokalnej wartości. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza ona sposób osiągania wyznaczonych celów przez świadome, zaplanowane – sterowanie rozwojem lokalnym.

Uwzględniając powyższe informacje stwierdzić można, że:

a) Strategia stanowi dokument, który:

- formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji,
- ustala hierarchię tych celów,
- porządkuje proces decyzyjny,
- podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym,
- jest stale aktualizowany i korygowany,
- ma charakter partnerski (społeczny),
- jest punktem wyjścia przy opracowywaniu pozostałych dokumentów planistycznych,

b) Strategia zawiera próby odpowiedzi na pytania:

- jaką jednostka powinna być?
- co należy w niej osiągnąć, jak i kiedy?
- jakimi narzędziami należy się posługiwać dla realizacji określonych celów?

c) Posiadanie dokumentu Strategii umożliwia m.in.:

- ubieganie się o uzyskanie pomocy z zewnątrz (stanowi siłę przetargową podczas aplikacji),
- tworzenie długofalowej wizji rozwojowej jednostki i koordynację oraz hierarchizację działań,
- klarowny obraz celów i kierunków rozwoju społeczno – ekonomicznego akceptowanych przez mieszkańców,
- rozwiązywanie problemów we właściwy sposób, w odpowiedniej kolejności, przewidywanie części z nich, zanim jeszcze powstaną,
- maksymalne wykorzystanie aktywów, czyli silnych stron i szans rozwojowych przy jednoczesnym ograniczaniu słabych stron i zagrożeń,
- lepsze zagospodarowanie zasobów (ludzi, ziemi, obiektów, sprzętu, wiedzy, instytucji, środków finansowych),
- umocnienie pozycji gminy przez poszerzenie sfer przyciągania i oddziaływania na inne, zewnętrzne układy lokalne,
- bardziej efektywne gospodarowanie budżetem i stymulowanie przez władze zmian zgodnych z programem rozwoju,
- zwiększenie wiarygodności wobec partnerów zewnętrznych, a przez to przyciągnięcie inwestorów krajowych i zagranicznych,
- właściwą promocję jednostki.

Strategie Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów przedstawiono w czterech rozdziałach:

- I. Założenia metodyczne,
- II. Część diagnostyczna,
- III. Część projekcyjna,
- IV. Implementacja i monitoring Strategii

W rozdziale pierwszym opisano proces konstruowania niniejszego dokumentu, począwszy od powołania odpowiedniego zespołu, przez określenie właściwych kryteriów

jej tworzenia, a także uwzględnianie pewnych wartości nadrzędnych towarzyszących programowaniu rozwoju lokalnego.

W rozdziale drugim przedstawiono profil sytuacji społeczno-gospodarczej w Gminie Grybów, który stał się narzędziem do określenia potencjału badanej jednostki terytorialnej. Ważnym elementem części diagnostycznej, stanowiącym swoistego rodzaju pomost między częścią diagnostyczną a projekcyjną jest analiza SWOT. Zestawiono w niej mocne i słabe strony jednostki oraz szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia.

Część projekcyjna, najważniejsza część strategii, przedstawia informacje na temat głównych kierunków rozwoju Gminy Grybów. Zastosowano tu schematyczne ujęcie porządkujące proces zarządzania w Gminie. Mianowicie informacje przedstawiono w układzie: cel strategiczny – cel szczegółowy – działania.

Ostatnia część niniejszego dokumentu określa zasady procesu wdrażania i bieżącej oceny Strategii. Zaproponowano pewną ideę sprawdzoną w wielu jednostkach terytorialnych. Autorzy zakładają z dużym prawdopodobieństwem, że przedstawione pomysły przełożą się również w Gminie na wdrożenie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z sukcesem.

I. ZAŁOŻENIA METODYCZNE

1.1. Uwagi ogólne

Proces przygotowania i realizacji Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego oparto na następujących zasadach:

1. Dobrobyt mieszkańców jako najważniejsze dobro.
2. Koncentracja na wynikach, która wymaga określenia harmonogramu działań, systemu oceny wyników działań, monitoringu i sprawozdawczości zwrotnej.
3. Integracja środowisk lokalnych wokół sposobów rozwiązywania problemów.
4. Zapewnienie uczestnictwa i informacji zwrotnej od mieszkańców.
5. Dostępność, włączenie, otwartość na potrzeby i problemy jednostek.
6. Nastawienie na działanie.
7. Odpowiedzialność i rewizja.
8. Własność misji i celów rozwojowych Gminy.

W skład przedstawicielstwa społeczności lokalnej wchodzi przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, samorząd wiejski oraz instytucje publiczne. Reprezentacja partnerów społecznych jest powołana, informowana i konsultowana w sprawach dotyczących realizacji Strategii. Inicjatywy wszystkich projektów i przedsięwzięć pochodzą bezpośrednio od mieszkańców Gminy lub też zostały zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych.

Partnerzy społeczni i gospodarczy uczestniczą także w procesie wdrażania projektów wynikających ze Strategii. Wszędzie tam gdzie ich współdziałanie podnosi wartość dodaną projektu są oni włączani w proces konceptualizacji projektu oraz jego realizacji.

Na potrzeby opracowania Strategii powołany został interdyscyplinarny Zespół do prac nad dokumentem. Zespół ten, złożony z kluczowych pracowników Urzędu Gminy Grybów pod nadzorem Wójta jednostki stworzył część merytoryczną dokumentu w oparciu o szerokie konsultacje społeczne. W Zespole brali również udział zewnętrzni doradcy – eksperci Małopolskiego Centrum Studiów Strategicznych z Nowego Sącza. Pełnili oni funkcję moderatorów procesu tworzenia Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego zgodnie z metodologią odpowiadającą budowie tego typu dokumentów.

Podczas przebiegu prac nad dokumentem kierowano się następującymi założeniami:

- cele zawarte w Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów winny być zbieżne celami nakreślonymi w pozostałych dokumentach planistycznych na szczeblu regionalnym i krajowym,
- z uwagi na fakt, że dokument jest na pewnym stopniu ogólności – wypracowana Strategia powinna stanowić punkt wyjścia ku opracowywaniu bądź też aktualizacji pozostałych dokumentów, w których uszczegółowione zostaną działania i zadania niezbędne do realizacji tytułem osiągnięcia zakładanych celów strategicznych,
- poprawnie sformułowana Strategia nie powinna zbyt często ulegać dezaktualizacji, dlatego dołożono starań aby wybrane priorytety stanowiły odbicie oczekiwań społeczności lokalnej na przestrzeni kilku lat,
- cele zapisane w Strategii zmierzające ku rozwojowi Gminy Grybów powinny powstawać w oparciu o: rozpoznanie obecnych problemów, przewidywaną i pożądaną wizję przyszłości, analizy programów rozwoju szczebla regionalnego i krajowego, uwzględnianie priorytetów i kierunków działań zawartych w dokumentach UE,
- dokument musi stać się przedmiotem szerokich konsultacji społecznych w zakresie obszarów i celów strategicznych – należy zatem zadbać aby postulat ten został zrealizowany w możliwie dogłębny sposób,
- moment uchwalenia Strategii nie może zakończyć faktycznego jej bytu, należy zatem opracować efektywny sposób jej wdrażania, monitoringu i komunikacji społecznej,
- jedną z idei Strategii jest – by w proces jej realizacji (zarówno przygotowawczy jak i wdrażający) zaangażowana była jak największa liczba partnerów z lokalnych środowisk zarówno społecznych jak i gospodarczych stosownym zatem wydaje się zadbać o zaangażowanie wymienionych podmiotów w realizację wybranych celów Strategii,
- istotnym z punktu widzenia powodzenia Strategii jest przeprowadzenie hierarchizacji problemów i potrzeb w zakresie rozwoju społeczno –

gospodarczego jednostki, jak również określenie ważności poszczególnych celów niniejszej Strategii (koncentracja na najważniejszych),

- wypełnianie postulatów niniejszego dokumentu będzie oznaczać uwzględnianie jego zapisów w budżecie Gminy Grybów.

1.2. Zgodność celów Strategii z celami różnych polskich i unijnych programów planistycznych

1.2.1. Strategiczne Wytoczne Wspólnoty

Strategiczne Wytoczne Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej są przewidziane jako indykatywne ramy dla państw członkowskich w zakresie opracowania narodowych strategicznych ram odniesienia i programów operacyjnych na lata 2007 – 2013. Wytoczne zostały przyjęte decyzją Rady Europejskiej w dniu 6 października 2006 r. Wedle zapisów SWW, programy otrzymujące wsparcie w ramach polityki spójności powinny dążyć do skoncentrowania zasobów na następujących działaniach:

- zwiększanie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska;
- wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych; oraz
- tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększanie inwestowania w kapitał ludzki.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów obejmuje cztery cele strategiczne, tj:

- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury,
- Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości,

- Zwiększanie atrakcyjności turystycznej i sportowej,
- Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego.

i wpisuje się w w/w działania objęte SWW. Szczegółowych informacji dotyczących powiązań celów SRSG Gminy Grybów z działaniami SWW dostarcza poniższa tablica.

Tablica 1. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z działaniami Strategicznych Wytycznych Wspólnoty

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów		Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Działania
I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury	1. Poprawa warunków ochrony środowiska	I. Zwiększanie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska
	2. Poprawa jakości dróg gminnych	
	3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej	
II. Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie	II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie	
	3. Promocja przedsiębiorczości	
	4. Rozwój instytucji okołobiznesowych	

III. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i sportowej	1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc pod uwagę aspekty turystyczne i sportowe	II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie	II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej	I. Zwiększanie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy	II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych

IV. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego	1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów	II. Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego	
	3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii	
	4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów	

Źródło: opracowanie własne.

1.2.2. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

NSRO określa działania o charakterze rozwojowym, jakie polski Rząd zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO mają także służyć zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

NSRO integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. NSRO stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

NSRO wykorzystują dorobek prac nad Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013 – przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r. W wyniku tych prac powstały strategie sektorowe, które były podstawą do przygotowania programów operacyjnych realizowanych ze środków UE.

Za cel strategiczny NSRO uznaje się: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Przyjmuje się, że wytyczony cel strategiczny będzie osiągnięty dzięki realizacji następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

- Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego,
- Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego,
- Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Rozwój obszarów wiejskich.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów wpisuje się w cele objęte NSRO. Szczegółowych informacji dotyczących powiązań celów SRSG Gminy Grybów z horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO dostarcza poniższa tablica.

Tablica 2. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów		Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Cele
I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury	1. Poprawa warunków ochrony środowiska	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego IV. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów V. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
	2. Poprawa jakości dróg gminnych	
	3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej	

II. Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego II. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie	
	3. Promocja przedsiębiorczości	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego III. Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług
	4. Rozwój instytucji okołobiznesowych	
III. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i sportowej	1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc pod uwagę aspekty turystyczne i sportowe	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego III. Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie	
	3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego III. Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług
	4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy	
IV. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego	1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów	I. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego
	2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego	
	3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii	

	4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów	
--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

1.2.3.Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015 (SRK) (przyjęta przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat. Określa też warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Priorytety SRK to:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
5. Rozwój obszarów wiejskich,
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

W poniższej tabelicy zestawiono powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z Priorytetami Strategii Rozwoju Kraju.

Tablica 3. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z Priorytetami Strategii Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów		Strategia Rozwoju Kraju
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Priorytety
I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury	1. Poprawa warunków ochrony środowiska	II. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej
	2. Poprawa jakości dróg gminnych	
	3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej	V. Rozwój obszarów wiejskich

II. Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie	I. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki II. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej III. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie	
	3. Promocja przedsiębiorczości	
	4. Rozwój instytucji okołobiznesowych	
III. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i sportowej	1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc pod uwagę aspekty turystyczne i sportowe	I. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki II. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej III. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości V. Rozwój obszarów wiejskich
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie	
	3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej	
	4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy	
IV. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego	1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów	V. Rozwój obszarów wiejskich
	2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego	
	3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii	
	4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów	

Źródło: opracowanie własne.

1.2.4. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego jest najważniejszym dokumentem przygotowanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Zbieżność Strategii Rozwoju Społeczno-

Gospodarczego Gminy Grybów ze strategią wojewódzką dostrzegalna jest już w wizji regionu małopolskiego, gdzie zwrócono uwagę na problematykę społeczną i gospodarczą. Wizja województwa brzmi:

*Małopolska regionem szans wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki,
silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości
i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.*

Strategia województwa obejmują następujące pola aktywności:

- A. konkurencyjność gospodarcza,
- B. rozwój społeczny i jakość życia,
- C. potencjał instytucjonalny.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów wpisuje się w w/w pola aktywności strategii wojewódzkiej. Szczegółowych informacji dotyczących powiązań celów SRSG Gminy Grybów z polami aktywności SRWM dostarcza poniższa tablica.

Tablica 4. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z działaniami Strategicznych Wytocznych Wspólnoty

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów		Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Pola aktywności
I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury	1. Poprawa warunków ochrony środowiska	I. Konkurencyjność gospodarcza II. Rozwój społeczny i jakość życia
	2. Poprawa jakości dróg gminnych	
	3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej	
II. Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie	I. Konkurencyjność gospodarcza
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie	
	3. Promocja przedsiębiorczości	
	4. Rozwój instytucji okołobiznesowych	I. Konkurencyjność gospodarcza III. Potencjał instytucjonalny

III. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i sportowej	1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc pod uwagę aspekty turystyczne i sportowe	I. Konkurencyjność gospodarcza II. Rozwój społeczny i jakość życia
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie	
	3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej	
	4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy	
IV. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego	1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów	III. Potencjał instytucjonalny
	2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego	
	3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii	
	4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów	

Źródło: opracowanie własne.

1.2.5. Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego na lata 2006 – 2013 jest istotnym instrumentem programowania i sterowania rozwojem powiatu. Cechą charakterystyczną tej strategii jest oparcie rozwoju powiatu na wypełnieniu dwóch celów strategicznych:

1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Powiatu Nowosądeckiego,
2. Poprawa warunków życia mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego.

Zbieżność niniejszego dokumentu obserwuje się z obydwoima celem strategicznym Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego. Dodać należy, że Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów zbieżna jest szczególnie na poziomie celów operacyjnych w ramach celów strategicznych SRPN, tj.:

I. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Powiatu Nowosądeckiego

1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej powiatu,
2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć innowacyjnych,
3. Promocja atrakcyjności inwestycyjnej Powiatu Nowosądeckiego,
4. Tworzenie konkurencyjnych zasobów pracy,
5. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu.

II. Poprawa warunków życia mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego:

1. Stworzenie nowoczesnej oferty edukacyjnej,
2. Poprawa stanu środowiska naturalnego,
3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Powiatu w tym bezpieczeństwa zdrowotnego,
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
5. Zapewnienie warunków rozwoju kultury w Powiecie,
6. Zagwarantowanie dostępności do szerokiej oferty sportowo-rekreacyjnej,
7. Wzmocnienie partycypacji społecznej wśród mieszkańców Powiatu.

Poniższe zestawienie prezentuje powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z celami operacyjnymi Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego.

Tablica 5. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z celami operacyjnymi Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów		Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Cele operacyjne
I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury	1. Poprawa warunków ochrony środowiska	II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego
	2. Poprawa jakości dróg gminnych	I.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej powiatu
	3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej	II.6. Zagwarantowanie dostępności do szerokiej oferty sportowo-rekreacyjnej

II. Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie	I.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej powiatu I.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć innowacyjnych I.3. Promocja atrakcyjności inwestycyjnej Powiatu Nowosądeckiego
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie	
	3. Promocja przedsiębiorczości	
	4. Rozwój instytucji okołobiznesowych	I.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć innowacyjnych
III. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i sportowej	1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc pod uwagę aspekty turystyczne i sportowe	I.5. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu II.6. Zagwarantowanie dostępności do szerokiej oferty sportowo-rekreacyjnej
	2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie	
	3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej	
	4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy	
IV. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego	1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów	I. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Powiatu Nowosądeckiego
	2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego	
	3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii	
	4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów	

Źródło: opracowanie własne.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2.1. Ogólna charakterystyka Gminy Grybów

Gmina Grybów położona jest w województwie małopolskim i terytorialnie wchodzi w skład powiatu nowosądeckiego (grodzkiego), gdzie jest jedną z jedenastu gmin wiejskich leżących w jego granicach. Powiat utworzony został w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej państwa. Jego siedzibą jest miasto Nowy Sącz. Ziemia Sądecka graniczy: od wschodu – z powiatem gorlickim, od północy – z tarnowskim i brzeskim, od zachodu – z nowotarskim i limanowskim, od południa – z Republiką Słowacką. Gmina Grybów usytuowana jest we wschodniej części Sądecczyzny, na pograniczu Beskidu Niskiego oraz Pogórza Rożnowskiego. Do miast leżących w bliskim sąsiedztwie jednostki zaliczyć należy: na zachód – Nowy Sącz (22 km), na południe – Krynica (27 km), na wschód – Gorlice (19 km). Gminę otaczają Góry Grybowskie wznoszące się na wysokość powyżej 700 m n.p.m. Największe szczyty to:

- Jaworze 882 m n.p.m.,
- Chełm 779 m n.p.m.,
- Maślana Góra 753 m n.p.m.
- Rosochatka 750 m n.p.m.

Gmina jako jednostka przestrzenna sąsiaduje z następującymi gminami:

- powiatu nowosądeckiego:
 - Korzenna,
 - Chełmiec,
 - Kamionka Wielka,
 - Łabowa,
 - Krynica Zdrój.
- powiatu gorlickiego:
 - Bobowa,
 - Łużna,
 - Gorlice,

- Ropa,
- Uście Gorlickie.

Rysunek 1 przedstawia położenie Gminy Grybów na terenie powiatu nowosądeckiego.

Rysunek 1. Położenie Gminy Grybów na terenie powiatu nowosądeckiego

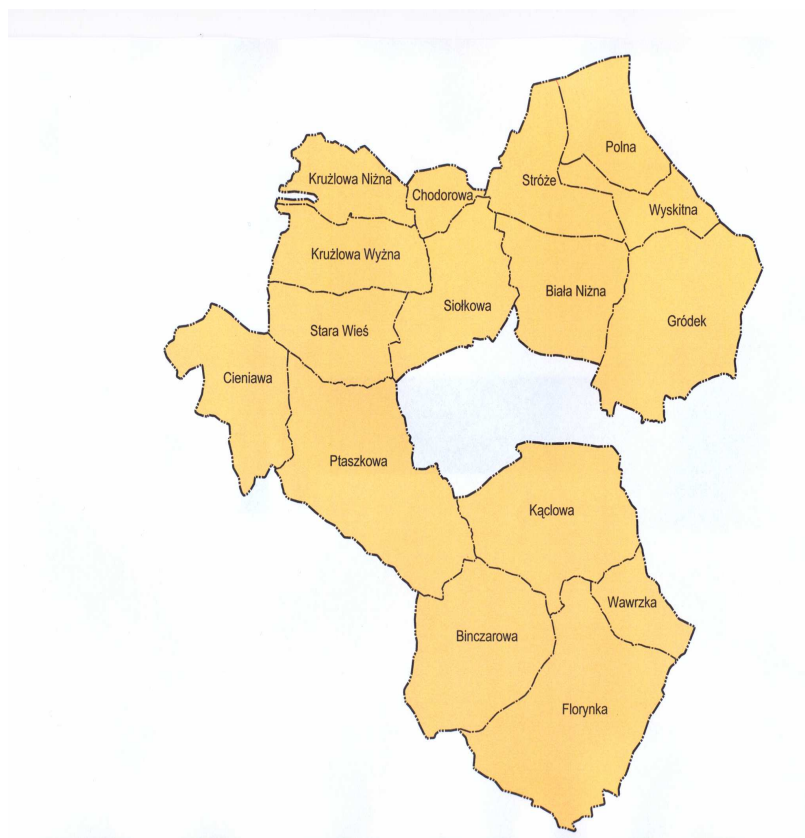

Źródło: www.wrotamalopolski.pl

Powierzchnia Gminy to – 153 km², co stanowi blisko – 10% terenu powiatu nowosądeckiego. Wynik ten klasyfikuje Gminę na pierwszym miejscu pod względem wielkości w powiecie. Obszar jednostki to w 54% – użytki rolne, 33% – użytki leśne. W tym miejscu warto zaznaczyć, że 100% obszaru Gminy to tereny chronionego krajobrazu.

Gminę tworzy szesnaście sołectw, które przedstawione zostały na rysunku 2.

Rysunek 2. Sołectwa Gminy Grybów

Źródło: UG Grybów.

Obszar Gminy Grybów stanowi charakterystyczne dla tej części regionu górzyste ukształtowanie terenu z bogato występującymi terenami lesistymi (zwłaszcza na stokach najwyższych wzniesień). Uwarunkowania tutejszej przestrzeni geograficznej charakteryzuje również występowanie rzek, strumieni i potoków. Główną rzeką przepływającą przez Gminę jest – Rzeka Biała zaliczana do tzw. „Rzek Karpackich”, której długość wynosi – 101,8 km (na terenie Gminy – 18 km). Posiada ona typowy charakter rzeki górskiej cechującej się zmiennością zarówno przepływów jak i stanu wód, co uzależnione jest w głównej mierze liczbą opadów atmosferycznych. Do cech charakteryzujących jednostkę należy również zaliczyć malownicze otoczenie, bogato występującą faunę i florę, dogodne warunki bioklimatyczne oraz relatywnie niską ingerencję człowieka w środowisko naturalne.

Wyżej wymienione atuty środowiska naturalnego wsparte bogatym dorobkiem kulturowym obszaru oraz tutejszą infrastrukturą turystyczną tworzą dogodną bazę wycieczkową dla turystów.

Według danych GUS za 2005 rok – ogólna liczba mieszkańców Gminy Grybów to – 22 411 osób, z czego – 49,7% stanowią kobiety. Fakt ten powoduje, że Gmina zajmuje drugie miejsce pod względem ilości mieszkańców spośród gmin powiatu nowosądeckiego. Gęstość zaludnienia w Gminie wynosi – 146 km², współczynnik feminizacji sięga poziomu – 99 kobiet/100 mężczyzn. W strukturze wiekowej ludności przeważa grupa osób w wieku produkcyjnym.

Kulturowo Gmina Grybów związana jest z trzema grupami etnicznymi zamieszkującymi niegdyś te tereny tj.:

- Lachy – grupa pośrednia między Krakowianami a Góralami, zamieszkiwali północne i wschodnie obrzeża Beskidu Wyspowego oraz Beskid Sądecki do północno – zachodnich obrzeży Gminy Grybów,
- Pogórzanie – duża grupa etniczna zamieszkująca Pogórze i zachodnią część Dołów Jasielsko-Sanockich,
- Łemkowie – zamieszkiwali tereny obecnego Beskidu Niskiego oraz wschodniej części Beskidu Sądeckiego.

W gospodarce Gminy dominuje własność prywatna. Struktura podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON wg sekcji PKD wykazuje przewagę budownictwa (40%), handlu i napraw (18%) oraz przetwórstwa przemysłowego (9%). Wartość wskaźnika przedsiębiorczości na terenie badanej jednostki w 2006 roku wyniosła – 16,4. Gmina Grybów posiada profil turystyczny, którego uzupełnienie stanowi przemysł (lekki) oraz rolnictwo. Uzasadnieniem niniejszego stwierdzenia jest fakt, iż na jej terenie dostrzec można bogactwo środowiska przyrodniczo – geograficznego i kulturowego, porównywalnie wyższy udział przemysłu w lokalnej gospodarce (w odniesieniu do pozostałych jednostek powiatu nowosądeckiego) oraz dominację użytków rolnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów.

Liczba osób bez pracy zarejestrowanych na terenie Gminy Grybów (stan na 31.12.2006 r.) stanowi nieco ponad 10% ogółu bezrobotnych powiatu nowosądeckiego. Stopa bezrobocia w jednostce, w 2006 roku wyniosła – 11,1%. Na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego można stwierdzić, że przeciętny bezrobotny w Gminie to – kobieta w wieku 25 – 34 lata z wykształceniem zasadniczym zawodowym, nie posiadająca stażu pracy oraz pozostająca bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy.

Na główne elementy infrastruktury społecznej Gminy wg danych GUS za 2005 rok składa się: 7 ośrodków zdrowia, 6 przedszkoli uzupełnione 15 placówkami przy szkołach podstawowych, 15 szkół podstawowych i 5 gimnazjalnych, 10 placówek bibliotecznych oraz 11 instytucji kulturowych.

Główne mierniki infrastruktury technicznej Gminy Grybów czyli sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz gazowa posiadają długości (odpowiednio) 13 km, 1,7 km oraz 256,5 km.

Na terenie jednostki możliwe jest uprawianie turystyki w niemalże każdej jej formie. Gmina pod tym kątem posiada bogate zaplecze przejawiające się w występowaniu szlaków turystycznych, tras rowerowych oraz ścieżek przyrodniczych. Na terenie jednostki znajdują się również dwa większe ośrodki turystyczne oraz gospodarstwa agroturystyczne.

Saldo budżetu Gminy w okresie badanych sześciu lat przyjęło wartości ujemne dla lat 1999 i 2000. Na koniec roku 2005 dochody jednostki wynosiły – 40 366,15 zł i przewyższały jej wydatki o 1 502,75 zł.

Porównując Gminę Grybów (wg danych GUS za rok 2005) do jednostek z nią sąsiadujących zauważyć można, że wyróżnia się ona pod względem: liczby ludności (2 miejsce), powierzchni (2 miejsce), liczby podmiotów gospodarczych zarówno prywatnych (2 miejsce) jak i publicznych (3 miejsce), liczby bezrobotnych (3 miejsce, dane PUP dla Powiatu Nowosądeckiego i PUP Gorlice za rok 2006), liczby ośrodków służby zdrowia (1 miejsce), liczby szkół podstawowych i gimnazjalnych (2 miejsce), liczby bibliotek (1 miejsce), długości dróg gminnych (1 miejsce), długości sieci gazowej oraz liczby jej przyłączy (1 miejsce).

W tym miejscu opracowania należy również zaznaczyć, że Samorząd Gminy jest otwarty na współpracę i kontakty partnerskie. Obecnie Gmina Grybów prowadzi współpracę z francuską gminą Chateau – Thierry, w ramach której realizuje się wymianę kulturalną, turystyczną i gospodarczą, a także wspiera wzajemnie osoby niepełnosprawne.

Powyżej zaprezentowane informacje staną się przedmiotem szerszych rozważań diagnostycznych, które przedstawione zostaną w kolejnych punktach 2.2. – 2.12.

2.2. Rys historyczny

Historia Grybowa sięga zamierzchłych czasów. Wykopaliska archeologiczne wskazują, że już 4000 – 2000 lat p. n. e. okolice te zamieszkiwane były przez człowieka (odkryto narzędzia krzemienne z tamtego okresu w rejonie Białej Wyżnej). Rozwój kultury materialnej obszaru datuje się na epokę brązu (1700 – 700 p. n. e.). Odkryte grodziska na terenie Gminy takie jak np.: Stróże czy Gródek świadczą o tym, że w okresie żelaza miejscowi osadnicy wędrujący w górę rzek Pogórza Karpackiego budowali tam osady obronne. Znaleźiska pochodzące z doliny Białej (z II – IV w. n. e.) w postaci monet rzymskich dowodzą o istnieniu kontaktów z imperium rzymskim (przypuszcza się, iż szlaki handlowe biegnące z położonej na południe rzymskiej prowincji – Panonii czyli tereny dzisiejszych Węgier biegły dolinami rzek Białej i Ropy). Grody obronne zlokalizowane obok osad otwartych pozwalają twierdzić, że w okresie wczesnośredniowiecznym dolina Białej musiała być częściowo zagospodarowana.

Grybów założony został 15 maja 1340 roku przez Kazimierza Wielkiego na skrzyżowaniu szlaków handlowych na Ruś i Węgry – jako królewskie miasto Grybów. Przywilej na założenie miasta na prawie magdeburskim otrzymał mieszczanin szlachecki Hanko. W myśl czego nowy gród powstał na terenie dotychczasowej wsi Biała i w widniał pod nazwa – Grynberg (Zielona Góra), tłumaczoną też jako Tymberch. Początkowa powierzchnia obejmowała – 150 łanów frankońskich. Lokalizacja na skrzyżowaniu szlaków handlowych dawała miastu dogodne uwarunkowania rozwojowe. Szlaki te biegły:

- z zachodu przez Nowy Sącz, Biecz, Sanok, Ruś Czerwoną w kierunku zamożnych kolonii genueńskich nad Morzem Czarnym Kili i Białogrodu,
- z Sandomierza przez Tarnów, Tuchów, Muszynę na Węgry.

Na przestrzeni następnych kilku lat, na terenie nowopowstałego Grybowa zaczął rozwijać się istniejący już na tych terenach przemysł sukienniczy oraz wzrastać zaczęła produkcja saletry i wapna. Szlakami handlowymi transportowano coraz to większe ilości suszonych śliwek, budulca i skór. Również tymi drogami zwożono z pobliskich Węgry wyśmienite wina.

W 1365 roku w dokumencie królewskim dotyczącym nadania miastu części lasu na górze Jawor w pobliżu wsi Binczarowa, miasto określane jest już jako – Grybów (civitas

nostra Gribowa vulgatis dicta). Dokument ten sygnowany był przez króla w Bieczu – ówczesnej stolicy ziemi bieckiej, dawnej kasztelani.

W okresie w 1398 roku rola wójta Garbowa przypadła Stanisławowi z Bobowej (z rodu Grafitów), który odniósł zasługi dla kolonizacji dorzecza Białej. Jako ciekawostkę należy tu zaznaczyć, że Król Władysław Jagiełło dwukrotnie odwiedzał Grybów w związku z wyjazdami na Węgry (wizyty te miały na celu spotkania z Zygmuntem Luksemburczykiem). Od tego roku wójtostwo Grybowa znajdowało się w rękach lokalnych, szlacheckich możnowładców, posiadających swe dobra w dolinie Białej. Sam Grybów jak i włości królewskie okalające miasto, do których należały wsie Biała Niżna, Biała Wyżna, Siołkowa, Gródek, Binczarowa, Kąclowa, później też Bogusza, Wolica Wawszkowska, Cieniawa, Ptaszkowa stanowiły tzw. – starostwo niegrodowe. Jak wynika z dokumentów w tamtym okresie włodarze Grybowa zmieniali się dość często.

W 1488 roku Grybów raz kolejny otrzymuje prawa miejskie, staje się siedzibą starostwa niegrodowego oraz ośrodkiem handlowo – rzemieślniczym (ma się tu na myśli głównie sukiennictwo). To właśnie ten czas – czyli przełom XVI i XVII wieku uznawany jest jako – „złoty okres” rozkwitu miasta. W tych latach miasto otrzymywało liczne przywileje królewskie. Istniała tu m.in. szkoła Wita Stwosza. Z tej właśnie szkoły pochodzą zachowane do dnia dzisiejszego posągi Mojżesza i Eliasza, które można podziwiać w prezbiterium kościoła w Grybowie.

Kolejne lata przyniosły burzliwe wydarzenia i upadek gospodarczy miasta. Za największą klęskę dla Grybowa i jego okolic należy uznać najazd szwedzki w 1655 roku. Najeźdźcy splądrowali miasto – podpalili północną stronę rynku, ratusz i kramy kupieckie, jak również stary, kazimierzowski jeszcze kościół. W skutek tych wydarzeń mieszkańcy stawili opór i doszło do bitwy pod Czerwoną Górą.

W 1657 roku, nie ominął okolic Grybowa najazd wojsk siedmiogrodzkich i kozackich księcia Jerzego Rakoczego. Ofiarami najazdu padły okalające miasto wsie, co w efekcie doprowadziło do głodu oraz epidemii morowego powietrza (w latach 1543, 1559, 1564, 1577, 1600, 1622, 1653, 1707, 1708, 1709). W górach rozwijało się zbójnictwo.

Na przełomie lat 1653 – 1667 miasto spustoszone zostało przez pożary o raz wielokrotne wylewały rzeki niszcząc tym samym lokalną infrastrukturę.

Na przełomie lat 1704 – 1709 zamarło rzemiosło i handel na skutek naprzemiennej grabieży oraz podpaleń miasta i okolic przez własne wojska będące zarówno pod komendą

saskich Wettinów, jak i Leszczyńskiego, Sasów, Szwedów i Rosjan. Pozbawienie ludności tych dwóch źródeł dochodu – zmusiło do czerpania zysków z uprawy ziemi.

Latem 1768 roku, w okresie konfederacji barskiej miasto przez trzy lata wspierało walczących konfederatów oraz rosyjskie oddziały generała Drewicza.

W latach 1772 – 1918 Grybów znajdował się w zaborze austriackim. Zaborcy w ramach reformy administracyjnej znieśli istniejący już w XVI wieku powiat grybowski, który został ponownie utworzony w 1867 roku. Austriacy wprowadzili nowe prawa i obowiązki oraz w grudniu 1773 roku zażądali od ludności złożenia przysięgi wierności cesarzowej.

Kolejnym istotnym wydarzeniem w dziejach Grybowa była – Wiosna Ludów. W 1849 roku przemaszerowały tędy wojska rosyjskie, aby tłumić powstanie na Węgrzech. Miasto w tym okresie odwiedzało wiele ważnych osobistości takich jak np. cesarz Franciszek Józef I, Artur Grottger czy księżę austriacki – Hosch, który wybudował tu dworek w kształcie litery H, w miejscu dawnego zamku.

W roku 1867 na terenie miasta i okolic zaczął odradzać się przemysł a zwłaszcza – tkacki, drzewny, młynarski i naftowy oraz rzemiosło. Zawodowo najliczniejszą grupę stanowili – kuśnierze, szewcy i garbarze. Stopniowo rozwijającemu się przemysłowi towarzyszył rozwój handlu, którym w głównej mierze zajmowali się Żydzi. Dziewięć lat później miasto posiada połączenie kolejowe.

Od schyłku XIX wieku da się zauważyć rozwój oświaty i kultury. Powstało wiele nowych szkół oraz organizacji kulturowych na terenie wsi. Zaczęły tworzyć się partie społeczne (głównie ludowe) oraz w 1893 powstał Związek Stowarzyszenia Chłopskiego. Prężnie zaczęła się rozwijać również gospodarka miasta. Powstawały liczne młyny, tartaki, w mieście uruchomiono fabrykę wyrobów z drewna. Kontynuowano tradycję przemysłu domowego. W okolicy zaczęto wydobywać na skalę przemysłową ropę naftową. Utworzono zakłady związane z przemysłem skórzanym, rozwijał się handel bydłem.

W okresie I wojny światowej, z terenu miasta i jego okolic do armii Cesarsko – Królewskiej wcielone zostało ponad 200 osób. Młodzież strzelecka wyjechała na punkt zborny Legionów do Krakowa, a część już we wrześniu dołączyła do cofającego się od Lwowa przez Gorlice, Grybów – Legionu Wschodniego płk. Hallera. W Grybowie i okolicznych przyfrontowych miejscowościach stacjonowały duże ilości wojsk austriackich

i niemieckich. Dziś tamte wydarzenia przypominają liczne cmentarze żołnierskie, rozrzucone w dolinie Białej i na wzgórzach - w tym trzy w Grybowie.

Okres międzywojenny przyniósł dalszy rozwój miasta i okolic. Rozwinęło się kopalnictwo naftowe. Powstały też nieduże firmy budowlane. Próbowano również utworzyć w Grybowie uzdrowisko w oparciu o walory krajobrazowe, mikroklimat i istniejące wody mineralne. Istniały szkoły, domy ludowe, zespoły artystyczne, orkiestry i kapele, organizacje młodzieżowe, kościelne i ludowe. W samym Grybowie nadal aktywnie działał SOKÓŁ. W wioskach łemkowskich działały czytelnie Kaczkowskiego. W latach trzydziestych na rynku grybowskim miały miejsce burzliwe wiece chłopskie. Nasiliły się one w 1932 roku oraz towarzyszyły im represje władz. Tu rozpoczął się nieudany chłopski marsz na Krynice.

Już pierwsze działania II wojny światowej spowodowały, że okolice Grybowa znalazły się pod okupacją. Znaczna część miejscowych Żydów została zgładzona w miejscach straceń a pozostałą część wywieziono do innych gett. W 1942 roku miała miejsce ostateczna eksterminacja żydowskiej społeczności. Młodzież została wywożona na roboty do Rzeszy a działacze polityczni wraz z inteligencją – trafiali do więzień i obozów koncentracyjnych. Ruch oporu na ziemiach grybowskich rozwijał się od samych początków okupacji. Jednakże nasilenie działań partyzantów dało się odczuć w lecie 1944 roku (np. oddział Franciszka Paszka ps. Kmicic). Rok później, pod koniec stycznia 1945 roku ofensywa idąca znaną z Wisłoki zepchnęła Niemców z doliny Białej. Wojska niemieckie podczas ucieczki dokonały wielu zniszczeń w okolicy (w dużej mierze ucierpiały liczne zabytki i domostwa). Do dnia dzisiejszego w okolicy Grybowa można napotkać ślady działań wojennych w postaci okopów i bunkrów niemieckich (najliczniejsze na wzgórzu Matelanki).

Po zakończeniu II wojny światowej nastąpił okres odbudowy i rozwoju. Odbudowane zostały budowle, które uległy zniszczeniu w czasie wojny (np. most kołowy na rzece Białej, a także kamieniczki i kościół). Zbudowano nowy wiadukt oraz rozbudowane zostało browarnictwo z 1904 roku, które w XVIII wieku stanowiło wiodącą gałąź przemysłu. Zaczęły powstawać coraz to nowe zakłady przemysłowe (np. Zakłady Stolarki Budowlanej, Spółdzielnia Inwalidów Karpaty, rozbudowano Zakład Budowy Mostów) oraz osiedla. Nastąpił również znaczny rozwój oświaty i kultury – w mieście powstało Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Zawodowych, nowa Szkoła

Podstawowa i Ośrodek Szkoleniowy Politechniki Warszawskiej. Utworzono Miejski Dom Kultury, Bibliotekę Miejską oraz Muzeum Parafialne. Utworzono przychodnie lekarskie i ośrodki zdrowia oraz Dom Opieki Społecznej i Zakład Opiekuńczy Caritas. Zbudowano nowy Urząd Pocztowy i Telekomunikacyjny oraz utworzono Bank Spółdzielczy. Powstały nowe obiekty handlowe, gastronomiczne i usługowe oraz małe zakłady pracy. Mimo okresu restrukturyzacji większość miejscowych zakładów przemysłowych i usługowych posiadała dobrą kondycję gospodarczą.

2.3. Potencjał demograficzny

Aspekty demograficzne stanowią istotny czynnik wpływający na rozwój społeczno – gospodarczy jednostki. Diagnostyka demograficzna koncentrująca się na m.in. jakościowym i ilościowym badaniu rozmieszczenia ludności, jej struktury i migracji, jak również badaniem zachowań i ich zmian w znacznym stopniu pomaga w opracowywaniu prognoz i planowaniu rozwoju. Dzięki wyżej wymienionym rodzajom analiz można przewidywać (a następnie kształtować) rozwój poszczególnych obszarów strategicznych określonych w części projekcyjnej niniejszego opracowania. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że wnikliwe wnioskowanie przestrzennych zależności między tymi zagadnieniami jest bardzo istotne w działaniach na rzecz koncentracji inwestycji i wzrostu gospodarczego.

Zamiarem przeprowadzonej w tym rozdziale diagnostyki demograficznej jednostki jest analiza rozwoju struktury demograficznej Gminy Grybów, która kształtowana jest w znacznej mierze przez wiele czynników natury biologicznej, społecznej i losowej.

Tablica 6 charakteryzuje liczbę ludności Gminy Grybów według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1999 – 2005.

Tablica. 6. Liczba ludności Gminy Grybów według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1999 – 2005 (osoby)

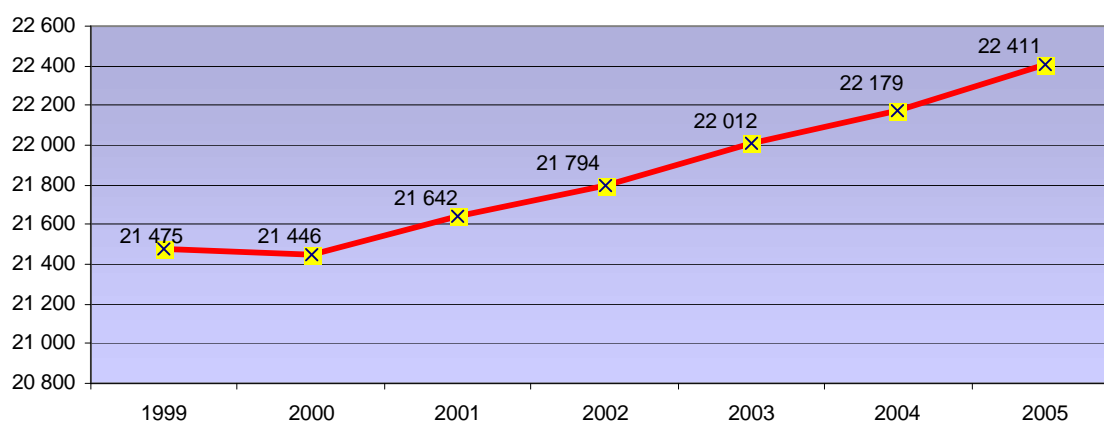
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ogółem	21 475	21 446	21 642	21 794	22 012	22 179	22 411
mężczyźni	10 830	10 815	10 909	11 005	11 097	11 173	11 263
kobiety	10 645	10 631	10 733	10 789	10 915	11 006	11 148

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza historyczna zagadnień społecznych związanych z liczbą ludności Gminy przedstawiona w tablicy 6 świadczy, że w badanym okresie czasu liczba mieszkańców Gminy począwszy od roku 2000 systematycznie wzrastała. W tym to roku Gminę Grybów zamieszkiwało – 21 446 mieszkańców, natomiast stan na koniec roku 2005 wyniósł – 22 411. Zatem na przestrzeni sześciu lat nastąpił wzrost ludności Gminy o 4,5% co stanowi pozytywny prognostyk dotyczący demografii jednostki. Ponadto dane prezentują, że liczba mężczyzn w każdym z badanych lat przewyższa liczbę kobiet.

Rysunek 3 przedstawia dynamikę ludności Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Rysunek 3. Dynamika ludności Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Największą dynamiką wzrostu w badanym okresie czasu odznaczył się rok 2005 (rys. 3). W tym roku liczebność populacji Gminy Grybów w odniesieniu do roku 2004 wzrosła o 232 mieszkańców.

Na liczbę ludności istotny wpływ ma ruch naturalny. Zdarzenia te budzą znaczące zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności według płci, wieku i stanu cywilnego. Statystyki dowodzą, że istnieją silne obustronne zależności między natężeniem poszczególnych elementów ruchu naturalnego, a strukturą ludności według płci i wieku. Fundamentalne znaczenie ma tu analiza urodzeń i zgonów. Ilość zawieranych małżeństw z reguły rozpatrywana jest z punktu widzenia potrzeb analizy urodzeń.

Szczegółowe wskaźniki demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności w Gminie Grybów za lata 1999 – 2005 ujęto w tablicy 7.

Tablica 7. Ruch naturalny w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

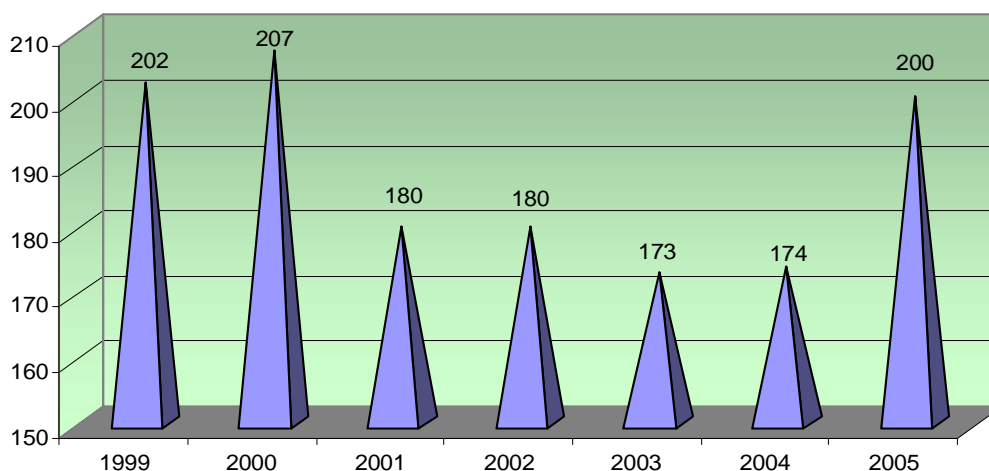
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Urodzenia żywe	375	363	348	353	337	313	353
Zgony ogółem	173	156	168	173	164	139	153
Zgony niemowląt	0	4	3	3	1	0	1
Małżeństwa	142	145	124	143	138	131	143

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Uwzględniając dane zamieszczone w tablicy 7 można zauważyć, że poszczególne pozycje na przestrzeni lat ulegały niewielkim wahaniom. Najwięcej urodzeń żywych odnotowano w 1999 roku – 375 (15,3% sumy wszystkich urodzeń w analizowanym okresie). W roku 2005 liczba urodzeń równała się – 353 i była niższa od roku 1999 o 5,8%. Maksymalna liczba zgonów wyniosła – 173 i wystąpiła zarówno w roku 1999 jak i 2002, przy czym najczęściej zgonów niemowląt zanotowano w roku 2000. Ilość zgonów ogółem w roku 2005 była mniejsza o 11,6%. Najwięcej małżeństw zawartych zostało w roku 2000, a ich liczba była mniejsza od ilości udzielonych ślubów w 2005 roku o 1,4%. Podkreślić również należy, że urodzenia w każdym, a badanych lat znacznie przewyższają zgony co świadczy o prężności demograficznej jednostki.

Uszczegółowieniem powyższych informacji jest rysunek 4.

Rysunek 4. Przyrost naturalny w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak widać na rysunku 4 największy przyrost naturalny w Gminie przypadł na 2000 rok i sięgnął poziomu – 207. W roku 2005 przyrost naturalny w Gminie Grybów równał się – 200 i był niższy od roku wyróżniającego się największą jego wartością o 3,4%. Rok 2005 pod względem wielkości omawianego wskaźnika można przyrównać do roku 1999. Kolejnymi porównywalnymi latami są: 2001 i 2002 oraz 2003 i 2004.

Następnym ważnym aspektem demograficznym jest struktura wiekowa ludności – czyli udział różnych grup wiekowych w społeczeństwie Gminy. Jej analiza daje obraz kondycji w jakiej znajduje się charakteryzowana populacja.

Zebrane dane liczbowe odnośnie liczby ludności w podziale na grupy wiekowe w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 zamieszczono w tablicy 8.

Tablica 8. Liczba ludności w podziale na grupy wiekowe w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wiek	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	374	352	322	347	339	313	351
1	358	357	348	314	346	329	311
2	388	353	357	350	317	339	324
3	407	386	349	360	350	315	342
4	412	402	389	349	354	349	314
5	399	402	395	384	348	357	348
6	385	381	403	391	387	344	359
7	435	367	378	402	388	389	345
8	454	409	369	380	401	389	388
9	431	429	409	367	383	399	392
10	428	406	431	404	367	381	398
11	443	397	403	431	405	367	381
12	426	401	398	404	433	406	370
13	362	407	399	401	401	433	406
14	407	386	409	398	400	401	434
15	397	426	386	411	395	405	400
16	389	399	430	381	405	389	401
17	384	391	399	430	381	406	388
18	372	366	388	403	433	377	410
19	369	364	354	367	386	417	365
20 – 24	1 678	1 627	1 687	1 722	1 727	1 799	1 904

25 – 29	1 734	1 698	1 697	1 668	1 713	1 708	1 702
30 – 34	1 505	1 477	1 518	1 578	1 627	1 669	1 697
35 – 39	1 500	1 537	1 535	1 479	1 492	1 480	1 481
40 – 44	1 297	1 370	1 424	1 499	1 500	1 526	1 537
45 – 49	1 095	1 138	1 165	1 183	1 265	1 327	1 374
50 – 54	830	924	989	1 026	1 031	1 075	1 124
55 – 59	690	660	686	767	799	829	899
60 – 64	888	870	796	727	711	703	653
65 i więcej	2 238	2 364	2 429	2 471	2 528	2 558	2 613

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Przedstawione w tablicy 8 zróżnicowanie wiekowe populacji Gminy Grybów można przedstawić według trzech zasadniczo przyjętych kryteriów pomiaru wieku. Kryteria te są najczęściej wykorzystywane są w różnego rodzaju statystykach.

Tablica 9 prezentuje strukturę wiekową Gminy na przestrzeni lat 1999 – 2005.

Tablica 9. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

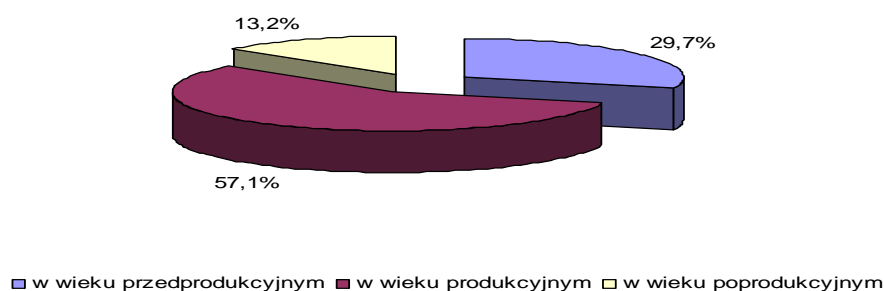
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ogółem	21 475	21 446	21 642	21 794	22 012	22 179	22 411
w wieku przedprodukcyjnym	7 279	7 051	6 974	6 904	6 800	6 711	6 652
w wieku produkcyjnym	11 472	11 542	11 794	12 005	12 305	12 535	12 796
w wieku poprodukcyjnym	2 724	2 853	2 874	2 885	2 907	2 933	2 963

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza danych zawartych w tablicy 4 wskazuje na przeważający udział ludności w wieku produkcyjnym, co jest zjawiskiem jak najbardziej pożądanym. Diagnoza tej struktury wskazuje również, że ludność w wieku produkcyjnym z roku na rok systematycznie wzrasta przy jednoczesnym spadku ludności będącej w wieku przedprodukcyjnym co świadczy, że w Gminie pojawiają się oznaki starzenia się społeczeństwa.

Rysunek 5 przedstawia strukturę ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Grybów w 2005 roku.

Rysunek 5. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Grybów – struktura w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dane procentowe zamieszczone na rysunku 5 wskazują, że w 2005 roku liczba ludności będącej w wieku produkcyjnym stanowiła – 57,1% ogółu populacji Grybowa. W porównaniu z rokiem 1999 wzrost nastąpił o 3,7%. Drugą z kolei grupę pod względem wielkości stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym – 29,7%. Grupa ta uległa zmniejszeniu w odniesieniu do roku 1999 o 4,2%. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2005 roku równała się – 13,2% i odnotowano jej wzrost w przyrównaniu do roku 1999 o 0,5%.

W tabelicy 10 zestawiono wybrane wskaźniki demograficzne w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tabela 10. Wybrane wskaźniki demograficzne w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ludność na 1 km ²	140	140	141	142	144	145	146
kobiety na 100 mężczyzn	98	99	98	98	98	98	99
małżeństwa na 1000 ludności	6,6	6,8	5,8	6,6	6,3	5,9	6,4
urodzenia żywe na 1000 ludności	17,6	17,1	16,2	16,3	15,4	14,2	15,7
zgony na 1000 ludności	8,1	7,3	7,8	8,0	7,5	6,3	6,9
przyrost naturalny na 1000 ludności	9,5	9,7	8,4	8,3	7,9	7,9	9,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dane zawarte w tabelicy 10 pozwalają na następujące stwierdzenia:

- zagęszczenie ludności na km² z roku na rok wzrastało,
- wskaźnik feminizacji osiągnął najwyższy pułap w latach 2000 i 2005 jednakże w analizowanym okresie nie osiągnął wartości – 100,

- najwięcej małżeństw zawartych zostało w 2000 roku,
- urodzeń żywych najwięcej odnotowano w 1999 roku, najmniej w 2004,
- wskaźnik umieralności osiągnął największą wartość w roku 1999, najmniej zgonów zanotowano w 2004 roku,
- najwyższy przyrost naturalny ludności wystąpił w 2000 roku.

Migracje stanowią również jeden z ważniejszych aspektów demograficznych mających wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy jednostki.

W tabelicy 11 zaprezentowano informacje o rozmiarach i kierunkach migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Grybów.

Tablica 11. Migracje na pobyt stały w Gminie Grybów według typu i kierunku

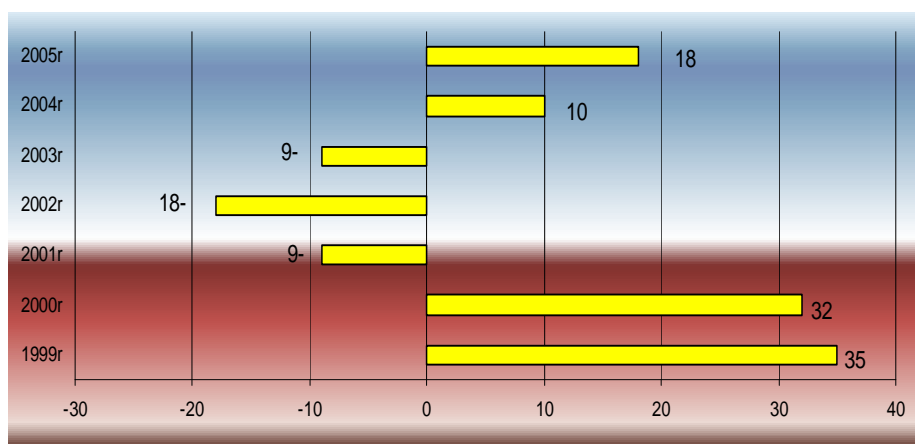
Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Napływ	ogółem	213	191	191	167	180	179	172
	miasta	91	103	92	86	101	89	89
	wieś	121	88	98	81	78	88	79
	zagranica	1	0	1	0	1	2	4
Odpływ	ogółem	178	159	200	185	189	169	154
	miasta	90	87	96	92	93	70	73
	wieś	88	66	102	84	95	99	81
	zagranica	0	6	2	9	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Interpretacja danych zawartych w tabelicy 6 pozwala stwierdzić – że ruch ludności w przedziale czasowym od 1999 do 2005 roku w Gminie Grybów, w poszczególnych latach charakteryzował się zmianami odchylen między napływem a odpływem ludności. Analizując kolejne lata zauważyć można, że napływ ludności z miast przewyższał napływ mieszkańców ze wsi na teren Gminy (lata: 2000, 2002, 2003, 2004, 2005). Najwięcej osób ogółem w badanym okresie napłynęło na teren jednostki w 1999 roku a najmniej w 2005. Badając odpływ ludności z Gminy da się zauważyć tendencja odwrotna, w większości badanych lat więcej społeczności wiejskiej opuszcza jej teren (lata: 2001, 2003, 2004, 2005). Najwięcej osób opuściło te tereny w 2001 roku a najmniej w 2005.

Uszczegółowieniem tabelicy 6 jest rysunek 6 prezentujący saldo migracji w Gminie w latach 1999 – 2005.

Rysunek 6. Saldo migracji w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak wynika z rysunku 6 istotne różnice odchyłeń występujące między napływem, a odpływem ludności w Gminie Grybów znajdują swój wyraz w ogólnym saldzie, które w poszczególnych latach raz przyjmuje wartości dodatnie i ujemne. Szczególnie w roku 2002 saldo to charakteryzuje się bardzo niekorzystną wartością (-18). Po roku 2003 saldo przyjmuje wartość dodatnią, co posiada pozytywny wpływ na demografię Gminy. W 2005 roku napływ ludności przewyższał odpływ o 18. Najkorzystniejszą sytuację dla jednostki odnotowano w latach 1999 – 2000.

2.4. Problematyka gospodarcza

Przedmiotem rozważań badawczych w tym podrozdziale będzie diagnoza sytuacji gospodarczej w jakiej obecnie znajduje się Gmina Grybów oraz określenie dziedzin rozwoju Gminy, które można uznać mianem przewodnich. Analiza skupiać się będzie głównie na identyfikacji podmiotów, które we wzajemnym powiązaniu tworzą system gospodarczy Gminy.

Poniżej przedstawione zostały dane opracowane w dwóch ujęciach przedmiotowych tj.: według ujęcia sektorowego (form organizacyjno – prawnych podmiotów) – tablica 12 oraz z rozbiem na poszczególne branże (rodzaj prowadzonej działalności) – rysunek 7.

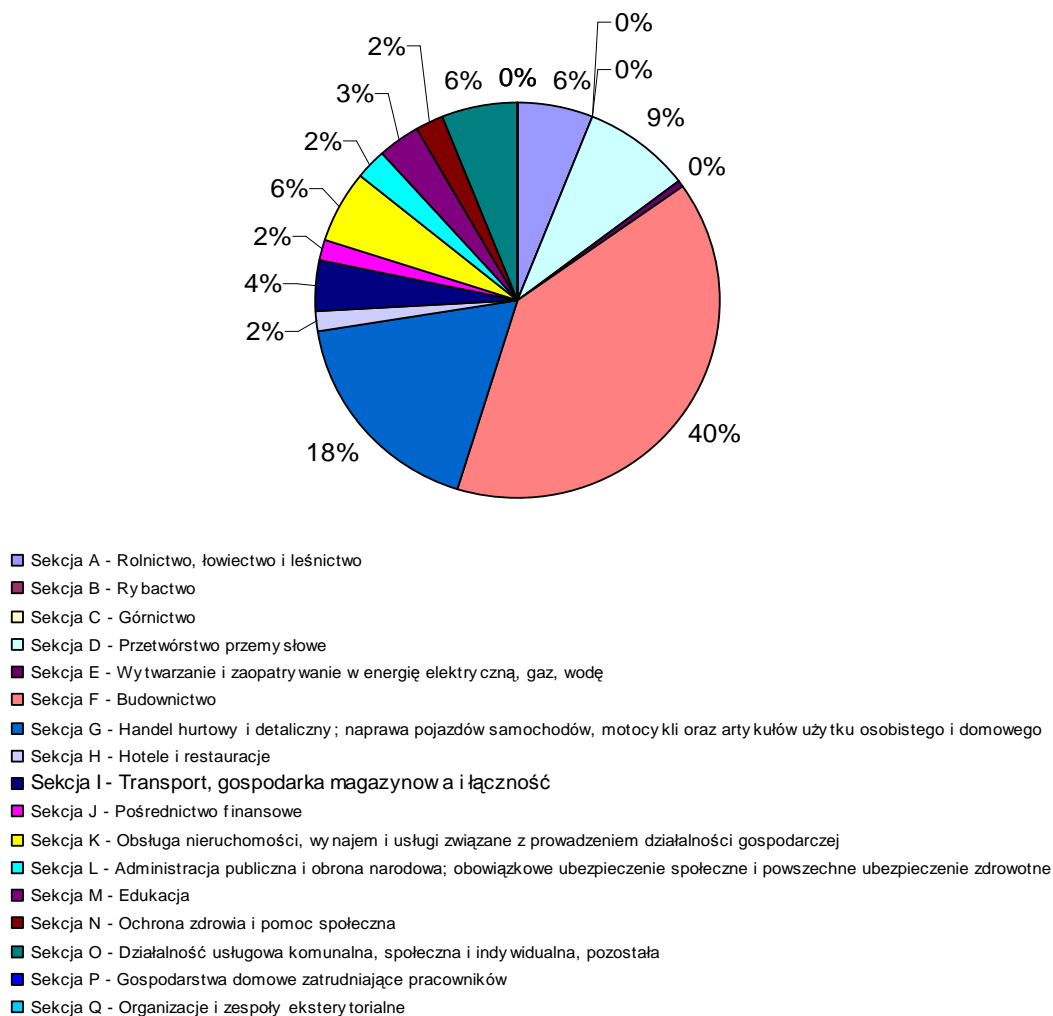
Tablica 12. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ogółem		640	692	734	738	753	708	736
Sektor publiczny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	22	23	25	28	33	31	32
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	4	6	21	24	29	29	30
	przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1	1	0	0
	spółki handlowe	2	2	2	2	2	1	1
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0	0
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	0	0	0	0	0	0	0
Sektor prywatny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	618	669	709	710	720	677	704
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	573	611	637	634	643	597	622
	spółki handlowe	8	9	11	11	13	14	15
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	1	1	1	1
	spółdzielnie	2	2	2	2	2	2	2
	fundacje	1	1	2	2	2	2	2
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	2	14	22	22	23	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie analizy zebranych danych ujętych w tablicy 12 można stwierdzić, że zdecydowanie większy odsetek zarejestrowanych podmiotów działających na terenie Gminy Grybów skupia sektor prywatny. W 2005 roku jego udział w stosunku do ogółu podmiotów zarejestrowanych na terenie jednostki wynosił – 95,6%. Niemalże dwukrotny wzrost prywatnych spółek prawa handlowego w badanym okresie należy uznać za zjawisko korzystne dla lokalnej gospodarki. Równie korzystnym jest gwałtowny, dwunastokrotny wzrost liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych świadczący o rosnącej aktywności lokalnej społeczności. Wzrastająca liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą co również stanowi pozytywny prognostyk na przyszłość. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych ogółem odnotowano w roku 2003 – 14,7%, natomiast najmniej w 1999 roku – 12,7%.

Rysunek 7. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z analizy danych rysunku 7 wynika, że:

- najwięcej podmiotów skupia sekcja budownictwa – 291, co stanowi 40% wszystkich zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie Gminy, jednakże od roku 2000 (kiedy liczba ta wynosiła – 372) zaznacza się spadek ich liczebności o 27,8% w odniesieniu do roku 2005,
- dynamicznie rozwija się również dziedzina – handlu i napraw (130 zarejestrowanych podmiotów), skupia ona 18% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON dla Gminy Grybów. Na przestrzeni lat 1999 – 2005 liczba skupionych podmiotów ulegała zmianom,

- przetwórstwo przemysłowe na terenie Gminy Grybów gromadzi – 65 działających podmiotów, co daje – 9% ogółu zarejestrowanych w REGON. W latach 1999 – 2005 największą ich liczbę odnotowano w 1999 roku – 75, z kolei najmniejszą w roku 2000 – 64 podmioty,
 - na porównywalnym poziomie 6% znajdują się następujące sekcje związane z: działalnością usługowa, obsługa nieruchomości i firm, rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem. W tym miejscu warto zaznaczyć, że działalność usługowa rozwijała się systematycznie w latach 1999 – 2005 i wzrosła w badanym okresie czasu niespełna dwukrotnie. W dziedzinie związanej z obsługą nieruchomości i firm w tym okresie wystąpiły wahania ilości podmiotów wpisanych w statystykach REGON. Najwięcej zarejestrowano w 2002 roku – 46 (6,2%), a najmniej w roku 1999 – 27 (4,2%). Sektor rolniczy, łowiecki i leśniczy odnotował czterokrotny wzrost liczby podmiotów w latach 1999 – 2003, po czym nastąpił ich spadek o 27,8% (rok 2005),
 - zbliżone ilości podmiotów skupiają również sektory: administracja publiczna i obrona narodowa, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, pośrednictwo finansowe oraz hotele i restauracje. Wszystkie wymienione stanowią – ok. 2% ogółu zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON. Dokonując analizy historycznej tych sekcji zauważyć można, że w administracji publicznej i obronie narodowej najwięcej podmiotów skupionych było w latach 2001, 2005 – 2%, natomiast w roku 1999 odnotowano zaledwie jeden podmiot działający w tej branży. W dziedzinie ochrony zdrowia i pomocy społecznej odnotowano blisko dwukrotny wzrost liczby podmiotów na przestrzeni lat 1999 – 2005. Pośrednictwo finansowe najwięcej podmiotów gromadziło w latach 2002 – 2004, kiedy to ich ilość utrzymywała się na poziomie 14. W dziedzinie związanej z hotelarstwem i restauracjami w latach 1999 – 2005 wystąpił wzrost liczby podmiotów o 71%,
 - na terenie Gminy nie odnotowano wpisu w rejestrze REGON: organizacji i zespołów eksterytorialnych, gospodarstw domowych zatrudniających pracowników jak również podmiotów powiązanych z górnictwem i rybactwem.
- Istotnym z punktu widzenia przeprowadzanej diagnozy gospodarczej Gminy jest określenie sytuacji sektora prywatnego. W tym celu, poniżej określone zostanie

saldo stanowiące różnicę w stanie ewidencjonowanych podmiotów prywatnych działających na terenie jednostki w ostatnich latach oraz wymienione zostaną firmy dominujące w strukturze przemysłowej Gminy.

Tablica 13 prezentuje liczbę firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2006.

Tablica 13. Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba firm zarejestrowanych	58	38	38	32	49	59	95	164
Liczba firm wyrejestrowanych	160	153	186	130	146	187	68	135
Saldo	- 102	-115	-148	-98	-97	-128	27	29

Źródło: na podstawie danych uzyskanych Urzędu Gminy Grybów.

Analiza zagadnień ujętych w tablicy 13 świadczy, że w latach 1999 – 2004 saldo różnicy w ewidencji firm działających na terenie Gminy było ujemne. W tym przedziale czasowym przyjęło ono najwyższe wartości ujemne w roku 2001, kiedy to sięgnęło poziomu – 148. W 2001 roku najwięcej firm zostało wyrejestrowanych. Dane za lata 1999 – 2004 wskazują, że najwięcej firm zarejestrowało swą działalność w 1999 roku – 58, z kolei najmniej w 2002 roku – 32 podmioty. Jak wynika z analizy kolejnych lat 2005 – 2006 saldo przyjmuje wartości dodatnie i w 2006 roku sięga poziomu – 29. Charakteryzując powyższą tablicę należy również zwrócić uwagę, że począwszy od roku 2002 liczba firm na terenie Gminy wzrasta, co jest zjawiskiem jak najbardziej pożądanym. W okresie czasu 2002 – 2006 wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Grybów wzrósł pięciokrotnie. W 2006 wskaźnik przedsiębiorczości na terenie Gminy był równy – 16,4.

Uszczegółowieniem powyższej analizy jest tablica 14, w której przedstawiono liczbę firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych na terenie poszczególnych sołectw Gminy Grybów w latach 1999 – 2000.

Tablica 14. Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w poszczególnych sołectwach Gminy Grybów w latach 1999 – 2006

Wyszczególnienie	Liczba firm zarejestrowanych								Liczba firm wyrejestrowanych								Saldo							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Biała Niżna	5	4	1	4	6	5	4	20	21	10	20	11	10	20	7	2	-16	-6	-19	-7	-4	-15	-3	18
Binczarowa	2	2	3	1	2	1	4	8	13	15	17	6	7	11	2	-	-11	-13	-14	-5	-5	-10	2	-
Chodorowa	2	-	-	1	1	0	-	-	3	-	1	1	4	4	-	-	-1	-	-	0	-3	-4	-	-
Cieniawa	7	3	6	0	8	2	1	13	17	16	25	11	23	19	10	7	-10	-13	-19	-11	-15	-17	-9	6
Florynka	1	1	0	0	1	2	8	18	6	9	7	9	5	12	5	7	-5	-8	-7	-9	-4	-10	3	11
Gródek	1	2	2	0	3	5	4	12	4	8	8	2	3	16	8	1	-3	-6	-6	-2	0	-9	-4	11
Kąclowa	3	6	3	1	3	10	10	29	29	19	22	25	37	16	10	3	-26	-13	-19	-24	-34	-6	0	26
Krużłowa Wyżna	5	1	5	3	5	5	4	17	3	10	7	10	15	16	3	5	2	-9	-2	-7	-10	-11	1	12
Krużłowa Niżna	11	3	0	3	1	1	6	4	-	3	7	7	5	8	5	-	-	0	-7	-4	-4	-7	1	-
Polna	-	1	-	1	0	1	2	4	4	3	1	3	1	4	1	1	-	-2	-	-	-1	-3	1	3
Ptaszkowa	4	5	5	3	3	3	19	23	11	17	24	8	10	16	5	3	-9	-12	-19	-5	-7	-13	14	20
Siołkowa	7	3	3	6	6	6	8	12	17	11	11	17	13	7	3	1	-10	-8	-8	-11	-7	-1	5	11
Stara Wieś	-	1	2	1	0	1	0	5	7	6	5	3	1	4	-	1	-	-5	-3	-2	-1	-3		4
Stróże	6	4	7	7	8	8	14	29	14	11	18	13	7	19	6	6	-8	-9	-11	-6	1	-11	-	23
Wawrzka	3	0	1	0	1	2	1	6	9	6	2	4	2	10	2	4	-6	-6	-1	-4	-1	-8	-1	2
Wyskitna	1	2	-	1	1	7	10	4	2	9	11	-	3	5	1	-	-1	-7	-	-	-2	2	9	-
Gmina Grybów - razem	58	38	38	32	49	59	95	204	160	153	186	130	146	187	68	41	-102	-115	-148	-98	-49	-128	27	163

Źródło: na podstawie danych uzyskanych Urzędu Gminy Grybów.

Dane zebrane w tablicy 14 wskazują, że saldo zarejestrowanych firm na terenie Gminy Grybów zaczęło przyjmować wartości dodatnie począwszy od roku 2005 (27). W roku 2006 (163) nastąpił sześciokrotny skok wartości w analizowanym przedmiocie, co jest zjawiskiem wskazanym i świadczy o pojawianiu się warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie. Tak wysoka wartość salda (w odniesieniu do pozostałych lat) wynika z faktu, że w omawianym roku odnotowano największą ilość firm rejestrujących swoją działalność oraz najniższą ilość instytucji rezygnujących z funkcjonowania na rynku. Dominująca liczba podmiotów (w 2006 roku) zarejestrowała swoją działalność w sołectwie Stróże – 29, Kąclowa – 29, oraz Ptaszkowa – 23. Najwięcej firm zrezygnowało z działalności w miejscowościach: Cieniawa – 7, Florynka – 7 i Stróże – 6. Z kolei za sołectwa charakteryzujące się największymi wartościami salda wskazać należy: Kąclową – 26, Stróże – 23 oraz Ptaszkową – 20.

Analiza firm działających na terenie Gminy Grybów pozwala stwierdzić, że Gmina jest jednostką posiadającą stosunkowo wysoki (w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu nowosądeckiego) stopień uprzemysłowienia. Do większych firm, które określić można mianem dominujących w przemyśle Gminy zaliczyć można przykładowo:

- Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego Stróże – przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją i świadczeniem usług głównie dla potrzeb transportu kolejowego. Podstawowe dziedziny działalności: produkcja, naprawa i modernizacja pojazdów szynowych (lokomotyw spalinowych i elektrycznych oraz wagonów kolejowych) oraz produkcja, naprawa i regeneracja zespołów, podzespołów i części zamiennych do pojazdów szynowych. Ponadto jest realizatorem zleceń np. z zakresu inżynierii mechanicznej, produkcji konstrukcji stalowych i odlewów żeliwnych,
- Spółdzielnia Inwalidów „Karpaty” w Białej Niżnej – powstała 01.01.1976r. Od początku istnienia specjalizuje się w szyciu odzieży ochronnej i roboczej oraz świadczy usługi w zakresie szycia odpasowanej odzieży damskiej. Spółdzielnia posiada Status Zakładu Pracy Chronionej, zatrudnia 200 osób w 80% są to osoby niepełnosprawne. Zakład produkcyjny wyposażony jest w nowoczesny park maszynowy, co pozwala produkować wyroby wysokiej jakości,
- Zakład Infrastruktury Kolejowej w Nowym Sączu – węzeł kolejowy w Stróżach,

- Hydrometr Sp. z.o.o. w Stróżach,
- Huta Szkła – Gawlik Edward w Florence,
- Ceramika „Stróże” Wrońscy i Wspólnicy Sp. j. w Stróżach,
- Spółdzielczy Zakład Produkcyjno – Usługowy w Białej Niżnej,
- Stacje Paliw w Białej Niżnej, Florynce, Ptaszkowej, Króźlowej Wyżnej,
- Tartak w Kąclowej,
- Składowisko odpadów w Białej Niżnej.

Biorąc pod uwagę dynamiczny rozwój handlu jako jednej z wiodących gałęzi gospodarki lokalnej stosownym wydaje się przeprowadzenie pogłębionej analizy w tej dziedzinie. Najbardziej obrazowymi danymi w tym zakresie będzie liczba sklepów i stacji paliw oraz osób w nich pracujących.

Dane w tym temacie prezentuje tablica 15 i 16.

Tablica 15. Sklepy w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sklepy	66	59	78	80	72	88	92
Pracujący w sklepach	135	126	155	160	177	240	265

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z tablicy 15 wynika, że liczba sklepów ulegała wahaniom w badanych latach. Najwięcej sklepów było zarejestrowanych w 2005 roku – 92, czyli o 56% więcej niż w roku 2000, kiedy to ilość punktów sprzedaży była najniższa w analizowanym okresie czasu. Najwięcej pracowników zatrudnionych było również w 2005 roku – 256. W roku tym, średnia ilość osób zatrudnionych w jednym sklepie równała się – 2,8 osoby, z kolei w roku 2000 liczba ta była niższa o 0,7.

Analizując punkty handlowe w Gminie Grybów należy dodać, iż od 2000 roku funkcjonują tu dwa targowiska o powierzchni 550 m².

W tablicy 116 zestawiono informacje odnośnie stacji paliw w Gminie Grybów w roku 2006.

Tablica 16. Stacje paliw w Gminie Grybów w 2006 roku

Wyszczególnienie	Rodzaj sprzedawanego paliwa	Ilość stacji	Ilość zatrudnionych
Florynka	benzyna	1	3
Ptaszkowa	benzyna	1	3
Biała Niżna	benzyna	1	3
Biała Niżna	gaz	1	2
Stróże	gaz	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grybów.

Wyniki zebranych w tablicy 16 informacji wskazują, że na terenie Gminy funkcjonuje 5 stacji paliw z czego 3 dystrybuują paliwo w postaci benzyny (Florynka, Ptaszkowa, Biała Niżna), 2 w postaci gazu (Biała Niżna, Stróże). Wszystkie wymienione stanowią własność prywatną.

Za kolejny wartościowy materiał analityczny służący dokładniejszemu zdiagnozowaniu sytuacji w jakiej znajduje się gospodarka badanej Gminy, uznano dane statystyczne GUS odnośnie pracujących na terenie Gminy Grybów. Wyniki zebranych informacji ujęto w poniżej zamieszczonych tablicach 17,18,19.

Tablica 17 prezentuje pracujących wg płci w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 17. Pracujący wg płci w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ogółem	1 929	2 163	2 005	1 983	2 008	1 952	1 977
Mężczyźni	1 056	1 241	1 102	1 078	1 111	1 070	1 048
Kobiety	873	922	903	905	897	882	929

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analizując dane zamieszczone w tablicy 17 zauważyć można, że liczba pracujących ogółem na terenie Gminy w poszczególnych latach ulegała zmianom. Najwięcej ludności w badanym okresie posiadało zatrudnienie w 2000 roku – 2 163 osoby, najmniej w roku 1999 – 1 929 osób. W roku 2005 na terenie Gminy Grybów zatrudnionych było – 1 977 osób. Jak wynika z danych, liczba pracujących mężczyzn w każdym z badanych lat znacznie przewyższała liczbę zatrudnionych kobiet. Na koniec 2005 roku pracujący mężczyźni stanowili – 53% ogółu pracujących. Największą różnicę

między ilością zatrudnionych mężczyzn a liczbą zatrudnionych kobiet odnotowano w roku 2000, kiedy to 14,6% więcej mężczyzn posiadało zatrudnienie na terenie Gminy.

Tablica 18 prezentuje pracujących wg sektorów ekonomicznych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2003.

Tablica 18. Pracujący wg sektorów ekonomicznych w Gminie Grybów latach 1999 – 2003

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem	1 929	2 163	2 005	1 983	2 008
Sektor rolniczy	63	40	38	40	41
Sektor przemysłowy	827	840	749	720	645
Sektor usługowy	1 039	1 283	1 218	1 223	1 322
w tym : usługi rynkowe	593	849	770	782	891
usługi nierynkowe	446	434	448	441	431

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dostępne dane zamieszczone w tablicy 18 wskazują na dominację sektora usługowego: 1999 (53%), 2000 (56%), 2001 (60%), 2002 (61%) 2003 (65%). Z kolei badając strukturę samego sektora usług zauważyć można, iż znacznie przeważają usługi o charakterze rynkowym. Na kolejnych miejscach plasują się sektory: przemysłowy i rolniczy. Ogólna liczba pracujących w przedstawionych sektorach ulegała w poszczególnych latach wahaniom przyjmując najwyższą wartość dla roku 2000 (2 163), najniższą dla roku 1999 (1 929).

Tablica 19 prezentuje pracujących wg sektorów własności w Gminie Grybów w latach 1999 – 2003.

Tablica 19. Pracujący wg sektorów własności w Gminie Grybów w latach 1999 - 2003

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem	1 929	2 163	2 005	1 983	2 008
Sektor publiczny	1 310	1 576	1 414	1 445	1 448
Sektor prywatny	619	587	591	538	560

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z danych opublikowanych przez GUS ujętych w tablicy 19 wynika, że pracujący w sektorze publicznym (w każdym z lat objętych badaniem) tworzyli – ok. 70% struktury zatrudnionych wg sektorów własności. Za rok dominujący w statystykach należy wskazać 2000, kiedy to zarejestrowanych ogółem było 2 163 pracujących z czego 72% stanowili

zatrudnieni w sektorze publicznym. Rok 2003 wykazał spadek jeżeli chodzi o zatrudnionych ogółem przy nie zmienionej proporcji struktury (sektor publiczny – 72%).

2.5. Bezrobocie

Bezrobocie stanowi w przeważającej mierze wynikową deficytu miejsc pracy. Ograniczona ich podaż stanowi niebagatelne wyzwanie dla władz samorządowych. Na koniec grudnia 2006 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa małopolskiego wynosiła – 144 233 osób. W stosunku do poprzedniego miesiąca nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 215 osób. Stopa bezrobocia dla Małopolski stanowiła – 11,4% ludności aktywnej zawodowo. W skali kraju była na poziomie – 14,9%.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie na koniec roku 2006 odnotował – 144 233 osoby bezrobotne. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Sączu w tamtym okresie figurowało – 13 548 osób poszukujących zatrudnienia, z czego 10,6 % (1 444) przypadało na Gminę Grybów.

W tablicy 20 zamieszczono dane z PUP dla Powiatu Nowosądeckiego dotyczące liczby bezrobotnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006.

Tablica 20. Liczba bezrobotnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006

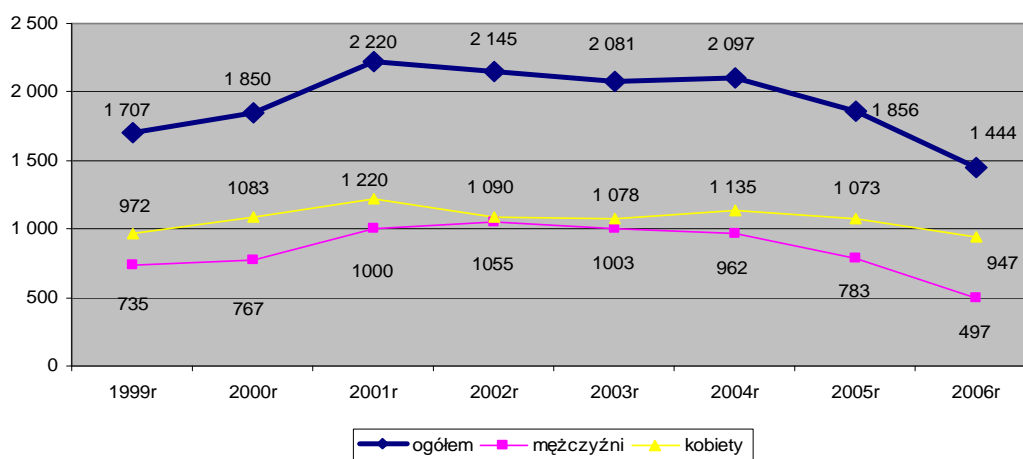
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	1 707	1 850	2 220	2 145	2 081	2 097	1 856	1 444
mężczyźni	735	767	1000	1055	1003	962	783	497
kobiety	972	1 083	1 220	1 090	1 078	1 135	1 073	947

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Z przytoczonych w tablicy 20 danych wynika, że wśród osób bezrobotnych zamieszkujących Gminę Grybów w każdym z badanych lat przeważają kobiety. Stanowią ponad połowę ludności zaewidencjonowanej w PUP dla Powiatu Nowosądeckiego z terenu Gminy Grybów. Największy ich udział w strukturze odnotowano na koniec 2006 roku – 65,5%, z kolei najmniejszy na koniec 2002 roku – 50,8%. Sytuacja taka świadczy, że na rynku pracy kobietom znacznie trudniej jest znaleźć zatrudnienie niż mężczyznom.

Rysunek 8 stanowi graficzny obraz sytuacji na rynku pracy w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006.

Rysunek 8. Liczba bezrobotnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006

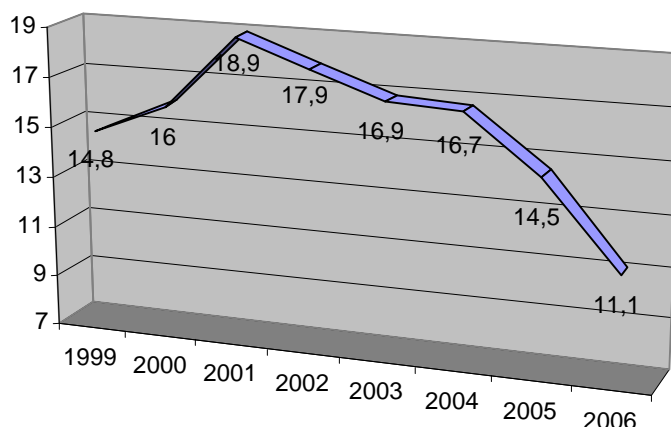
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Analiza danych przedstawionych na rysunku 8 wskazuje, że na przełomie lat 2004 – 2006 daje się zauważyć spadkowy trend w zakresie liczby osób bezrobotnych w Gminie. Jest to zjawiskiem jak najbardziej pożądanym świadczącym o polepszającej się sytuacji na rynku pracy. W 2006 roku liczba osób pozostających bez pracy wyniosła – 1 444, było to mniej o 35% w stosunku od roku 2001, gdzie liczba bezrobotnych wynosiła 2 220 osób. Należy również podkreślić, że rok 2006 jest rokiem w którym PUP dla Powiatu Nowosądeckiego odnotował najniższą liczbę osób bezrobotnych na terenie Gminy Grybów. Owa tendencja spadkowa stanowi pozytywny prognostyk.

Stopa bezrobocia jest wielkością statystyczną opisująca nasilenie zjawiska bezrobocia w danej populacji oraz stanowi jeden z głównych mierników jego poziomu. Z uwagi na fakt, iż dane w tym temacie nie są agregowane na poziomie gminnym – na potrzeby niniejszego opracowania obliczono oraz zamieszczono na rysunku 9 szacowaną stopę bezrobocia w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006.

Analiza rysunku 9 ukazuje, że wskaźnik stopy bezrobocia po roku 2001 (kiedy przyjął największe wartości w badanym okresie) uległ obniżeniu o 7,8%. Zjawisko to należy uznać za jak najbardziej wskazane, gdyż informuje o poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Rysunek 9. Szacowana stopa bezrobocia w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006

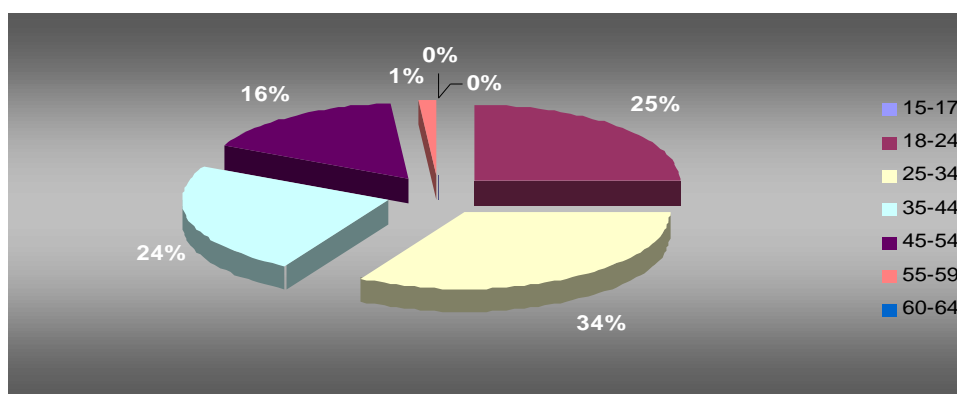

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego i Banku Danych Regionalnych GUS.

Dokonyjąc charakterystyki bezrobocia należy również uwzględnić wiek bezrobotnych, poziom ich wykształcenia oraz okres pozostawania bez pracy na terenie Gminy Grybów. Zaznaczyć powinno się także, że wymiar i dynamika zaprezentowanych poniżej informacji w znacznym stopniu warunkowana jest czynnikami ogólnogospodarczymi.

Na poniższych rysunkach 10 – 13 zaprezentowane zostaną dane odnośnie wieku bezrobotnych, poziomu wykształcenia, stażu pracy oraz okresu pozostawania bez zatrudnienia na terenie Gminy Grybów na koniec 2006 roku.

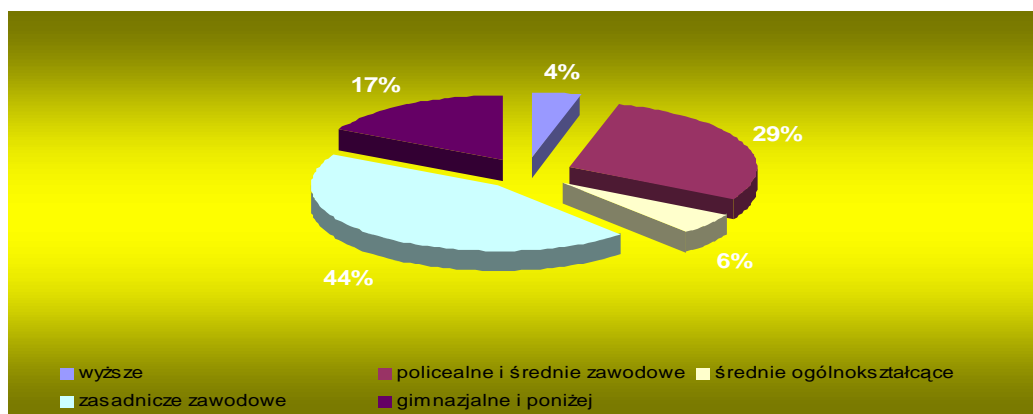
Rysunek 10. Bezrobotni wg wieku w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Jak widać na rysunku 10, dominującą grupę wiekową wśród bezrobotnych w Gminie Grybów, stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 – 34 lata – 34% (481 osób). Najmniej osób poszukujących pracy to osoby w wieku 60 – 64 lata – 1%, (2 osoby). Należy zaznaczyć również, że osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 15 – 17 lat nie odnotowano w ogóle. Na zbliżonym poziomie plasują się grupy wiekowe 18 – 24 lata – 25% (363 osoby) i 35 – 44 lat – 24% (348 osób). Sytuacja ta wygląda szczególnie niekorzystnie dla gospodarki Gminy Grybów, gdyż zdecydowanie większa część osób bez pracy – to osoby będące w wieku najbardziej wzmożonej aktywności zawodowej.

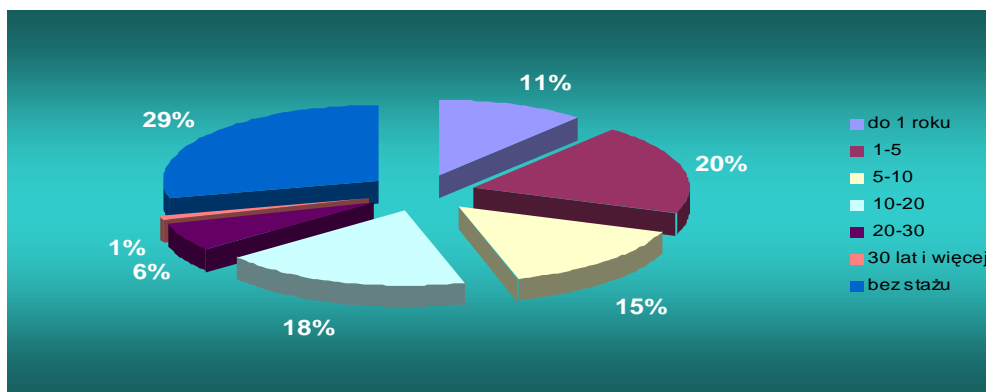
Rysunek 11. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Dane zaprezentowane na rysunku 11 świadczą, że największy odsetek osób bezrobotnych w Gminie – 44% (642 osoby) legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Znaczna grupa bez pracy skupia się także z kręgu absolwentów szkół policealnych i średnich zawodowych – 29% (416 osób) oraz szkół gimnazjalnych i niższego szczebla – 17% (246 osób). Z badanej zbiorowości najmniej dotknięci perspektywą bezrobocia są zarówno absolwenci szkół wyższych – 4% (60 osób) jak i liceów ogólnokształcących – 6% (80 osób), z których znaczny odsetek planuje kontynuację nauki w ośrodkach akademickich. Przeważająca liczba bezrobotnych z wykształceniem poniżej średniego nie prognozuje poprawy sytuacji na rynku pracy. Ludziom z tych grup coraz ciężiej będzie znaleźć zatrudnienie.

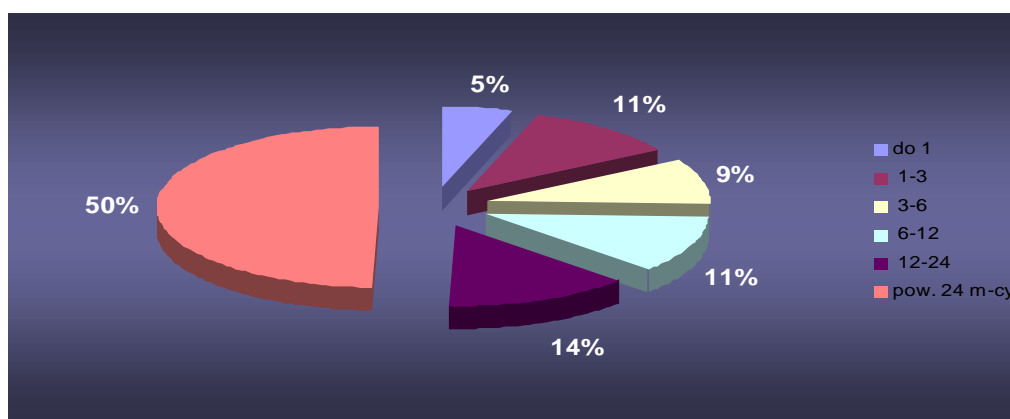
Rysunek 12. Bezrobotni wg stażu pracy w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Uwzględniając dane zamieszczone na rysunku 12 można stwierdzić, że najliczniejszą grupę badanych stanowią osoby nie posiadające stażu pracy – 29% (418 osób). Na drugim miejscu plasują się osoby posiadające staż pracy od 1 roku do 5 lat – 20% (283 osoby). Najmniej osób poszukujących pracy to bezrobotni ze stażem pracy 30 lat i więcej – 1% (13 osób). Przedstawiona na rysunku sytuacja uzasadnia stwierdzenie, że osobom posiadającym wieloletni staż pracowniczy o wiele łatwiej jest znaleźć zatrudnienie.

Rysunek 13. Bezrobotni wg okresu pozostawania bez pracy w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego.

Analiza rysunku 13 wskazuje, że największy odsetek – połowę bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy – 715 osób. Natomiast najmniej liczną z grup bezrobotnych są osoby nie mogące znaleźć zatrudnienia poniżej 1

miesiąca – 5% (71 osób). Warto zwrócić uwagę, że znaczna liczba osób pozostających bez pracy przez okres kilku miesięcy zwiększa szanse powiększenia się grona osób długotrwale bezrobotnych. Każdy kolejny miesiąc powoduje spadek aspiracji i wiary we własne siły osób zjawiskiem tym dotkniętych.

2.6. Infrastruktura społeczna

Diagnostując problematykę społeczną Gminy należy poddać analizie te jej elementy, które składają się na zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturowe ludności.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W zakresie ochrony zdrowia potrzeby mieszkańców zabezpieczane są przez zakłady opieki zdrowotnej. Liczbę placówek związanych z opieką zdrowotną w Gminie charakteryzuje tablica 21.

Tablica 21. Liczba placówek związanych z opieką zdrowotną w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba przychodni, ośrodków zdrowia i poradni	1	0	0	2	6	7	7
Liczba aptek	1	1	1	1	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie danych zamieszczonych w tablicy 21 zauważyć można, że w 1999 roku na terenie Gminy funkcjonowała zaledwie jedna placówka opieki zdrowotnej. Za niepokojące zjawisko należy uznać fakt, że w latach 2000, 2001 nie odnotowano funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej w ogóle. W roku 2004 i 2005 liczba instytucji służby zdrowia wynosiła – 7. W 2005 roku na terenie Grybowa znajdowały się dwie apteki.

Poruszając tematykę służby zdrowia należy zaznaczyć, że jednym z podstawowych jej problemów jest zadłużenie się placówek oraz niski poziom wynagrodzeń personelu medycznego.

Podstawowe informacje dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Grybów zawiera tablica 22.

Tablica 22. Informacje dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Grybów w latach 2003 – 2005

Wyszczególnienie	2003	2004	2005
Liczba porad ogólnodostępnych	45 504	50 668	45 245
Liczba porad lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej	36 902	38 183	41 617
Liczba porad w poradniach stomatologicznych	5 039	7 892	-
Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę	22 012	22 179	11 206

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak widać powyżej (tab.22) największą liczbę porad ogólnodostępnych zanotowano w roku 2004. Ilość konsultacji udzielonych przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej wzrosła o blisko – 13%. Liczba ludności przypadająca na 1 punkt apteczny uległa obniżeniu o niespełną połowę. Brak jest natomiast danych dotyczących liczby porad w poradniach stomatologicznych udzielonych w roku 2005.

Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem kształcenia w systemie oświaty obejmującym dzieci w wieku 3–6 lat. Ten rodzaj wychowania realizowany jest w dwóch typach jednostek organizacyjnych tj.: przedszkolach (przeznaczone są dla dzieci w wieku 3–6 lat) oraz oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych (głównie dla dzieci sześciolletnich). Wartą uwagi informacją jest, iż w roku szkolnym 2004/2005 po raz pierwszy dzieci w wieku 6 lat zostały objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu albo oddziale przedszkolnym przy szkole podstawowej.

Jednostki zajmujące się wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 charakteryzują tablice 23 i 24.

Tablica 23 prezentuje dane dotyczące przedszkoli (bez specjalnych) w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 23. Dane dotyczące przedszkoli (bez specjalnych) w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba przedszkoli	5	5	5	6	6	6	6
Liczba oddziałów	7	12	11	14	12	12	10
Liczba miejsc	172	256	258	320	278	281	222
Nauczyciele pełnozatrudnieni	8	12	11	18	7	7	7
Liczba dzieci	161	270	267	302	267	250	222

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wyniki zebranych w tablicy 23 informacji wskazują, że liczba przedszkoli począwszy od roku 2002 utrzymuje się na niezmiennym poziomie – 6. Największą liczbę zarówno oddziałów (14) jak i miejsc (320) w analizowanym okresie czasu 1999 – 2005 odnotowano w 2002 roku. W tymże roku było zatrudnionych również najwięcej nauczycieli – 18. Sytuacja ta spowodowana była faktem, że w roku o którym mowa (2002) liczba dzieci w (302) osiągnęła najwyższy poziom w badanych latach.

Tablica 24 prezentuje dane dotyczące oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 24. Dane dotyczące oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba obiektów	15	13	13	13	14	14	15
Liczba oddziałów (klas, grup)	20	15	17	16	18	18	19
Nauczyciele pełnozatrudnieni	18	15	17	16	19	18	19
Liczba dzieci	373	286	308	284	320	297	345

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie tablicy 24 można zauważyć, że liczba obiektów w poszczególnych latach uległa niewielkim wahaniom. Największą liczbą oddziałów (20) oraz liczbą dzieci (373) charakteryzował się rok 1999. Najwięcej pełnozatrudnionych nauczycieli (19) było w latach 2003 i 2005. Analizując powyższe dane należy zwrócić również uwagę, że omawiana sytuacja dotyczy faktycznie klas „0”, gdyż w blisko 100% przypadków uczęszczającymi są dzieci w wieku – 6 lat.

Edukacja

Edukacja odgrywa znaczącą rolę w rozwoju poszczególnych mieszkańców Gminy, co w efekcie składa się na rozwój całej jednostki. Badaniu poddano liczbę szkół podstawowych i gimnazjalnych, jak również ilości nauczycieli oraz edukowanych w placówkach uczniów. Dokonano również analizy stopnia komputeryzacji placówek oraz scharakteryzowano dotychczasowe inwestycje ukierunkowane na dedukcję oraz nakłady inwestycyjne poniesione w tym kierunku za rok 2006.

Liczbę szkół i gimnazjów mieszczących się na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 prezentuje tablica 25.

Tablica 25. Liczba szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Gminy Grybów w latach 2000 – 2005

Wyszczególnienie		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba szkół	podstawowe	15	15	15	15	15	15
	gimnazja	5	5	5	5	5	5
Pomieszczenia szkolne	podstawowe	126	125	129	132	135	132
	gimnazja	32	41	43	44	44	46
Oddziały w szkołach	podstawowe	113	111	116	116	113	111
	gimnazja	33	49	50	48	50	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dane przedstawione w tablicy 25 świadczą, że zarówno liczba szkół podstawowych jak i gimnazjów na terenie Gminy w analizowanym okresie nie uległa większym zmianom. Liczba szkół podstawowych przewyższała liczebność placówek gimnazjalnych trzykrotnie. Ilość pomieszczeń w szkołach podstawowych wahała się od 125 w roku 2001 do 135 w 2004 roku, natomiast w gimnazjach (w badanych latach) wzrosła o 14.

Tablica 26 charakteryzuje liczbę uczniów i absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów w Gminie Grybów, w latach 2000 – 2005.

Tablica 26. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005

Wyszczególnienie		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba uczniów	podstawowe	2 279	2 251	2 256	2 249	2 206	2 147
	gimnazja	790	1 193	1 226	1 192	1 211	1 194
Liczba absolwentów	podstawowe	-	382	393	371	398	385
	gimnazja	-	-	367	419	402	407

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z przytoczonych w tablicy 26 danych wynika, że największa liczba uczniów szkół podstawowych przypadała na rok 2000 i sięgała poziomu – 2 279. W analizowanym okresie najwięcej uczniów uczęszczało do szkół podstawowych w roku 2002 (1 226). Badając liczbę absolwentów zauważyć można, że GUS w tym przedmiocie nie podaje pełnych statystyk. Z dostępnych danych wynika, że najwięcej absolwentów opuściło mury szkół podstawowych w roku 2004 (389) natomiast gimnazja w roku 2003 (419). Analizując liczbę absolwentów zauważyć można, że od roku 2003 więcej uczniów kończyło etap gimnazjalny niż podstawowy.

Realizacją celów stawianych przed edukacją zajmuje się odpowiednio do tego celu przygotowana kadra pedagogiczna, wspierana należytych zapleczem technicznym.

Tablica 27 prezentuje liczbę nauczycieli w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005.

Tablica 27. Liczba nauczycieli w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005

Wyszczególnienie		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nauczyciele pełnozatrudnieni	podstawowe	160	146	154	152	160	166
	gimnazja	44	57	67	71	72	74
Nauczyciele niepełnozatrudnieni	podstawowe	-	25,82	33,31	63	55	38
	gimnazja	-	21,00	24,55	37	36	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie danych zebranych w tablicy 27 można stwierdzić, że najwięcej nauczycieli pełnozatrudnionych zarówno w gimnazjach (74) jak i szkołach podstawowych (166) zatrudnionych było w 2005 roku. Z kolei nauczycieli niepełnozatrudnionych w roku 2003 – szkoły podstawowe (63), gimnazja (37).

Jak wspomniano wyżej kadra dydaktyczna w swojej pracy wspiera się odpowiednim zapleczem technicznym. Wykorzystanie komputerów w szkołach odgrywa kluczową rolę w niektórych procesach kształcenia.

Jak wykazuje analiza danych dotyczących komputeryzacji w szkołach Gminy Grybów w latach 2003 – 2005 (tab. 28), liczba komputerów ogółem w badanym okresie czasu wzrosła o 11%. Analizując dane zauważyć można również wzrost przyłączeń komputerów do internetu o 18%. Liczba pracowni komputerowych w analizowanych latach nie uległa zmianom.

Tablica 28. Wybrane dane dotyczące komputeryzacji w szkołach Gminy Grybów w latach 2003 – 2005

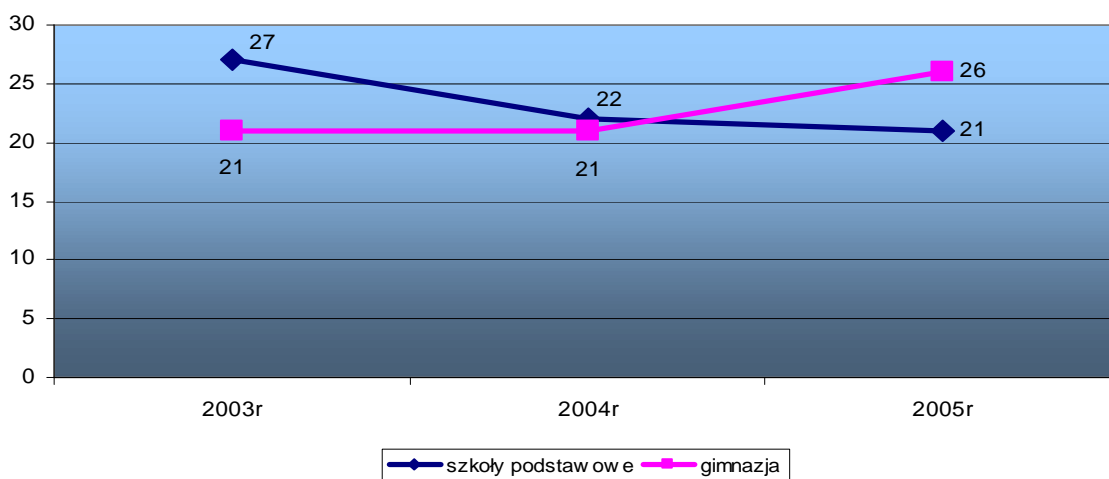
Wyszczególnienie		2003	2004	2005
Komputery w szkole	ogółem	214	229	237
	szkoły podstawowe	147	161	166
	gimnazja	67	68	71
Pracownie komputerowe	ogółem	19	19	19
	szkoły podstawowe	14	14	14
	gimnazja	5	5	5
Komputery podłączone do internetu	ogółem	154	177	182
	szkoły podstawowe	92	114	117
	gimnazja	62	63	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Udział szkół wyposażonych w komputery w badanym okresie tj. 2003 – 2005 wynosi dla szkół podstawowych i gimnazjów odpowiednio 80% i 100%. Istotnym parametrem obrazującym poziom skomputeryzowania szkół jest wskaźnik *liczba uczniów przypadających na 1 komputer*.

Dynamikę wartości tego wskaźnika przedstawia rysunek 14.

Rysunek.14. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer w Gminie Grybów w latach 2003 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza rysunku 14 wskazuje, że w szkołach podstawowych liczba uczniów przypadających na jeden komputer w badanych latach 2003 – 2005 spadła o 22%. Sytuacja w placówkach gimnazjalnych ma się inaczej. W latach 2003 – 2004 charakteryzowany

wskaźnik utrzymywał się na poziomie – 21 po czym wzrósł w odniesieniu do roku 2005 o 24%. Z analizy danych jednoznacznie można stwierdzić, że na koniec 2005 roku w gimnazjach przypadało na jeden komputer o 5 uczniów więcej niż w szkołach podstawowych.

Wartościową informację na tym etapie opracowania stanowi wykaz dotychczas zrealizowanych inwestycji oraz poniesionych nakładów inwestycyjnych (2006 rok) dotyczących szkolnictwa, który otrzymano z UG Grybów. Uzyskane informacje zestawiono w poniższej tablicy 29.

Tablica 29. Dotychczasowe zrealizowane inwestycje i nakłady inwestycyjne poniesione w 2006 roku dotyczące szkolnictwa w Gminie Grybów

Dotychczas zrealizowane inwestycje	Kwota w PLN	Nakłady inwestycyjne poniesione w 2006 roku	Kwota w PLN
Sala gimnastyczna w Stróżach	1 833 000	Gimnazjum we Florynce	488 913
Sala gimnastyczna (wraz z placem i chodnikiem) w Białej Niżnej	1 526 000	Gimnazjum w Białej Niżnej	451 955
Sala gimnastyczna we Florence	1 697 000		
Sala gimnastyczna w Kąclowej	1 135 000		
Sala gimnastyczna w Siołkowej	1 063 000		
Sala gimnastyczna w Kruźlowej	1 008 000		
Szkoła Podstawowa w Stróżach	1 389 000		
Szkoła Podstawowa w Binczarowej (wraz z oczyszczalnią ścieków)	1 286 000		
Szkoła Podstawowa nr 2 wraz z salą gimnastyczną w Ptaszkowej	2 756 000		
Szkoła Podstawowa wraz z salą gimnastyczną w Starej Wsi	2 185 000		
Szkoła Podstawowa w Kruźlowej – nowe skrzydło wraz z dociepleniem	1 464 000		
Szkoła Podstawowa w Polnej – adaptacja skrzydła na salę lekcyjną	160 000		
Szkoła Podstawowa w Wawrze	445 000		
Razem inwestycje	17 947 000	Razem nakłady inwestycyjne	940 868

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Grybów.

Jak widać w tabelicy 29 dotychczas zrealizowane inwestycje odnośnie szkolnictwa skupiały się na budowie szkół podstawowych (54% inwestycji) oraz sal gimnastycznych (46% inwestycji). Całość inwestycji związanych z oświatą stanowiła – 54% ogółu dotychczasowych inwestycji Gminy. Nakłady inwestycyjne w 2006 roku ukierunkowane na szkolnictwo stanowiły – 11% ogółu poniesionych i skupiły się na budowie gimnazjów we Florynce i Białej Niżnej.

Kultura i sztuka

W skład charakteryzowanych aspektów społecznych związanych z kulturą i sztuką obszaru należy zaliczyć prócz dorobku materialnego – instytucje społeczne takie jak: biblioteki, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

Liczbę placówek bibliotecznych znajdujących się na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 przedstawia tabela 30.

Tablica 30. Dane dotyczące placówek bibliotecznych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Biblioteki i filie	10	10	10	10	10	10	10
Pracownicy bibliotek	10	10	10	12	9	10	10
Księgozbiór	62 980	64 729	66 049	67 864	68 875	70 184	72 363
Czytelnicy w ciągu roku	3 355	3 416	3 395	3 262	3 279	3 216	3 112
Wypożyczenia	71 171	76 243	72 275	65 968	54 982	54 656	53 314

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dane liczbowe zawarte w tabelicy 30 wskazują, że na terenie Gminy znajduje się dziesięć (wraz z filiami) placówek bibliotecznych, które na koniec 2005 roku dysponowały księgozbiorami w łącznej liczbie – 72 367 woluminów (średnio na jednego mieszkańca przypadają ok. 23 pozycje). Liczba czytelników w analizowanym okresie tj. 1999 – 2005 ulegała niewielkim wahaniom i w 2005 roku wynosiła – 3 112. Liczba wypożyczeń uległa obniżeniu o 25%.

W tabelicy 31 zawarto wybrane wskaźniki odnośnie placówek bibliotecznych w Gminie Grybów w latach 2002 – 2005.

Tablica 31. Wybrane wskaźniki dotyczące placówek bibliotecznych w Gminie Grybów

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	1 981,27	2 001,09	2 217,90	2 241,10
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3 113,88	3 128,98	3 164,43	3 228,91
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	150,29	150,02	145,65	138,86
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	20,22	16,77	17,00	17,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak wynika ze wskaźników ujętych w tablicy 31 liczba ludności przypadająca na jedną placówkę biblioteczną wzrasta z roku na rok przy równocześnie obniżającej się liczbie czytelników. Sytuacja ta spowodowana jest wzrostem populacji Gminy i świadczy o malejącym zainteresowaniu społeczeństwa usługami świadczonymi przez biblioteki. Wykorzystanie posiadanych zasobów mierzone wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz *per capita* (w 2005 roku) wynosiło – 17,1.

Na poziom życia kulturowego mieszkańców Gminy mają również wpływ domy i ośrodki kultury jak również kluby i świetlice działające na terenie jednostki.

Zasoby Gminy w tym przedmiocie charakteryzuje tablica 32.

Tablica 32. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Grybów w 2004 i 2005 roku

Wyszczególnienie	2004	2005
Instytucje	11	11
Imprezy	284	242
Uczestnicy imprez	75 930	57 884
Zespoły artystyczne	32	34
Członkowie zespołów artystycznych	583	600

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Przytoczone w tablicy 32 dane wskazują, że na terenie Gminy Grybów działa 11 instytucji kulturalnych. W 2005 roku zorganizowane zostały – 242 imprezy w których wzięło udział – 57 844 uczestników. Jednakże w porównaniu do ubiegłego roku 2004 liczba zarówno przeprowadzonych imprez jak i osób biorących w nich udział spadła o odpowiednio 14,7% i 23,7%. Z danych zamieszczonych w tablicy wynika również, że na terenie Gminy w 2005 roku działały 34 zespoły artystyczne, które skupiały – 600 członków. Podkreślić należy, że zarówno liczba zespołów jak i samych członków wzrosła w stosunku do roku 2004 o odpowiednio 6,2% i 2,9%.

2.7. Infrastruktura techniczna

W konkluzji przeprowadzonych badań na podstawie informacji zamieszczonych w Banku Danych Regionalnych GUS, uzupełnionych danymi uzyskanymi z UG Grybów odnośnie infrastruktury charakteryzującej jednostkę – stwierdzić można, że:

- 1) Łączna pojemność zbiorników wody pitnej w Gminie wynosi - 575 m³. Na terenie Gminy, prosperuje sześć spółek wodociągowych działających na podstawie prawa wodnego. W dwóch sołectwach Gminy działają wodociągi lokalne tj.: Ptaszkowej – zaopatrujący w wodę 68 gospodarstw, Siołkowej – zaopatrujący w wodę 23 gospodarstwa.

Sieć wodociągowa (wg danych GUS za rok 2005) posiada długość – 13,3 km a jej przyłączeń do budynków mieszkalnych odnotowano – 246. Ilość wody dostarczanej gospodarstwom domowym w omawianym roku równała się – 52,4 dam³. Podając te dane należy zaznaczyć, że część mieszkańców samodzielnie zaopatruje się w wodę ze studni kopanych lub ujęć źródeł i wodociągów grawitacyjnych.

Na terenie Gminy istnieje 6 oczyszczalni ścieków w sołectwach: Stróże (przepustowość – 400 m³/d), Biała Niżna (przepustowość – 50 m³/d), Siołkowa (przepustowość – 100 m³/d), Binczarowa (przepustowość – 3,5 m³/d), Ptaszkowa (przepustowość – 6 m³/d), Kąclowa (przepustowość – 7 m³/d). Wszystkie wymienione za wyjątkiem oczyszczalni w Stróżach (która jest rodzaju bio – konwektorowego) są oczyszczalniami typu biologicznego.

- 2) Sieć kanalizacyjną (wg danych UG Grybów za rok 2006) odnotowano jedynie na terenie sołectwa Stróże. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w tej miejscowości (a zarazem w całej Gminie) wynosi – 1,7 km, z czego przyłączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkalnictwa stwierdzono zaledwie – 15. Sytuacja taka jest niezadowalająca z uwagi na fakt, że sieć kanalizacyjna posiada istotny wpływ na atuty ekologiczne jednostki.
- 3) Sieć elektryczna na terenie jednostki jest dobrze rozwinięta i obejmuje cały jej obszar. Teren Gminy obsługiwany jest przez – Rejon Energetyczny w Nowym Sączu. Na terenie jednostki występuje zbiorczy system zaopatrzenia w energię elektryczną poprzez: linie napowietrzne wysokiego napięcia – 110 kV (Nowy Sącz

- Grybów, Grybów – Gorlice), linie napowietrzne średniego napięcia – 15 kV, 30 kV, linie napowietrzne niskiego napięcia – 380/220 V, linie kablowe niskiego napięcia – 380/220 V, stacje transformatorowe – 110/30/15 kV (Grybów), stacje transformatorowe – 15/0 kV.
- 4) Za gazyfikację terenu Gminy odpowiada – Zakład Gazowniczy Jasło. Gmina zgazyfikowana jest w 77%. Sieć gazociągowa doprowadzona jest do wszystkich sołectw jednostki. Wg danych GUS za rok 2005 na terenie badanej jednostki posiadała ona łączną długość – 256,5 km, z czego liczba czynnych połączeń do budynków mieszkalnych wynosiła – 4456 szt. Liczba odbiorców gazu w tamtym okresie oscylowała w granicach – 1622 osoby, przy czym zużycie gazu w gospodarstwach domowych równało się – 1213,60 m³.
- 5) Gmina Grybów objęta jest siecią telefoniczną w 100% i należy do strefy numerycznej w Nowym Sączu. Połączenia telefoniczne dla obszaru Gminy realizuje centrala telefoniczna – ANIMEDIA w Grybowie. Do operatorów telefonii działających na badanym obszarze zaliczyć należy: TELBESKID, TELE 2, TPSA, ENERGIT. Liczba obsługiwanych przez wymienione podmioty abonentów równa się – 6000.
- 6) Dostępność komunikacyjną jednostki zapewniają dogodne połączenia drogowe i kolejowe. Do ważniejszych przyłączy drogowych należy zaliczyć: drogę krajową nr 28 na odcinku Nowy Sącz – Gorlice oraz drogę wojewódzką nr 977 na odcinku Krynica – Zdrój – Ciężkowice. Łączna długość dróg wewnątrzgminnych (wg danych GUS za rok 2000) to – 555 km, w tym: o nawierzchni twardej – 345 km, o nawierzchni ulepszonej – 40 km, będących w remoncie – 11 km. Nadto poza wymienionymi przez teren Gminy biegnie osiem odcinków dróg powiatowych, których łączna długość to – 47,54 km. Ruch kolejowy w Gminie odbywa się w oparciu o podgrybowski Stróże, które stanowią ważny węzeł kolejowy. To z niego rozchodzą się linie kolejowe do: Tarnowa, Nowego Sącza, Krynicy, Chabówki, Jasła i Zagórza. Jako ważniejsze trasy kolejowe wskazać tu należy: Tarnów – Stróże – Nowy Sącz – Muszyna – Plavec oraz Stróże – Jasło – Zagórz.

2.8. Walory przyrodnicze i ochrona środowiska

Zespół elementów środowiska przyrodniczego obszaru posiada znaczący wpływ na atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną Gminy. Każdy z jego elementów (bądź wszystkie razem) jest przedmiotem zainteresowania turystów oraz potencjalnych inwestorów. Elementy te decydują o stopniu atrakcyjności jednostki. Wpływ otoczenia a przede wszystkim skutki postępującej industrializacji posiadają degradujące oddziaływanie na walory przyrodnicze terenów. Mając to na względzie znaczenia nabiera zarówno zespół właściwych polityk jak i środków praktycznych ukierunkowanych na zachowanie środowiska w możliwie nienaruszonym stanie bądź też w miarę możliwości na przywróceniu utraconej równowagi w tym środowisku.

Zarysowany wyżej problem stanowić będzie przedmiot analiz badawczych niniejszej części opracowania.

Zebrane dane odnośnie liczby obszarów prawnie chronionych oraz pomników przyrody w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 ujęto w tablicy 33.

Tablica 33. Obszary prawnie chronione i pomniki przyrody w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba pomników przyrody	3	3	2	2	2	10	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z analizy danych GUS (tab. 28) wynika, że powierzchnia obszarów prawnie chronionych na przestrzeni lat 1999 – 2005 utrzymuje się na niezmiennym poziomie – 15 301,0 ha. W tym miejscu należy zaznaczyć, że całość terenów prawnie chronionych w Gminie Grybów to – obszary chronionego krajobrazu. Analizując informacje zamieszczone przez GUS zauważyć można, że największą ilość pomników przyrody zanotowano w roku 2004.

Gmina Grybów bogata jest w elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego, które – tworzone przez naturę, ukształtowane przez historię i kreowane przez współczesność – stanowią cele ruchu turystycznego. Tak ujęte komponenty zestawień można w następujący sposób:

- a) tworzone przez naturę – ma się tu głównie na myśli środowisko przyrodniczo – geograficzne obszaru, gdyż:
- położony jest wśród malowniczych gór, lasów i potoków – w roku 1995 utworzone zostały na tym terenie dwa Parki Krajobrazowe tj. – Pasma Brzanki (powierzchnia 15 278 ha) oraz Ciężkowicko – Rożnowski (powierzchnia 17 634 ha),
 - posiada dobrze zachowaną szatę roślinną,
 - występuje tu ok. 30 gatunków zwierząt,
 - posiada przyjazny turystyce sezonowej klimat,
- b) ukształtowane przez historię – chodzi tu głównie o zasoby kulturowe obszaru, świadczące o jego przeszłości i historii oraz kulturze, które dzielą się na:
- niematerialne – ma się tu na myśli kulturę ludową czyli folklor i sztuka charakterystyczne dla społeczności zamieszkujących tereny Gminy. Wyrasta ona ze wspólnych doświadczeń historycznych, form gospodarowania i warunków życia. Na jej kształt wpływają również cechy etniczne i warunki środowiska przyrodniczego,
 - materialne takie jak:
 - kościoły zlokalizowane na terenie poszczególnych sołectw (5),
 - zabytkowe cmentarze z okresów wojennych (6),
 - pozostałe (kapliczki, budowle),
- c) kreowane przez współczesność – czyli obiekty celowo tworzone i adaptowane w celach turystycznych:
- szlaki turystyczne (oznakowane: 2 zielone, 3 niebieskie, 1 żółto - niebieski),
 - trasy rowerowe (5),
 - ścieżki przyrodnicze (3),
 - infrastruktura turystyczna (2 kompleksy wypoczynkowe oraz 8 punktów agroturystycznych),
 - imprezy kulturalne o charakterze cyklicznym (odbywające się w każdym miesiącu roku kalendarzowego).

System prawnej ochrony przyrody opiera się w Polsce na postanowieniach Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997r. Wprowadziła ona zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawową zasadę ustrojową RP. Jej uszczegółowienie nastąpiło w

zasadniczej dla systemu prawnego ochrony środowiska ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska. Wśród podstawowych kierunków ochrony środowiska określonych w tej ustawie znajduje się „ochrona świata roślinnego i zwierzęcego” oraz „ochrona walorów krajobrazowych oraz wypoczynkowych środowiska”. W świetle czego, poniżej zaprezentowane zostaną informacje pozwalające przybliżyć problematykę związaną z ochroną środowiska na terenie Gminy Grybów.

Jak wiadomo w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowania człowieka powstają odpady. Poniższe tablice zawierają dane odnośnie tematyki związanej z gospodarką ściekową w Gminie.

Tablica 34 zawiera dane dotyczące przemysłowych oczyszczalni ścieków w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 34. Dane dotyczące przemysłowych oczyszczalni ścieków w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Oczyszczalnie	mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0
	chemiczne	0	0	0	0	0	0	0
	biologiczne	2	3	3	3	2	2	2
	z podwyższonym usuwaniem biogenów	0	0	0	0	0	0	0
Przepustowość projektowa oczyszczalni	mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0
	chemiczne	0	0	0	0	0	0	0
	biologiczne	211	566	566	566	485	485	485
	z podwyższonym usuwaniem biogenów	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie danych zawartych w tablicy 34 można wyciągnąć ogólny wniosek mówiący o tym, że na terenie Gminy w 2005 roku istniały jedynie 2 oczyszczalnie ścieków typu biologicznego. Ta forma oczyszczania koncentruje się na wykorzystaniu odpowiednich metabolicznych przemian bakterii i mineralizowaniu zanieczyszczeń zawartych w ściekach. Największa przepuszczalność projektowa miała miejsce w latach 2000 – 2002, kiedy na terenie Gminy Grybów znajdowały się trzy oczyszczalnie ścieków typu biologicznego.

Tablica 35 Charakteryzuje gospodarkę wodno – ściekową w przemyśle na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 35. Gospodarka wodno – ściekowa w przemyśle w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
zakłady zużywające wodę ogółem	3	3	3	2	2	1	1
zakłady zużywające wodę odprowadzające ścieki wymagające oczyszczenia	2	3	3	2	2	1	1
zużycie wody na potrzeby przemysłu	74	58	56	49	45	24	24
pobór wód podziemnych	35	26	33	26	29	24	24
pobór wód powierzchniowych	39	33	25	42	18	17	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Po dokonaniu analizy danych zamieszczonych w tablicy 35 widocznym staje się, że liczba zakładów zużywających wodę ogółem oraz liczba zakładów zużywających wodę i doprowadzających ścieki wymagające oczyszczenia uległa trzykrotnemu zmniejszeniu co w efekcie dało trzykrotny spadek zużycia wody w przemyśle. Pobór wód podziemnych uległ obniżeniu o 46%, natomiast pobór wód powierzchniowych obniżył się dwukrotnie.

W tablicy 36 ujęto informacje odnośnie oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 36. Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ścieki odprowadzone ogółem	51	57	49	50	35	37	41
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	11	0	0	0	0	0	0
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	40	57	49	50	35	37	41
ścieki wymagające oczyszczania ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi	38	56	47	48	33	36	40
ścieki oczyszczane razem	38	56	47	48	33	36	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wyniki zebranych w tablicy 36 informacji wskazują, że:

- w pozycji ścieki odprowadzone ogółem największą wartość odnotowano w 2000 roku (57) i w stosunku do roku 2005 zanotowano jej spadek o 39%,
- podobną sytuację (z wyjątkiem roku 1999) odnotowano jeżeli chodzi o ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi – również w tej pozycji nastąpił spadek o 39%
- w latach 2000 – 2005 ścieków do sieci kanalizacyjnej nie odprowadzono w ogóle,
- pozycja – ścieki wymagające oczyszczenia ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi charakteryzuje się największą wartością przypadająca na rok 2000 (56) i w odniesieniu do roku 2005 nastąpiło obniżenie jej wartości o 40%,
- współczynnik oczyszczania ścieków w stosunku do ścieków odprowadzanych wynosi w badanym okresie 100%.

Tablica 37 charakteryzuje ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód lub do ziemi kg/dobę w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 37. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi w kg/dobę w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BZT5	1,73	746	573	607	555	510	522
ChZT	8,27	3 120	2 461	2 596	1 987	2 425	2 766
zawiesina	1,73	768	653	623	833	553	722

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Poprzedzając analizę danych zamieszczonych w tablicy 37 za stosowne uznano wcześniejsze przybliżenie terminów stanowiących przedmiot charakterystyk. Mając to na uwadze poniżej przybliżono terminy o których mowa, tj:

BZT5 – biochemiczne zapotrzebowanie tlenu – wskaźnik zanieczyszczenia wód oznaczający ilość tlenu zużywanego do mineralizacji (utleniania) związków organicznych zawartych w zanieczyszczonej wodzie stosowany najczęściej do oznaczania ilości ścieków organicznych.

ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu - umowny wskaźnik zanieczyszczenia wód związkami organicznymi i niektórymi nieorganicznymi (sole żelazowe, azotyny siarczki itp.) oznaczający ilość tlenu w mg na dm³ pobranego z utleniacza w określonych warunkach. Polega na utlenieniu (100 stopni C) zawartych w wodzie związków

organicznych i niektórych nieorganicznych za pomocą mieszaniny dwuchromianu potasowego i H₂SO₄.

Zawiesina – układ niejednorodny w postaci cząstek jednego ciała rozproszonych w drugim ciele np. cząsteczek cieczy w cieczy.

Mając na uwadze powyższe informacje, czytając dane zamieszczone w tablicy 31 można stwierdzić, że wskaźnik BZT5 największą wartość przyjął w roku 1999, z kolei najniższą w roku 2004. W stosunku do roku 2005 nastąpił jego trzykrotny spadek – co jest zjawiskiem jak najbardziej wskazanym oraz świadczy o malejącym stopniu zanieczyszczenia wywołanymi ściekami odprowadzanymi do wód. Za niepokojące zjawisko należy uznać fakt, że od roku 2003 zarysowuje się wzrost wartości wskaźnika ChZT. Wzrost ten w odniesieniu do roku 2005 sięgnął poziomu – 39%. Jeżeli chodzi o ładunki ścieków odprowadzanych w postaci zawiesiny sytuacja ulega polepszeniu, gdyż na przestrzeni badanych lat ponad dwukrotnie spadł poziom ich emitowania.

Stopień zanieczyszczenia powietrza w znacznej mierze uwarunkowany jest stopniem rozwoju gospodarczego. Działalność przemysłowa emituje do atmosfery zanieczyszczenia w postaci pyłów i gazów. Zanieczyszczenia te posiadają dość często złożony skład chemiczny, wynikający z rodzaju produkcji oraz spalania paliw.

W tablicy 38 dokonano charakterystyki zanieczyszczeń powietrza płynących z zakładów szczególnie uciążliwych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 38. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (t/r)

Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Emisja zanieczyszczeń pyłowych	ogółem	24	29	18	14	10	9	6
	ze spalania paliw	15	21	15	12	8	7	5
Emisja zanieczyszczeń gazowych	ogółem	1 282	644	70	50	27	26	34
	dwutlenek siarki	0	0	0	0	0	0	1
	tlenki azotu	2	4	13	10	7	6	4
	tlenek węgla	71	35	3	2	1	1	1
	dwutlenek węgla	1 208	604	54	38	19	19	27
	metan	0	0	0	0	0	0	0
	podtlenek azotu	0	0	0	0	0	0	0
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	pyłowe	1 348	2 035	954	728	363	315	748
	gazowe	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Badając emisję zanieczyszczeń powietrza, która stanowi przedmiot charakterystyk ujętych w tablicy 38 zauważyć można, że po roku 2000 emitowanie zanieczyszczeń pyłowych ogółem obniżyło się pięciokrotnie przy czym wynikłych w efekcie spalania paliw – czterokrotnie. Jeżeli chodzi o zanieczyszczenia gazowe w badanym okresie czasu odnotowano blisko czterdziestokrotny spadek ich emisji. Największy poziom zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych bądź zneutralizowanych za pomocą urządzeń służących do redukcji zanotowano w 2000 roku – 2 035 (t/r). W odniesieniu od roku 2005 wystąpił ponad dwukrotny spadek w tym przedmiocie. W każdym z badanych lat ilości zanieczyszczeń gazowych kilkakrotnie przewyższały ilości zanieczyszczeń pyłowych.

Również istotny wpływ na ochronę środowiska mają odpady powstałe w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowania człowieka, które są nieprzydatne w miejscu lub czasie w którym powstały.

Uzyskane dane odnośnie wytworzenia i nagromadzenia odpadów w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 ujęto w tablicy 39.

Tablica 39. Odpady wytworzone i nagromadzone w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Zakłady wytwarzające odpady		1	1	1	1	1	1	1
Odpady wytworzone w ciągu roku (tys.t/r)	ogółem	5,3	5,1	2,9	2,3	1,3	1,2	1,4
	poddane odzyskowi	0	4,5	2,9	2,0	1,3	1,2	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Ogólne wyniki zebranych w tabeli 39 informacji wskazują, że na terenie Gminy funkcjonował jeden zakład wytwarzający odpady. Liczba wytworzonych odpadów spadła w ciągu analizowanych siedmiu lat blisko trzykrotnie. Z ogólnej sumy wytworzonych odpadów w badanym okresie czasu – 68% zostało poddane odzyskowi. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w roku 2001 i w latach 2003 – 2005 odpady poddane odzyskowi stanowiły – 100% wytworzonych.

2.9. Rolnictwo i leśnictwo

Na terenie Gminy Grybów sektor związany z rolnictwem i leśnictwem wg sekcji PKD skupia w sobie – 44 podmioty co stanowi – 6% ogółu zarejestrowanych w rejestrze regon na koniec 2005 roku. Nadto o istności poruszanego sektora w gospodarce Gminy świadczy struktura użytkowa gruntów, która przedstawia się następująco – 54% to użytki rolne, – 33 % to użytki leśne.

Tablica 40 przedstawia powierzchnię użytków rolnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablic 40. Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (ha)

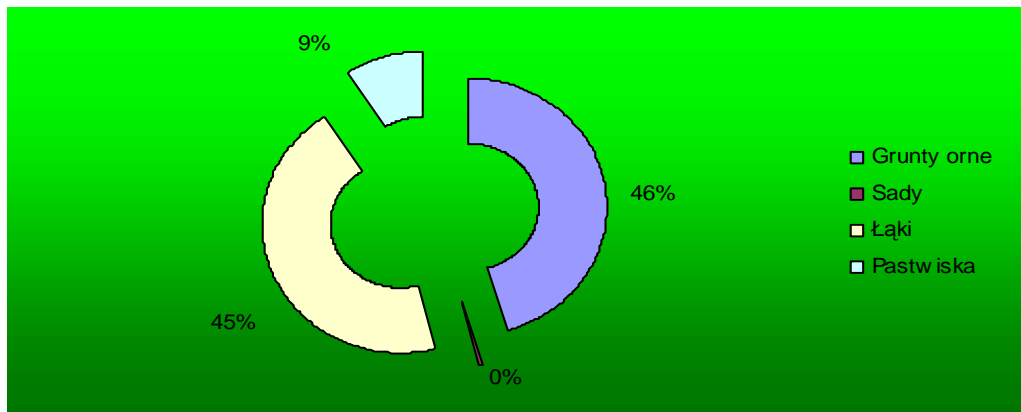
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	9 310	9 310	8 962	8 981	8 393	8 393	8 393
Grunty orne	6 825	5 669	5 590	5 591	3 814	3 814	3 814
Sady	188	188	226	227	35	35	35
Łąki	1 242	2 398	2 067	2 079	3 772	3 772	3 772
Pastwiska	1 055	1 055	1 079	1 084	772	772	772

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza powierzchni użytków rolnych przedstawiona w tablicy 40 ukazuje, że na przestrzeni badanych lat ich wielkość ulegała zmniejszeniu. W latach 1999 – 2000 powierzchnia użytków rolnych ogółem wynosiła – 9 310 ha, w latach 2003 – 2005 oscylowała w granicach – 8 393 ha. Mając to na uwadze można stwierdzić, że na przestrzeni siedmiu lat uległa redukcji o 9,8%.

Celem uzupełnienia na rysunku 15 przedstawiono strukturę użytków rolnych w Gminie Grybów w 2005 roku. Analizując rysunek stwierdzić można, że największe części użytków rolnych Gminy zajmują grunty orne (46%) oraz łąki (45%). Zauważyć można także, że wielkości tych obszarów są wzajemnie porównywalne. Pastwiska zajmują – 9%, natomiast tereny przeznaczone pod sadownictwo to poniżej – 1% w badanej strukturze.

Rysunek 15. Struktura użytków rolnych w Gminie Grybów w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Odnosząc te wielkości do przedziału czasowego 1999 – 2005 dostrzec można następujące różnice w strukturze użytków rolnych Gminy Grybów:

- grunty orne największą część ogółu użytków rolnych Gminy zajmowały w 1999 roku – 74%, czyli w stosunku do roku 2005 ich powierzchnia została pomniejszona o 28%,
- metraż łąk w badanym okresie czasu uległ zwiększeniu o 32%,
- zmniejszeniu uległy tereny sadownicze z 12% (lata 2001, 2002) na 9% (lata 2003 – 2005),
- również pomniejszeniu uległy tereny przeznaczone pod pastwiska, zajmowały one w 2001 i 2002 roku – 3% natomiast w latach 2003 – 2005 były poniżej – 1%.
- najmniejszą powierzchnię zajmowaną przez łąki w badanym okresie odnotowano w 1999 roku – 13% a największą w 2004 i 2005 roku – 45% ogółu użytków rolnych Gminy.

Jak wspomniano wyżej lesistość terenu Gminy to – 33% ogólnej jej powierzchni. Zagęszczenie drzew na 100 km² wynosi – 2,5 sztuki.

Tablica 41 charakteryzuje powierzchnie gruntów leśnych według form własności w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005.

Tablica 41. Powierzchnia gruntów leśnych wg form własności w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005 (ha)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ogółem	4 865,9	4 877,9	4 875,9	4 875,9	4 835,2	4 837,2
las ogółem	4 832,9	4 844,9	4 843,1	4 843,1	4 802,4	4 804,4
grunty leśne publiczne ogółem	2 128,9	2 129,9	2 127,9	2 127,9	2 128,2	2 127,2
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	1 989,9	1 990,9	1 988,9	1 988,9	1 989,2	1 988,2
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	1 981,9	1 981,9	1 980,9	1 980,9	1 980,2	1 980,2
grunty leśne prywatne	2 737,0	2 748,0	2 748,0	2 748,0	2 707,0	2 710,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak wynika z analizy materiału zebranego w tablicy 41 powierzchnia gruntów leśnych w analizowanym okresie czasu ulegała niewielkim wahaniom. W 2005 roku lasy ogółem zajmowały – 4 804,4 ha. Z pośród gruntów leśnych (obszarów z definicji przeznaczonych pod gospodarkę leśną) przeważają tereny stanowiące własność prywatną.

W tablicy 41 zestawiono dane odnośnie terenów leśnych odnawialnych oraz zalesienia w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 42. Tereny leśne odnawialne i zalesiane (poza skarbem państwa) w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (ha)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
odnawialne	ogółem	33,4	41,4	67,5	26,6	10,9	13,7	10,4
	las prywatne	26,4	32,4	60,5	23,6	7,9	9,7	5,9
	las gminne	7,0	9,0	7,0	3,0	3,0	4,0	4,5
zalesienia	ogółem	17,4	21,6	28,0	16,6	6,3	4,2	0,1
	las prywatne	15,4	21,6	28,0	16,6	6,3	4,2	0,1
	las gminne	2,0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Przytoczone w tablicy 42 dane informują, że w strukturze terenów leśnych ogółem przeważają lasy stanowiące własność prywatną. Największą powierzchnię terenów leśnych ogółem odnotowano w 2001 roku (67,5 ha) z czego lasy prywatne stanowiły – 89,6%, z kolei ich najmniejszy metraż zanotowano w 2003 roku (10,9 ha) i w 2005 roku (10,4 ha) z czego własność prywatna stanowiła odpowiednio 72,4% i 56,7%. Tereny zalesiane w Gminie największą powierzchnie zajmowały w 2001 roku – 28,0 ha, najmniejszą w 2005 roku zaledwie – 0,1 ha. Nadto dane zamieszczone w powyższej tablicy wyrażą

wskazują na to, że we wszystkich poddanych analizie latach z wyjątkiem roku 1999, lasy prywatne stanowiły – 100% terenów zalesianych.

2.10. Turystyka

Określenie potencjału turystycznego gminy związane jest z wieloma czynnikami. Jednym z decydujących uwarunkowań jest środowisko naturalne oraz jego walory turystyczne. Ważnym czynnikiem rozwoju turystyki są również walory antropogeniczne związane z działalnością człowieka. Zaliczyć tu należy obiekty związane z kulturą i historią regionu jak również prowadzoną tu działalnością gospodarczą. W bezpośrednim związku z walorami turystycznymi pozostaje infrastruktura turystyczna czyli – baza noclegowa, baza sportowo rekreacyjna, szlaki turystyczne.

Poprzez dominujące formy turystyki należy rozumieć te jej gałęzie, które w sposób bardziej widoczny stają się zauważalne na tle pozostałych i posiadają swoje odbicie w wynikach finansowych rejestrowanych z tytułu ich prowadzenia. W znacznym stopniu uwarunkowane są one walorami przyrodniczo – kulturowymi wspartymi odpowiednią infrastrukturą. Do dominujących form turystyki na terenie Gminy Grybów należy zaliczyć:

- turystykę rekreacyjno – wypoczynkową – szlaki rowerowe i piesze, gospodarstwa agroturystyczne, atrakcyjnie położone hotele, punkty widokowe
- turystykę krajoznawczą – związana ze szlakami regionalnymi,
- turystykę sportów sezonowych – wyciąg narciarski,
- turystykę rodzinną – w dużej mierze gospodarstwa agroturystyczne,
- turystykę sezonową – malownicze położenie zmieniające swoje uroki zależnie od pory roku przyciąga inne grupy turystów oferując im produkty turystyczne nabierające atutów w zależności od panującej pory roku,
- turystykę weekendową – bliskie sąsiedztwo miast (Nowy Sącz, Gorlice),
- turystykę biznesową – ośrodki przystosowane do przeprowadzania konferencji, szkoleń.

Atrakcyjność turystyczną Gminy podnoszą wytyczone szlaki turystyczne, trasy rowerowe oraz ścieżki przyrodnicze.

Najważniejsze szlaki turystyczne (oznakowane) to:

- Grybów – Jaworze – (szlak zielony) , czas przejścia około 3 godziny,
- Stróże – Magura Małastowska – Wysowa – Krynica – (szlak zielony), czas przejścia około 21 godzin,
- Ptaszkowa – Jaworze – Kopciowa – (szlak niebieski), czas przejścia około 7 godzin,
- Szlak im. Kazimierza Pułaskiego odcinek Grybów – Wysowa (znaki niebieski), czas przejścia około 21 godzin,
- Wawrzka – Sucha Homola (znaki niebieskie), czas przejścia ponad 3 godziny,
- Florynka – Wawrzka – Ropa, (znaki żółte i niebieskie), czas przejścia nieco ponad 2 godziny.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że przez teren Gminy biegnie trasa nr V „Szlaku Architektury Drewnianej”, która obejmuje swym zasięgiem region Krynicko – Gorlicki. Z czterdziestu obiektów i zespołów znajdujących się na jego terenie, cztery niżej wymienione znajdują się na obszarze Gminy:

- Cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem Św. Dymitra z 1760 r., na terenie sołectwa Binczarowa,
- Kościół pomocniczy pod wezwaniem Św. Wojciecha Biskupa z XX w., na terenie sołectwa Kąclowa,
- Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Króźlowej Wyżnej z I połowy XV w.,
- Kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszego Imienia Marii Panny z 1555 roku.

Najważniejsze trasy rowerowe to:

- Ptaszkowa – Królowa – Bogusza – Binczarowa – Kąclowa – Grybów – Ptaszkowa,
- Grybów – Florynka – Wawrzka – Ropa – Grybów,
- Grybów – Ptaszkowa – Stara Wieś – Kruźłowa – Grybów,
- Grybów – Siołkowa – Zagórze – Stóże – Grybów,
- Stróże – Wyskitna – Polna – Stróże.

Najważniejsze ścieżki przyrodnicze to:

- ścieżka przyrodnicza – Biała Niżna,
- ścieżka przyrodnicza – Ptaszkowa,
- ścieżka przyrodnicza – Stróże wraz ze skansenem pszczelarskim.

Rysunek 16 przedstawia turystyczną mapę Gminy Grybów.

Rysunek 16. Turystyczna mapa Gminy Grybów

Źródło: www.gminagrybow.pl.

Na terenie Gminy, w poszczególnych jej sołectwach znajdują się obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Zostały one skatalogowane w tablicy 43.

Tablica 43. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Grybów

Rodzaje obiektów	Sołectwo
<p><u>Kościóły:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dawna cerkiew greckokatolicka - obecnie kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Biskupa Męczennika, 	Binczarowa

<ul style="list-style-type: none"> - Dawna cerkiew greckokatolicka – obecnie kościół p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa, - Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP, - Kościół parafialny Najświętszego Imienia Marii Panny, - Kościół Św. Andrzeja. 	<p>Florynka</p> <p>Królowa Wyżna</p> <p>Ptaszkowa</p> <p>Polna</p>
<p><u>Cmentarze:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cmentarz z I wojny światowej nr 127, - Cmentarz parafialny, - Cmentarz wojenny nr 131, - Cmentarz wojenny nr 128, - Cmentarz żydowski, - Cmentarz żydowski. 	<p>Binczarowa</p> <p>Binczarowa</p> <p>Stróże</p> <p>Wawrzka</p> <p>Biała Niżna</p> <p>Siołkowa</p>
<p><u>Pozostałe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapliczka przydrożna na dz. nr Ew. 534/3, - Założenie parkowe. 	<p>Kąclowa</p> <p>Polna</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grybów.

W Gminie Grybów znajdują się dwa większe kompleksy wypoczynkowe tj.:

- Ośrodek Rekreacyjno – Wypoczynkowy "Cieniawa" – posiadający 60 miejsc hotelowych (docelowych 110). Ośrodek wyposażony jest również w: parking strzeżony, restaurację, night club, sale konferencyjną z osprzętem, miejsce na ognisko i plac zabaw. Na terenie ośrodka można uprawiać różnego rodzaju sporty sezonowe, korzystając z: boiska sportowego, basenu letniego, wyciągu narciarskiego, lodowiska, strzelnicy (broni pneumatycznej i łuków). Znajdą tu również coś dla siebie amatorzy paintball i quadów.
- Centrum Szkoleniowo – Rehabilitacyjne im. Ojca Pio w Stróżach – Centrum wyposażone jest w basen oraz salę konferencyjną na 80 osób, która dysponuje aparaturą techniczną do obsługi spotkań oraz salę kameralną na spotkania okazjonalne dla 15 osób. Ośrodek dysponuje 30 pokojami gościnnymi i jednorazowo może przyjąć 30 osób.

Od kilku lat da się dostrzec rozwój agroturystyki na terenie badanej Gminy. Do ważniejszych punktów agroturystycznych Gminy należy zaliczyć:

- Ptaszkowa – gospodarstwo agroturystyczne – Czesław Wojnarowski,
- Kąclowa – gospodarstwo agroturystyczne – Aniela Sekuła,
- Stróże – gospodarstwo agroturystyczne – Małgorzata Chlebda,
- Siołkowa – gospodarstwo agroturystyczne – Józef Stec,
- Wyskitna – gospodarstwo agroturystyczne – Lidia Żywczak.

W Gminie obserwuje bogate życie kulturowe. Zaznaczyć tu można szereg cyklicznych imprez o charakterze regionalnym (w tym sportowych). Imprezy tego typu również posiadają wpływ na atrakcyjność turystyczną obszaru, gdyż w znacznym stopniu powiązane są z lokalną kulturą. Wykaz ważniejszych imprez zestawiono w tablicy 44.

Tablica 44. Ważniejsze imprezy kulturalne (w tym sportowe) na terenie Gminy Grybów

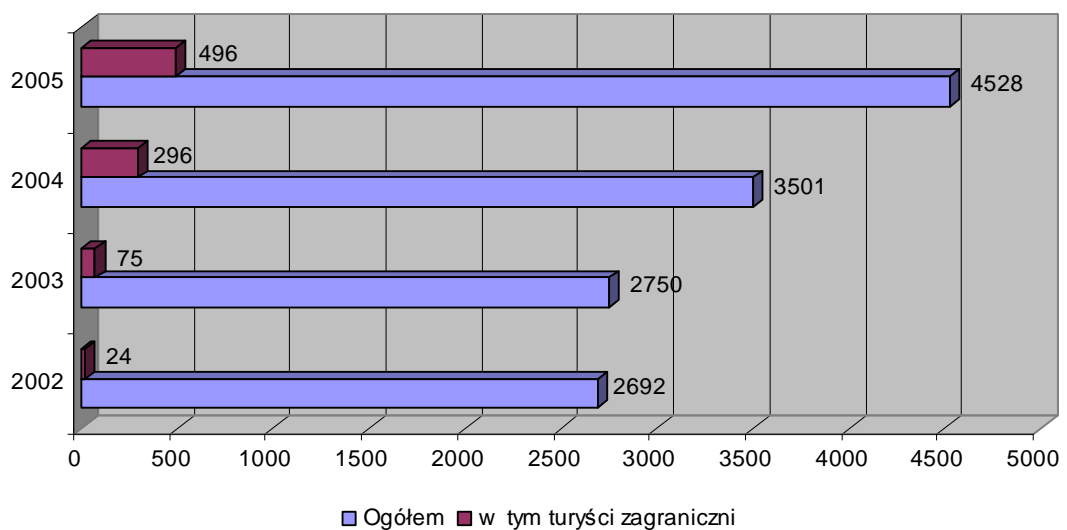
Miesiąc	Impreza	Miejscowość
Styczeń	<ul style="list-style-type: none"> • Koncercd Kolęd, • Przegląd Zespołów Kolędniczych • Zimowa Zintegrowana Spartakiada Dzieci i Młodzieży o Memoriał R. Stramki i Zbigniewa Kmiecica. 	<p>Siołkowa</p> <p>Ptaszkowa</p>
Maj	<ul style="list-style-type: none"> • Majówka pod Jaworzem, • Festyn Sportowo-Rekreacyjny, Zielony Piknik, Krużłowa Wyżna • Rozgrywki w Piłce Nożnej o Puchar Wójta Gminy, 	<p>Ptaszkowa</p> <p>Krużłowa Wyżna</p> <p>Grybów-Stróże</p>
Czerwiec	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Dzień Seniora, • Letnia Zintegrowana Spartakiada Dzieci i Młodzieży. 	<p>Gródek</p> <p>Stróże</p>
Lipiec	<ul style="list-style-type: none"> • Turniej Szachowy o Puchar Wójta 	<p>Kąclowa</p>

Sierpień	<ul style="list-style-type: none"> • Przegląd Piosenki Pielgrzymkowej, • Festyn Sportowo – Kulturalny, • Dożynki Gminne. 	Ptaszkowa Krużłowa Wyżna
Wrzesień	<ul style="list-style-type: none"> • Złota Jesień Osób Niepełnosprawnych, • Turniej Gry w Bilard, • Dzień Kultury, 	Stróże Cieniawa Biała Niżna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.gminagrybow.pl

W celu oszacowania wielkości ruchu turystycznego w Gminie, na rysunku 17 przedstawiono liczbę udzielonych noclegów w Gminie Grybów na przestrzeni lat 2002 – 2005.

Rysunek 17. Liczba udzielonych noclegów (w tym turyści zagraniczni) na terenie Gminy Grybów w latach 2002 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wyniki badań przedstawionych na rysunku 17 świadczą, że w okresie analizowanych czterech lat liczba udzielonych w Gminie Grybów noclegów wzrosła o 68%, co świadczy o rozwijającym się ruchu turystycznym na terenie jednostki. Analiza badanego zjawiska wskazuje również na blisko dwudziestokrotny wzrost ilości noclegów

udzielanych turystom zagranicznym. Charakteryzując w/w sytuację należy zaznaczyć gwałtowny blisko – trzystukrotny skok wartości, który nastąpił w roku 2004. Rosnąca liczba cudzoziemców korzystających z noclegów na terenie Gminy w przeważającej mierze świadczy o potencjale turystycznym, który zaspokaja zapotrzebowanie zgłaszane przez turystów zagranicznych.

2.11. Finanse Gminy Grybów

Publiczne finanse lokalne to zasoby pieniężne samorządu terytorialnego. W oparciu o zapisy ustawowe – Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu (planu finansowego Gminy), który jest uchwalany na rok kalendarzowy. Gospodarka ta opiera się na gromadzeniu dochodów oraz dokonywaniu wydatków. Charakterystyka tych operacji stanowić będzie przedmiot analiz przeprowadzonych w niniejszym podrozdziale.

Dochody

Charakteryzując sytuację finansów Gminy Grybów koniecznym jest przedstawienie danych określających stan dochodów jednostki.

Tablica 45 prezentuje dochody budżetowe Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 45. Dochody budżetowe Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (tys. zł)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dochody ogółem	22 831,84	23 097,57	25 947,45	28 563,37	30 281,62	34 030,26	40 366,15
Dochody własne	5 113,80	4 692,11	5 146,82	5 434,84	6 019,88	5 823,94	7 363,50
Subwencje ogólne	13 277,31	13 906,63	16 229,32	19 144,71	20 680,61	21 840,82	23 206,98
Dotacje celowe	2 741,43	3 824,84	3 010,92	3 254,37	3 037,56	5 376,04	8 438,06
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	0	0	653,90	3,19	0	320	238,05
Pozostałe dochody	1 699,29	673,99	3 616,31	726,26	543,57	6 487,57	11 195,58

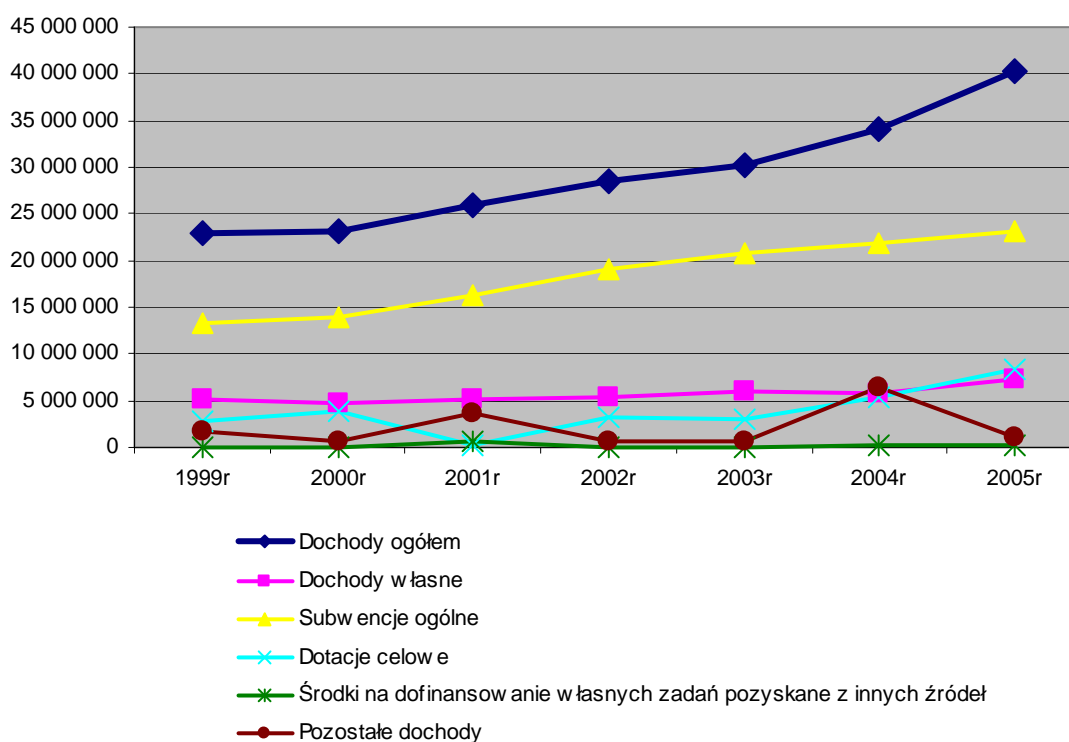
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Przeprowadzając analizę, na podstawie informacji z tablicy 45 zauważyć można systematyczny wzrost dochodów Gminy ogółem. W analizowanym okresie odnotowano

również tendencję wzrostową jeżeli chodzi o pomoc udzielaną jednostce z budżetu państwa w celu wsparcia jej działalności. Za pozytywne zjawisko w badanym przedziale czasowym należy uznać wzrost udziału dochodów własnych Gminy w całości dochodów budżetu, który na koniec roku 2005 wynosił – 18%. Jak wynika z powyższej tablicy średki na dofinansowanie zdań własnych z pozostałych źródeł zewnętrznych udało się pozyskać w latach: 2001, 2002, 2004, 2005. W pozycji charakteryzującej pozostałe dochody Gminy największe wartości odnotowano w latach 2001 i 2004.

W celu dokonania pełniejszej analizy w badanym przedmiocie na rysunku 18 przedstawiono dynamikę dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Rysunek 18. Dynamika dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza rysunku 18 pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

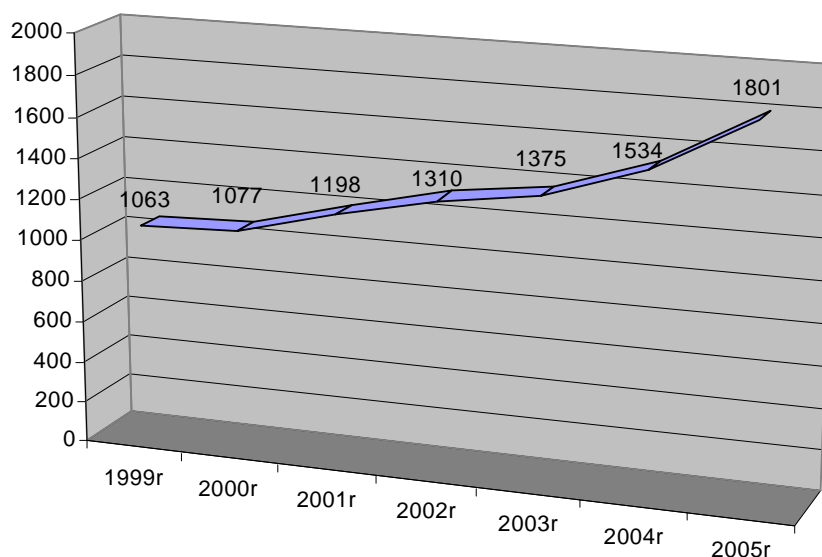
- dochody ogółem w analizowanym okresie czasu odznaczały się wysoką dynamiką wzrostu – 77%,
- począwszy od roku 2000 rosły dochody własne Gminy, na przestrzeni badanych siedmiu lat odnotowano ich wzrost o 57%,

- wielkość otrzymanych subwencji na przestrzeni lat 1999 – 2005 wzrosła o 75%, przy czym największy skok wartości nastąpił w 2000 roku – 4,7%,
- wielkości dotacji celowych otrzymywanych przez Gminę w badanym okresie czasu wzrosła, najmniej dotacja jednostka otrzymała w 1999 roku – 10% ogółu otrzymanych w badanym okresie czasu, najwięcej w 2005 roku – 31%,
- najwięcej środków na dofinansowanie własnych zadań uzyskano w roku 2001, najmniej w roku 2002, natomiast w latach: 1999, 2000, 2003 środków z tego źródła nie pozyskano,
- pozostałe dochody Gminy największą dynamiką wzrostu charakteryzowały się w latach 2003 – 2005, kiedy to odnotowano aż dwunastokrotny wzrost ich wartości.

Dokonując charakterystyki dochodów Gminy należy również wziąć pod uwagę – wskaźnik dochodu jednostki przypadający na jednego mieszkańca.

Na rysunku 19 pokazano dochody Gminy Grybów przypadające na jednego mieszkańca w latach 1999 – 2005.

Rysunek 19. Dochody w Gminie Grybów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

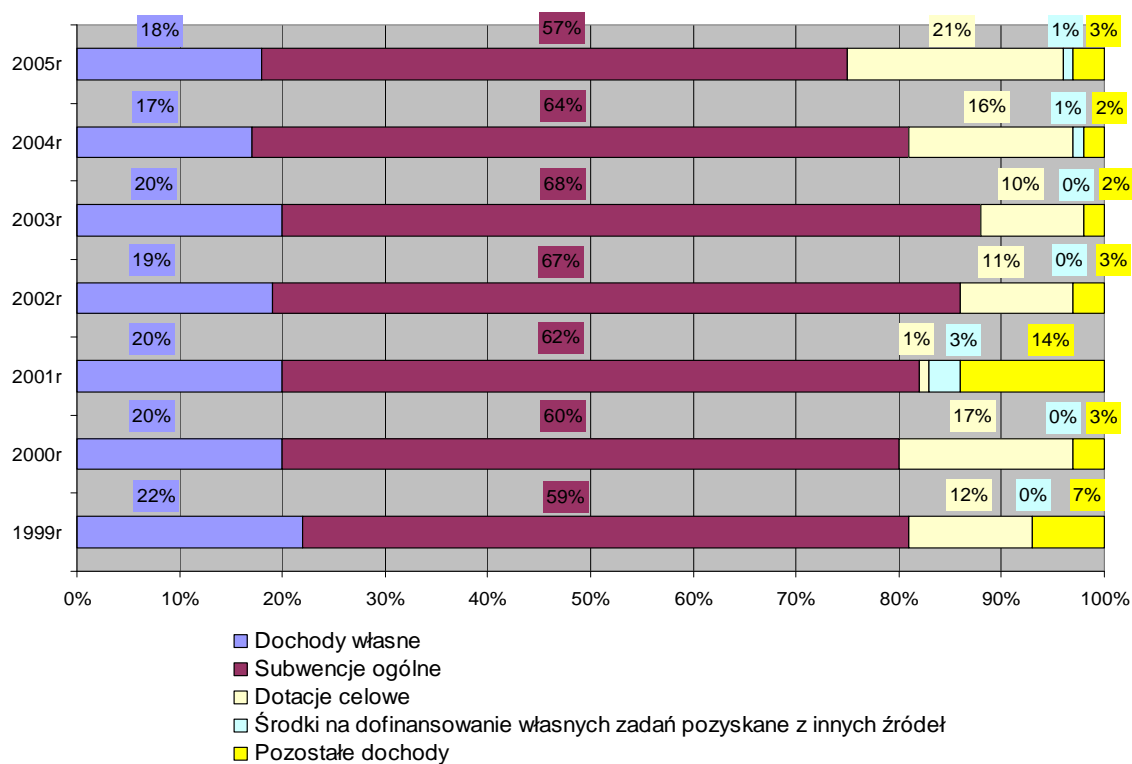
Liczby określające wskaźnik dochodów Gminy na jednego mieszkańca, przedstawione na rysunku 19 świadczą – iż wielkości te z roku na rok przyjęły tendencję

zwyżkową. Zaznaczyć należy, że wzrost tego wskaźnika ściśle uzależniony jest od kondycji w jakiej znajdują się dochody Gminy ogółem. Analizując powyższy rysunek zauważyć można, że w okresie badanych siedmiu lat wielkość charakteryzowanego wskaźnika wzrosła o 69%.

Kolejnym istotnym etapem charakterystyki dochodów Gminy jest analiza układu ich części składowych.

Graficzne ujęcie struktury dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 prezentuje rysunek 20.

Rysunek 20. Struktura dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z rysunku 20 wynika, że subwencje w każdym z badanych lat stanowią ponad połowę dochodów Gminy (w roku 2005 stanowiły – 57%). W ogólnej strukturze dochodów Gminy Grybów na drugim miejscu plasują się dochody własne, których udział na przestrzeni badanych lat waha się od 17% w roku 2004 do 22% w roku 1999. Dotacje największy udział w strukturze dochodów miały w 2005 roku – 21%. Najmniejszą ich ilość odnotowano w roku 2001, kiedy to stanowiły – 1% ogółu dochodów. Kategoria „pozostałe

dochody” w 2005 roku stanowi 3% dochodów jednostki. Najwyższą jej wartość zanotowano w 2001 roku – 14%. Środki pozyskane z innych źródeł stanowią najmniejszą część struktury. W latach: 1999, 2000, 2002, 2003 – stanowiły mniej niż 1% dochodów.

Tablica 46 charakteryzuje dochody własne Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 46. Dochody własne Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (tys. zł)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dochody własne razem	5 113,80	4 692,12	5 146,82	5 434,84	6 019,88	5 823,92	7 363,50
podatek rolny	128,56	111,33	126,13	129,67	166,88	215,93	222,08
podatek od nieruchomości	756,54	836,02	1 544,99	1 822,47	1 316,95	1 397,62	2 451,98
podatek od środków transportowych	48,17	48,25	66,12	81,65	96,17	99,62	107,01
wpływy z innych lokalnych opłat	9,98	0,94	0,98	1,88	5,10	0,23	18,15
wpływy z opłaty skarbowej	198,75	177,52	23,96	32,67	24,83	22,74	23,84
podatek od czynności cywilnoprawnych	-	-	-	-	-	91,68	89,83
dochody z majątku gminy	-	631,98	136,80	171,98	1 046,94	146,33	206,06
wpływy z usług	462,73	520,11	492,97	676,93	823,93	423,32	449,07
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem, w tym:	2 488,16	2 272,44	1 957,70	1 652,25	1 807,76	2 653,56	2 918,40
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	2 452,97	2 231,86	1 956,06	1 651,52	1 806,98	2 649,49	2 914,32
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	35,19	40,57	1,64	0,73	0,77	4,07	4,08
pozostałe	1020,92	93,53	797,17	865,33	731,33	772,89	877,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Przytoczone w tablicy 46 dane informują, że wielkości dochodów własnych Gminy (ogółem) wzrosły w analizowanym okresie o 44%. Tendencje wzrostowe wpływów odnotowano w następujących ich częściach składowych: podatku rolnym – 73%, podatku od nieruchomości – 224%, podatku od środków transportowych – 122%, wpływu z innych lokalnych opłat – 82% oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – 17%. Natomiast tendencje spadkowe uwidoczniły się we wpływach z: opłaty skarbowej – 88%, podatku od czynności cywilnoprawnych – 2% pozostałych źródeł – 14%. Wahania

wielkości dochodów pojawiły się w następujących pozycjach: dochody z majątku Gminy oraz wpływy z usług. W obydwu przypadkach najwyższymi wpływami charakteryzował się rok 2003.

Tytułem uzupełnienia, poniżej w tabelicy 47 przedstawiono strukturę dochodów własnych Gminy Grybów za lata 2000 – 2005.

Tablica 47. Struktura dochodów własnych Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dochody własne razem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
podatek rolny	3%	2%	2%	2%	3%	4%	3%
podatek od nieruchomości	15%	18%	30%	34%	22%	24%	33%
podatek od środków transportowych	1%	1%	1%	2%	2%	2%	1%
wpływy z innych lokalnych opłat	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
wpływy z opłaty skarbowej	4%	4%	0%	1%	0%	0%	0%
podatek od czynności cywilnoprawnych	-	-	-	-	-	2%	1%
dochody z majątku gminy	-	13%	3%	3%	17%	3%	3%
wpływy z usług	9%	11%	10%	12%	14%	7%	6%
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem, w tym:	48%	49%	39%	30%	30%	45%	41%
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	98%	98%	100%	100%	100%	100%	100%
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	2%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
pozostałe	20%	2%	15%	16%	12%	13%	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza tablicy 47 jednoznacznie wskazuje, że udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa przedstawiają największy jej odsetek (podatek dochodowy od osób fizycznych zajmuje w każdym z badanych lat blisko 100%). W 2005 roku wynosiły – 41% i wystąpił spadek w stosunku do roku 2000, kiedy to zajmowały największy udział w strukturze o 8%.

Wydatki

Miasto i Gmina wydatkuje środki finansowe na działalność prowadzoną przez siebie oraz jednostek jej podległe. Fakt ten uzasadnia poddanie charakterystyce kategorii wydatków budżetowych.

W tablicy 48 zamieszczono dane charakteryzujące wydatki w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 48. Wydatki Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (w tys. zł)

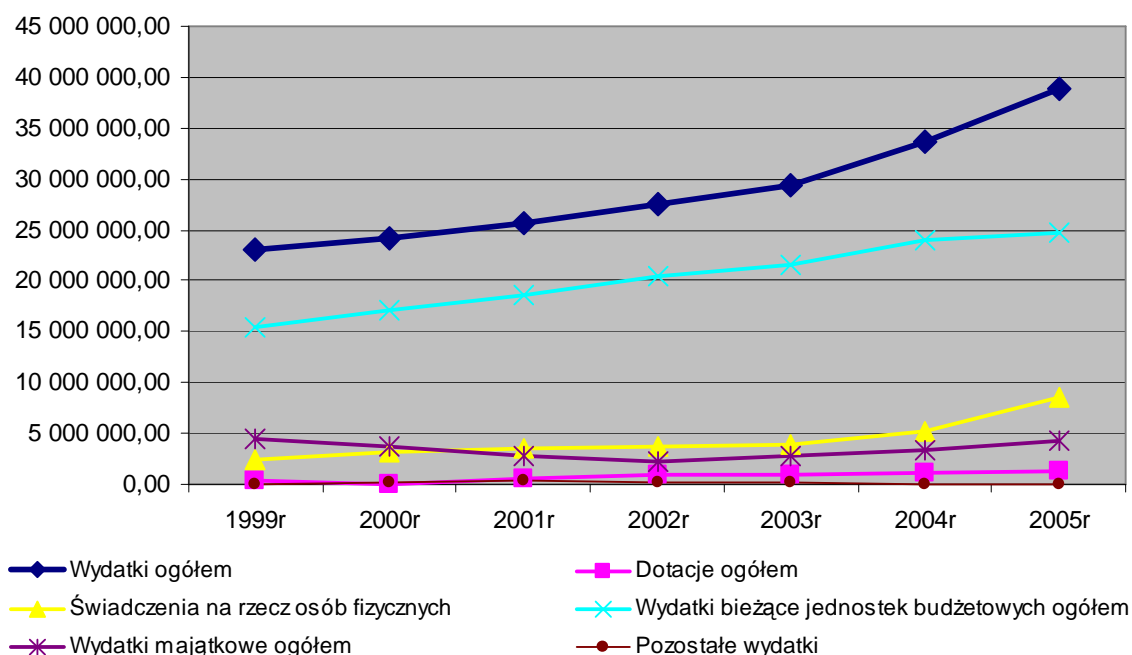
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Wydatki ogółem	23 018,58	24 253,04	25 667,08	27 474,99	29 305,72	33 697,15	38 863,40
Dotacje ogółem	448,47	25	545,24	889,79	960,08	1 071,57	1 229,38
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	2 464,52	3 119,42	3 473,05	3 695,17	3 981,26	5 241,45	8 586,23
Wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	15 492,37	17 150,34	18 567,24	20 407,32	21 481,18	23 965,67	24 709,89
Wydatki majątkowe ogółem	4 530,19	3 718,99	2 800,56	2 311,23	2 759,70	3 361,59	4 291,67
Pozostałe wydatki	83,01	239,28	280,99	171,47	123,50	56,87	46,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Dane zamieszczone w tablicy 48 ukazują, że wielkość wydatków Gminy w analizowanym okresie czasu wzrastała systematycznie. Regularnie następował wzrost wydatków z tytułu udzielanych świadczeń na rzecz osób fizycznych oraz z tytułu wydatków bieżących jednostek budżetowych. Najwięcej dotacji Gmina udzieliła w 2005. W pozycji – wydatki majątkowe ogółem w analizowanym okresie czasu wystąpiły wahania wielkości wydatkowanych środków. Najwięcej na ten cel Gmina wydała w 1999 roku – ok. 4 530 zł, najmniej w 2002 roku – ok. 2 300 zł. W kategorii pozostałych wydatków, wydatkowane kwoty nie przekroczyły poziomu – 280,99 zł (2001 r.).

Na rysunku 21 przedstawiono dynamikę wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Rysunek 21. Dynamika wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

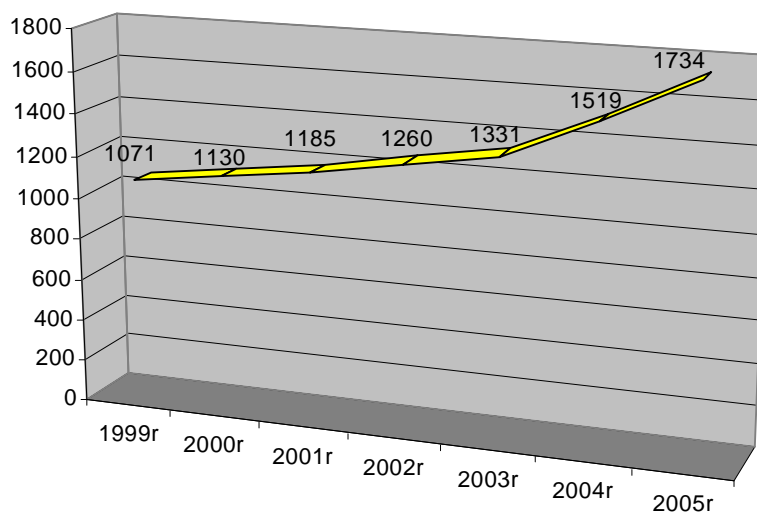
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Sytuacja zilustrowana na rysunku 21 świadczy o tym, że:

- poziom wydatkowania środków ogółem w badanym okresie czasu wzrósł o 69%,
- wydatki z tytułu świadczeń na rzecz osób fizycznych wzrosły ponad trzykrotnie,
- w pozycji określającej poziom wydatków majątkowych ogółem odnotowano tendencje spadkową, która miała miejsce w latach 1999 – 2002, w tym okresie nastąpił spadek o blisko – 50%. W latach 2003 – 2005 odznaczył się z kolei wzrost wydatków w tej pozycji o 55%,
- wymiar wydatków, który towarzyszył udzielanym przez Gminę dotacjom wzrósł niespełna trzykrotnie,
- wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem wzrosły o 59%,
- pozostałe wydatki Gminy przyjęły tendencję spadkową w latach 2001 – 2005, w tym okresie zanotowano spadek w tej kategorii o 83%.

Rysunek 22 przedstawia wydatki w Gminie Grybów przypadające na jednego mieszkańca w latach 1999 – 2005.

Rysunek 22. Wydatki w Gminie Grybów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1999 – 2005

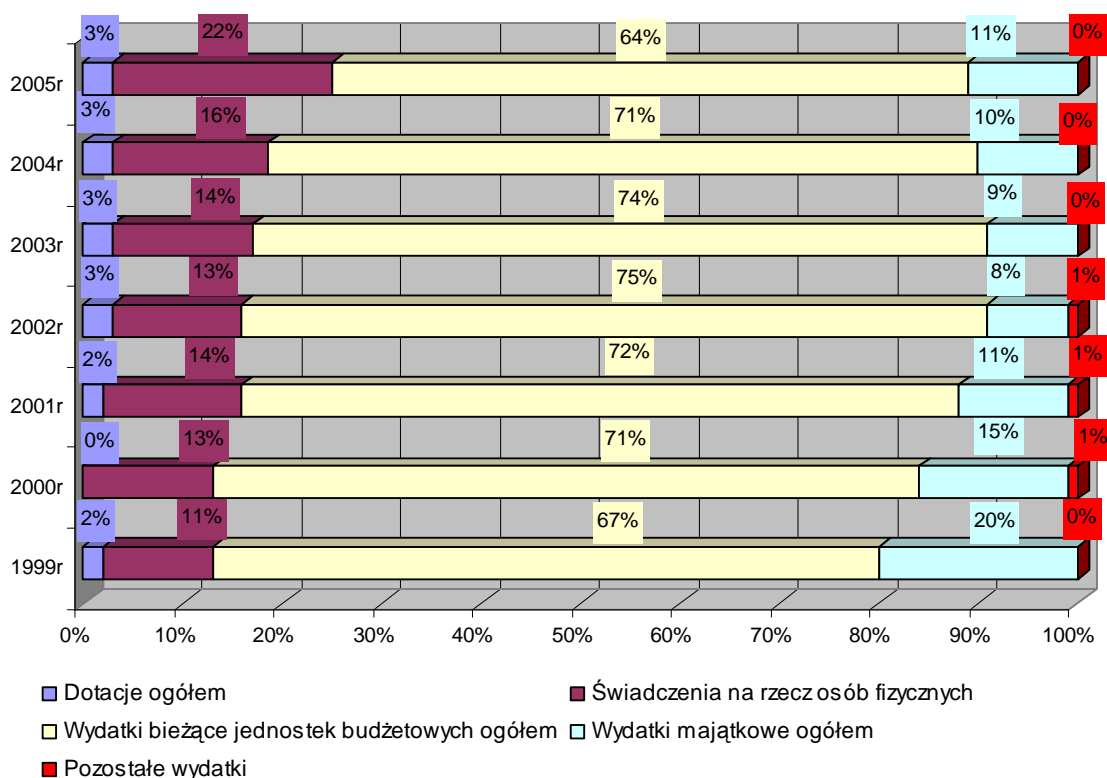
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z rysunku 22 wynika, że wielkość wydatków przypadających na jednego mieszkańca Gminy Grybów wzrosła w omawianym okresie czasu o 62%. Tytułem przypomnienia warto tu dodać, że wzrost dochodów Gminy na jednego mieszkańca wzrósł o 69%. Zatem uwidacznia się tu – 7% różnica świadcząca o odpowiednim gospodarowaniu finansami.

Struktura wydatków zilustrowana na rysunku 23 skłania do stwierdzenia, że we wszystkich analizowanych latach w strukturze wydatków Gminy dominują wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem. Największa część budżetu jednostki pochłonęły one w 2002 roku – 75%. W roku 2005 odnotowano spadek ich wielkości w stosunku do roku 2002 o 11%. Na drugim miejscu znajdują się świadczenia na rzecz osób fizycznych oraz wydatki majątkowe ogółem. Należy w tym miejscu uwzględnić, że począwszy od roku 1999 do roku 2005 da się zauważyć – 11% wzrost wydatków w badanej strukturze jeżeli chodzi o świadczenia na rzecz osób fizycznych. Na wydatki majątkowe ogółem, z budżetu Gminy najwięcej nakładów finansowych przeznaczono w 1999 roku – 20%, z kolei najmniej w 2002 roku – 8%. Dotacje udzielone przez Gminę w badanym okresie czasu nie przekroczyły – 3% ogółu wydatków. Pozostałe wydatki jednostki sięgnęły poziomu – 1% w latach 2000 – 2002. Analizując wyżej przedstawioną strukturę wydatków

uzasadnionym staje się stwierdzenie, że jest ona konsekwencją potrzeb i ustalonych priorytetów w kolejności ich zaspokajania.

Rysunek 23. Struktura wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Charakteryzując wydatki budżetu Gminy należy również uwzględnić ich specyfikę z punktu widzenia systemu grupowania według jednolitych zasad i określonych kryteriów. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto podział według kryterium przedmiotowego.

Tablica 49 prezentuje wydatki Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005.

Tablica 49. Wydatki Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005

Wyszczególnienie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Rolnictwo i łowiectwo	ogółem	163 866	164 481	673 028	552 544	670 034	298 488	285 306
	bieżące	163 866	164 481	171 817	0	5 000	0	1 210
	majątkowe	0	0	492 563	549 544	661 734	295 688	278 473

Transport i łączność	ogółem	1 253 159	1 845 080	2 650 169	1 882 092	3 604 802	4 824 157	1 845 080
	bieżące	1 253 159	1 800 904	2 325 631	1 747 214	2 894 400	2 813 860	1 800 904
	majątkowe	0	40 400	317 067	125 963	680 402	1 935 297	40 400
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	ogółem	972 008	2 054 661	1 366 166	722 866	765 510	1 201 582	1 179 745
	bieżące	640 701	530 207	580 539	578 274	705 183	866 823	939 182
	majątkowe	331 163	1 524 454	735 710	100 295	0	334 559	240 563
Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	ogółem	383 347	476 498	117 066	312 988	300 941	209 381	254 416
	bieżące	185 847	238 814	71 615	290 920	103 627	194 781	137 775
	majątkowe	197 500	237 684	42 291	17 700	195 014	9 600	116 641
Oświata i wychowanie	ogółem	13 418 291	13 196 355	13 281 964	14 135 068	16 125 727	17 512 248	17 976 859
	bieżące	9 321 777	10 800 893	11 143 404	12 581 906	13 982 192	14 886 016	15 615 910
	majątkowe	3 732 606	1 711 581	1 380 178	865 743	1 368 602	1 537 105	1 359 867
Kultura i sztuka, ochrona dziedzictwa narodowego	ogółem	523 193	629 013	618 476	727 185	668 700	729 600	752 399
	bieżące	73 693	540 289	155 070	0	0	0	0
	majątkowe	0	88 724	12 627	0	0	0	5 000
Ochrona zdrowia	ogółem	301 962	99 365	128 692	127 483	144 572	145 961	162 581
	bieżące	161 275	94 231	96 137	89 734	76 788	0	32 875
	majątkowe	140 687	4 417	15 229	20 667	12 980	9 000	17 000
Opieka społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	ogółem	2 856 180	3 255 275	3 345 558	3 570 372	3 610 583	5 324 376	8 039 243
	bieżące	915 712	1 054 816	1 044 273	1 050 629	1 117 495	5 324 376	1 439 256
	majątkowe	15 239	0	3 540	15 726	13 800	5 324 376	14 770
Kultura fizyczna i sport	ogółem	143 948	124 287	134 614	138 375	139 716	114 815	188 367
	bieżące	143 948	104 816	55 118	44 875	44 616	58 315	71 306
	majątkowe	0	19 471	9 039	0	25 100	0	53 761
Administracja samorządowa i publiczna	ogółem	2 514 795	2 707 472	2 848 349	3 319 142	3 524 760	3 573 378	3 460 136
	bieżące	2 227 683	2 390 245	2 517 309	2 715 357	2 989 741	3 127 772	3 073 364
	majątkowe	53 000	67 667	18 986	269 211	233 084	145 371	86 536

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z analizy danych przedstawionych w tablicy 49 można wyciągnąć następujące wnioski:

- wielości wydatków na rolnictwo i łowiectwo w poszczególnych latach ulegały zmianom, najczęściej Gmina wydatkowała środków na ten cel w 2001 roku,

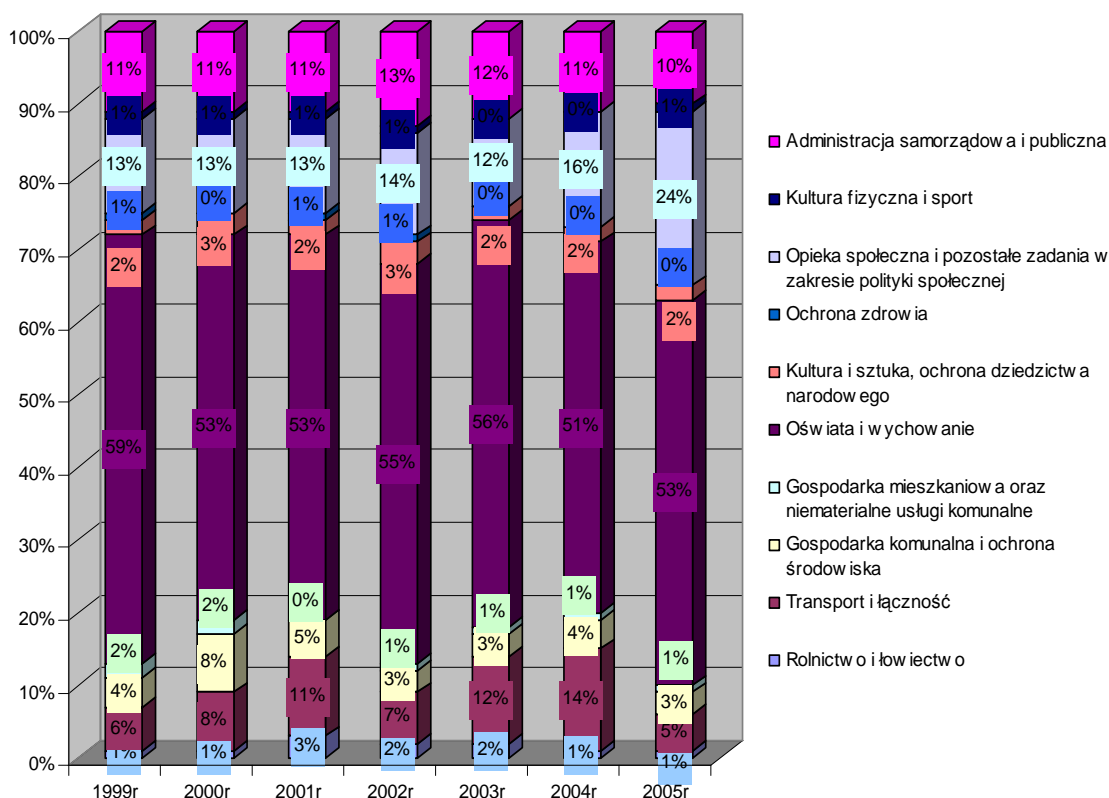
najmniej w roku 1999, w roku 2005 odnotowano spadek w odniesieniu do roku 2001 o 58%, w latach 2002, 2004 wydatków bieżących nie poniesiono w ogóle, z kolei w latach 1999 – 2000 nie wystąpiły wydatki majątkowe,

- wahania w wielkości wydatkowanych środków wystąpiły również w dziale transportu i łączności, gdzie rokiem o dominujących nakładach finansowych był rok 2004, w roku 2005 odnotowano ponad dwukrotny spadek wydatków,
- wydatki związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska także nie wykazywały stabilności, najwięcej Gmina wydatkowała środków w tym kierunku w roku 2000 (o 42% więcej niż w roku 2005), w większości przypadków w tej kategorii przewyższały wydatki bieżące,
- rozchody z budżetu Gminy ukierunkowane na gospodarkę mieszkaniową charakteryzowały się również zróżnicowaniem kwot w kolejnych latach, w roku 2005 przeznaczono na te cele 47% mniej środków niż w roku 2000, w badanych latach przeważały wydatki bieżące,
- dział oświaty i wychowania zajmuje pierwsze miejsce pod względem wydatkowania środków finansowych z budżetu Gminy w analizowanym okresie czasu, od roku 2000 nastąpił systematyczny wzrost lokacji środków w tym kierunku, który do roku 2005 sięgnął poziomu – 36%, w zdecydowanej mierze dominowały wydatki bieżące,
- wydatki związane z kulturą i sztuką oraz ochroną dziedzictwa narodowego wykazały wahania wielkości przeznaczonych na nie środków finansowych, rok 2005 wykazał największy ich nakład z pośród badanych lat, w latach 2002 – 2005 wydatki bieżące nie miały miejsca, z kolei wydatki majątkowe wystąpiły jedynie w 2000, 2001 oraz 2005 roku,
- w dziale ochrony zdrowia, począwszy od roku 2002 stopniowo następował wzrost nakładów finansowych, który wyniósł w 2005 roku – 27%, we wszystkich latach przeważały wydatki bieżące, przy czym w roku 2004 rozchodu w tej pozycji nie odnotowano, niemniej jednak dział ten jest jednym z tych, na które przeznaczono najmniej nakładów finansowych,
- opieka społeczna generuje drugie co do wielkości wydatki w Gminie, które rosły cyklicznie z roku na rok, największy skok wielkości zanotowano w 2005 roku – 51%, w każdym z lat górowały wydatki bieżące z wyjątkiem roku 2004 i 2000,

- kultura fizyczna i sport jest kolejnym działem, na który wydatkowano najmniej środków w badanym okresie, rok 2005 odznaczył się największym nakładem finansowym w tym kierunku, w latach 1999, 2002, 2004 wydatki majątkowe nie wystąpiły,
- na administrację samorządową wydatki zwiększały się regularnie z roku na rok sytuując tą pozycję na trzecim miejscu pod kątem analizowanych wydatków Gminy, w charakteryzowanym okresie nastąpił w tym przedmiocie wzrost o 38%, w poszczególnych latach znacząco przewyższały wydatki bieżące.

Celem uszczegółowienia powyższych rozważań, poniżej na rysunku 24 przedstawiono strukturę wydatków Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005.

Rysunek. 24. Struktura wydatków Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak wynika z rysunku 24 – oświata i wychowanie zajmuje pierwsze miejsce w strukturze wydatków Gminy (ponad 50% w każdym z badanych lat). Na drugim miejscu plasują się wydatki związane z opieką społeczną. Wydatki ponoszone na administrację publiczną znajdują się na trzecim miejscu tej klasyfikacji. Za najmniej zasilane finansowo przez Gminę należy zaliczyć działy związane z ochroną zdrowia oraz kulturą fizyczną i sportem. W roku 2005 odnotowano 12% wzrost w strukturze wydatków w dziale związanym z opieką społeczną w stosunku do roku 2003. W strukturach pozostałych wydatków uwidocznił się spadek wielkości.

Deficyt

Niedobór budżetu winien stanowić również przedmiot rozważań podczas analizy finansowej Gminy.

Poniżej, w tabelicy 43 przedstawiono saldo finansowe dochodów i wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.

Tablica 50. Nadwyżka /Deficyt budżetowa Gminy Grybów w latach 1999 – 2005

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dochody ogółem	22 831 839	23 097 572	25 947 448	28 563 371	30 281 621	34 030 257	40 366 148
Wydatki ogółem	23 018 581	24 253 040	25 667 087	27 474 997	29 305 717	33 697 147	38 863 395
Nadwyżka/ Deficyt	-186 742	-1 155 468	280 361	1 088 374	975 904	333 110	1 502 753

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak przedstawiają dane ujęte w tablicy 50 w latach 1999 – 2000 ustawowe zadania jednostki pochłonęły kwoty przewyższające jej dochody o odpowiednio – 1% i 5%, uniemożliwiając tym samym wygospodarowanie nadwyżki środków finansowych. Według danych Urzędu, Gmina w celu pokrycia niedoboru w budżecie wykorzystwała środki finansowe z nadwyżki budżetowej powstałej w latach poprzednich oraz kredytów zaciąganych w Banku Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych i Europejskim Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej. Z kolei nadwyżka wynikła w latach 2001 – 2005 przeznaczana była m.in. na rozbudowę infrastruktury komunalnej oraz częściowo na pokrycie zobowiązań lat poprzednich.

2.12. Analiza porównawcza Gminy Grybów z jednostkami sąsiadującymi

W celu analizy porównawczej wybrano następujące gminy wiejskie okalające Gminę Grybów:

- z terenu powiatu nowosądeckiego:
 - Korzenna,
 - Chełmiec,
 - Kamionka Wielka,
 - Łabowa.
- z terenu powiatu gorlickiego:
 - Bobowa,
 - Łużna,
 - Gorlice,
 - Ropa,
 - Uście Gorlickie.

Porównanie gmin będzie przeprowadzone na fundamencie następujących kryteriów: ludność, powierzchnia, gospodarka, bezrobocie, infrastruktura społeczna, infrastruktura techniczna, walory przyrodnicze i ochrona środowiska, rolnictwo i leśnictwo, turystyka oraz finanse. Wszelkie dane statystyczne niezbędne do niniejszej analizy zaczerpnięte są z Banku Danych Regionalnych GUS. Ze względu na metodologię zbierania i przetwarzania danych przez GUS, w trakcie budowy niniejszego dokumentu dostępnymi (aktualnymi) danymi były dane za rok 2005. Osiągalne dane z GUS uzupełniono o informacje dostarczone przez PUP dla Powiatu Nowosądeckiego i PUP Gorlice dotyczącymi sytuacji na rynku za rok 2006.

Ludność

Podstawowe dane dotyczące ludności w wybranych gminach sąsiadujących z Gminą Grybów zestawione zostały w tablicy 51.

Tablica 51. Wybrane dane (za 2005 rok) dotyczące demografii w badanych jednostkach terytorialnych

Gmina	Liczba ludności			Ruch naturalny			Ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym		
	ogółem	kobiety	mężczyźni	urodzenia	zgony	małżeństwa	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Bobowa	9 101	4 497	4 604	123	64	61	2 705	5 197	1 199
Gorlice	16 131	8 144	7 987	160	146	87	4 017	9 497	2 617
Grybów	22 411	11 148	11 263	353	153	143	6 652	12 796	2 963
Chełmiec	24 344	12 133	12 211	326	152	151	7 126	14 424	2 794
Kamionka Wielka	9 136	4 597	4 539	117	60	59	2 772	5 269	1 095
Korzenna	13 355	6 623	6 732	160	103	94	3 951	7 581	1 823
Łabowa	5 157	2 564	2 593	76	26	26	1 645	3 012	500
Łużna	8 187	4 067	4 120	90	76	43	2 120	4 806	1 261
Ropa	5 052	2 522	2 530	66	46	23	1 429	2 902	721
Ujście Gorlickie	6 260	3 086	3 174	97	40	51	1 718	3 775	767

Gmina	ludność na 1 km ²	kobiety na 100 mężczyzn	małżeństwa na 1000 ludności	urodzenia żywe na 1000 ludności	zgony na 1000 ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności
Bobowa	183	98	6,7	13,5	7,0	6,5
Gorlice	156	102	5,4	9,9	9,0	0,8
Grybów	146	99	6,4	15,7	6,8	9,0
Chełmiec	216	99	6,2	13,4	6,2	7,1
Kamionka Wielka	145	101	6,4	12,8	6,6	6,2
Korzenna	125	98	7,0	11,9	7,7	4,3
Łabowa	43	99	5,0	14,7	5,0	9,7
Łużna	146	99	5,2	10,9	9,3	1,7
Ropa	103	100	4,5	13,0	9,1	3,9
Ujście Gorlickie	22	97	8,1	15,5	6,4	9,1

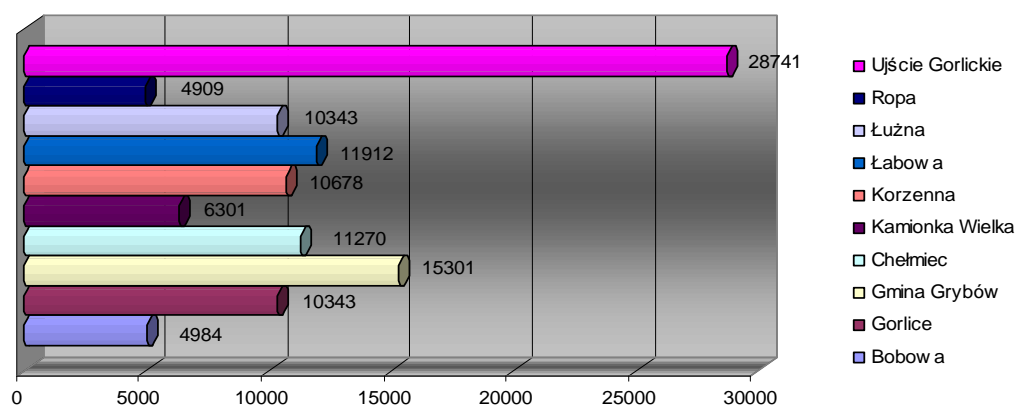
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z analizy zebranego w tablicy 51 materiału badawczego wynika, że Gmina Grybów pod względem liczby ludności zajmuje drugie miejsce z pośród analizowanych jednostek terytorialnych posiadając o 1 933 mieszkańców mniej niż Chełmec. Największą gęstością zaludnienia mierzoną liczbą osób na km² z pośród gmin objętych badaniem cechują się kolejno Chełmec, Bobowa, Gorlice, Gmina Grybów. Współczynnik feminizacji w Gminie sięga poziomu – 99, co plasuje go na trzecim miejscu w tej klasyfikacji (zaraz po Gorlicach i Ropie). Gmina w 2005 roku cechowała się najwyższym wskaźnikiem urodzeń żywych na 1000 ludności (15,7). Liczba urodzeń w tym roku wyniosła – 353. Najwięcej małżeństw zawarto w Chełmcu – 151 oraz w Gminie Grybów – 143. Największą ilość zgonów stwierdzono w na terenie Gminy Grybów – 153. Przeważający przyrost naturalny z pośród badanych gmin odnotowała Łabowa – 9,7. Gmina Grybów pod tym kątem zajął miejsce trzecie z wynikiem – 9,0. Podkreślić należy, że wysoka liczba urodzeń oraz zawieranych małżeństw świadczy o relatywnie wysokim przyroście naturalnym. Z pośród porównywanych gmin najwięcej ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym skupia się w Chełmcu. Gmina Grybów natomiast zajmuje pierwsze miejsce pod względem ilości osób w wieku poprodukcyjnym.

Powierzchnia

Powierzchnie poszczególnych jednostek stanowiąc będą kolejne kryterium porównawcze (rys. 25).

Rysunek 25. Powierzchnie badanych gmin okalających Gminę Grybów (ha) – rok 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Jak wykazuje analiza rysunku 25 największą powierzchnią z pośród gmin objętych badaniem charakteryzuje się Ujście Gorlickie. Obszar Grybowa w odniesieniu do Gminy Grybów jest blisko o połowę mniejszy, co daje mu drugie miejsce w tym przedmiocie.

Gospodarka

Istotną kategorią porównawczą jest gospodarka w badanych gminach. Mówi ona o dominujących sektorach usług, pomocna jest w zidentyfikowaniu profilu jednostki. Dane obrazujące stan gospodarki w badanych gminach przedstawia tablica 52.

Tablica 52. Podmioty gospodarki narodowej w gminach sąsiadujących z Gminą Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w 2005 roku

Wyszczególnienie	Bobowa	Gorlice	Gmina Grybów	Chelmec	Kamionka Wielka	Korzenna	Łabowa	Łużna	Ropa	Ujście Gorlickie
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	17	60	44	67	16	39	35	24	44	101
Sekcja B - Rybactwo	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Sekcja C - Górnictwo	1	1	0	3	0	0	0	0	0	1
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	31	111	65	130	42	33	18	47	45	49
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0	0	3	8	1	0	0	0	2	3
Sekcja F - Budownictwo	63	92	291	145	56	129	45	50	185	103
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodów, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	67	204	130	379	71	73	28	67	63	48
Sekcja H - Hotele i restauracje	8	18	12	21	7	7	6	4	5	15
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10	52	31	104	32	22	10	16	24	18
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	4	16	12	31	5	10	6	8	6	6

Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	17	77	44	104	21	22	10	13	12	23
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i powszechnie ubezpieczenie zdrowotne	9	7	18	6	6	10	7	8	5	13
Sekcja M - Edukacja	23	51	25	51	14	24	6	11	5	20
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	13	13	17	32	5	11	5	7	8	6
Sekcja O - Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	20	64	44	85	25	30	11	18	18	44
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem, w tym:	283	767	736	1 166	301	410	188	273	421	450
sektor publiczny	29	47	32	47	19	29	10	18	14	33
sektor prywatny	254	720	704	1 119	282	381	178	255	407	417

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wnioski płynące z analizy tablicy 52 wskazują, że największą ilości podmiotów sektora publicznego i prywatnego skupia gmina Chełmiec. Liczba jednostek związanych z sektorem publicznym w Gminie plasuje się na trzeciej pozycji w tej klasyfikacji posiadając 15 instytucji mniej niż Chełmiec. Natomiast sektor prywatny w Gminie zawiera o 415 podmiotów mniej od jednostki przeważającej, co daje jej drugie miejsce. Podkreślić należy również, że we wszystkich porównywanych gminach znacznie przeważa sektor prywatny, co jest zjawiskiem naturalnym. Odnosząc wiodące w Gminie Grybów sektory gospodarki tj. budownictwo, handel i usługi oraz przetwórstwo przemysłowe do gałęzi gospodarki gmin sąsiadujących zauważyć można, iż liczba podmiotów świadczących usługi związane z budownictwem przewyższa kilkakrotnie swój odpowiednik w pozostałych gminach.

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON jako świadczące usługi z zakresie handlu i napraw oraz przemysłu znajduje się na terenie Chełmca czyli odpowiednio mniej o 249 i 65 niż w Gminie Grybów.

Bezrobocie

Również ważną kategorią porównawczą jest bezrobocie, gdyż zjawisko posiada znaczący wpływ na gospodarkę lokalną.

Tablica 53. Dane na temat liczby bezrobotnych w Gminie Grybów oraz jednostkach z nią sąsiadujących za rok 2006

Gmina	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Stopa bezrobocia (%)
Bobowa	732	424	308	13,8
Gorlice	1 538	931	607	15,8
Grybów	1 444	947	497	11,1
Chełmiec	1736	1080	656	11,7
Kamionka Wielka	710	472	238	13,2
Korzenna	808	506	302	10,5
Łabowa	389	234	155	12,1
Łużna	763	465	298	15,7
Ropa	354	214	140	12,0
Ujście Gorlickie	467	258	209	12,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP dla Powiatu Nowosądeckiego i PUP Gorlice.

Z zaprezentowanych w tablicy 53 danych wynika, że największą liczbą bezrobotnych w 2006 roku z pośród gmin objętych badaniem odznaczał się Chełmiec. Gmina Grybów w tym przedmiocie plasowała się na trzeciej pozycji posiadając o 292 bezrobotnych mniej. Za niepokojące dla Gminy zjawisko należy uznać, że z pośród pozostałych jednostek objętych analizą znajduje się na drugiej pozycji jeżeli chodzi o ilość kobiet pozostających bez pracy (zaraz po gminie Chełmiec). Fakt ten nabiera szczególnego znaczenia, gdyż to właśnie kobiety dość często bywają dyskryminowane na rynku pracy. Badając bezrobocie panujące wśród mężczyzn zauważyć można, iż w Gminie Grybów jest o 159 bezrobotnych mężczyzn mniej niż w Chełmcu, gdzie liczba ta przyjmuje największe

wartości w badanym okresie. Analizując stopę bezrobocia widocznym staje się, że przyjmuje największe wartości dla gminy Gorlice.

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna określa poziom jakości życia mieszkańców w gminie. Poniżej przedstawiono wiodące informacje pozwalające porównać Grybów z jednostkami sąsiednimi w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i kultury.

a) ochrona zdrowia

Dane odnoszące się do problematyki ochrony zdrowia – prezentuje tablica 54.

Tablica 54. Informacje dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Grybów i gminach sąsiadujących (dane za rok 2005)

Gmina	Liczba przychodni, ośrodków zdrowia i poradni	Porady ogólnodostępne	Liczba porad ogólnodostępnych na jednego mieszkańca	Liczba aptek
Bobowa	3	49 512	5,4	2
Gorlice	3	51 909	3,2	2
Grybów	7	45 245	2,0	2
Chełmiec	5	74 054	3,0	2
Kamionka Wielka	3	21 791	2,4	1
Korzenna	3	29 733	2,2	1
Łabowa	1	11 218	2,3	1
Łużna	4	33 840	4,1	2
Ropa	2	28 535	5,6	1
Ujście Gorlickie	3	17 959	2,9	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z danych zawartych w tablicy 54 wynika, że Gmina Grybów posiada największą liczbę ośrodków służby zdrowia z pośród analizowanych jednostek. Pod względem ogólnodostępnych porad w 2005 roku Gmina znalazła się na drugim miejscu po Chełmcu, w którym udzielono ich o 28 809 więcej. Wskaźnik – liczba porad ogólnodostępnych na 1 mieszkańca największą wartość przyjął w gminie Ropa (5,6), z kolei najniższą w Gminie

Grybów (2,0). Liczba aptek znajdujących się terenie Grybowa przyjmuje wartości średniej ich liczby w pozostałych gminach.

b) edukacja

W tabelicy 55 przedstawiono liczbę poszczególnych typów szkół, uczniów uczęszczających a także nauczycieli w nich zatrudnionych.

Tablica 55. Liczba uczniów, nauczycieli oraz szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Gminy Grybów i gmin sąsiednich (dane za rok 2005)

Gmina	Szkoły podstawowe	Liczba uczniów szkół podstawowych	Liczba absolwentów szkół podstawowych	Gimnazja	Liczba uczniów gimnazjów	Liczba absolwentów gimnazjów
Bobowa	7	924	170	3	456	169
Gorlice	10	1 352	256	9	798	269
Grybów	15	2 147	385	5	1 194	407
Chełmiec	16	2 468	494	9	1 461	509
Kamionka Wielka	8	981	165	3	458	164
Korzenna	14	1 313	233	5	724	245
Łabowa	6	525	78	1	282	98
Łużna	7	708	137	2	386	130
Ropa	3	432	77	1	255	89
Ujście Gorlickie	10	611	115	1	364	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Analiza danych zawartych w tabelicy 55 pozwala stwierdzić, że największa liczba uczniów szkół podstawowych znajdują się w Chełmcu. Parametr ten warunkuje w głównej mierze liczbę budynków szkolnych. Gmina Grybów pod względem ilości uczniów szkół podstawowych plasuje się na drugim miejscu po Chełmcu. Liczba placówek gimnazjalnych w Gminie wynosi – 5, blisko o połowę mniej niż w gminie Chełmiec. Za ciekawe zjawisko należy uznać fakt, iż pomimo prawie dwukrotnie mniejszej ilości gimnazjów liczba uczęszczających do nich uczniów jest nieproporcjonalnie niższa (o 267). W Chełmcu na jedno gimnazjum przypada 162,3 osoby, natomiast w Gminie Grybów

238,8. Należy również zaznaczyć, że w gminie Korzenna znajduje się również 5 placówek tego typu, jednakże na jedno gimnazjum przypada 144,8 ucznia.

c) kultura

Dane i wskaźniki przedstawiające rozwój kultury w porównywanych gminach prezentuje tablica 56.

Tablica 56. Wybrane informacje dotyczące placówek bibliotecznych oraz ośrodków kultury w Gminie Grybów na tle gmin sąsiednich (dane za rok 2005)

Gmina	Biblioteki i filie	Księgozbiory w woluminach	Czytelnicy w ciągu roku	Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	Instytucje kultury	Liczba organizowanych imprez
Bobowa	3	26 269	2 033	43 341	1	40
Gorlice	4	33 992	1 577	29 264	6	138
Grybów	10	72 363	3 112	53 314	11	242
Chełmiec	8	67 261	3 088	66 969	3	11
Kamionka Wielka	2	21 828	1 611	56 525	4	36
Korzenna	7	43 466	1 837	36 864	6	66
Łabowa	2	22 441	1 059	30 648	1	32
Łużna	3	29 041	1 196	33 516	2	221
Ropa	2	16 796	774	18 554	1	8
Ujście Gorlickie	4	28 177	872	25 040	2	16

Zródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wyniki analizy danych przedstawionych w tablicy 56 świadczą, że Gmina Grybów posiada przeważającą liczbę bibliotek i księgozbiorów oraz odnotowała w 2005 roku największą ilość czytelników korzystających z jej usług. Jeżeli chodzi o wypożyczenia księgozbiorów na zewnątrz, Gmina Grybów ustępuje jedynie gminie Chełmiec. W Gminie zlokalizowanych jest najwięcej instytucji kultury spośród gmin objętych badaniem. W badanym roku również w Gminie Grybów zorganizowano największą liczbę imprez.

Infrastruktura techniczna

Dane dotyczące infrastruktury technicznej informują w znacznej mierze o jakości

życia mieszkańców. Jakość życia w tym kontekście zdefiniować można jako poziom satysfakcji uzyskiwanej przez jednostkę w wyniku spożywania dóbr i usług, spędzania wolnego czasu i korzystania z materialnych i społecznych warunków środowiska lokalnego. Należy zaznaczyć, iż potencjał małej społeczności zależy w stopniu bezpośrednim właśnie od najbliższych udogodnień, uwarunkowań „dnia codziennego”. I tak jednymi bardziej kluczowych czynników są poniżej przedstawione (tab. 57).

Tablica 57. Wybrane wyznaczniki infrastruktury komunalnej w Gminie Grybów i gminach sąsiadujących (dane za rok 2005)

Gmina	Mieszkania oddane do użytkowania	Sieć wodociągowa		Kanalizacja		Sieć gazowa		Gęstość dróg gminnych – dane za rok 2004 (km/km ²)
		długość w km	liczba przyłączy (szt.)	długość w km	liczba przyłączy (szt.)	długość w km	liczba przyłączy (szt.)	
Bobowa	9	20,7	543	17,7	423	121,0	1 261	1,9
Gorlice	51	22,7	232	48,2	758	242,4	3 497	2,8
Grybów	18	13,3	246	1,7	15	283,3	4 456	3,6
Chełmiec	63	100,9	1 367	41,0	1 351	145,3	2 494	3,4
Kamionka Wielka	13	45,0	1 132	37,6	450	88,0	1 070	1,1
Korzenna	22	48,3	593	0	0	204,3	1 900	0,8
Łabowa	4	3,4	27	0	0	54,5	633	0,2
Łużna	6	18,6	133	0	0	105,2	1 202	1,0
Ropa	9	4,7	78	0,7	13	65,3	826	1,9
Ujście Gorlickie	15	31,4	440	19,1	349	24,2	271	0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

W analizie materiału badawczego ujętego w tablicy 57 stwierdzono, że Gmina Grybów w odniesieniu do pozostałych badanych jednostek posiada stosunkowo słabo rozbudowaną sieć wodociągową i kanalizacyjną. Będąc drugą co do wielkości (po Ujściu Gorlickim) Gminą, długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wynosiły zaledwie 13,3 km i 1,7 km. W badanym roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania była niższa aż o 45 w stosunku do dominującej w tym przedmiocie gminy Chełmiec. W Gminie w 2005 roku zanotowano najdłuższą sieć gazową – 283,3 km. Gmina cechuje się również największą gęstością dróg gminnych.

Walory przyrodnicze i ochrona środowiska

Ochrona środowiska jest ważną kategorią porównawczą zwłaszcza dla gmin o charakterze wiejskim, gdzie walory środowiskowe w znacznej mierze decydują o atrakcyjności jednostki i jej konkurencyjności. Poniższe tablice 58 i 59 przedstawiają wybrane elementy porównawcze strategii zachowawczych i technologicznych ukierunkowanych na ochronę środowiska w gminach objętych badaniem.

Tablica 58. Formy ochrony przyrody w Gminie Grybów oraz jednostkach sąsiadujących (dane za rok 2005)

Gmina	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (ha)	Liczba pomników przyrody
Bobowa	4 984,0	3
Gorlice	10 343	12
Grybów	15 301,0	2
Chełmiec	11 270,0	16
Kamionka Wielka	6 301,0	22
Korzenna	10 678,0	3
Łabowa	11 912,0	1
Łużna	5 624	2
Ropa	4 909,0	0
Ujście Gorlickie	28 741,0	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z tablicy 58 wynika, że cała powierzchnia Gminy Grybów – to teren obszarów prawnie chronionych. Podobna sytuacja ma miejsce w Ujściu Gorlickim. W kontekście liczby pomników ochrony przyrody Gmina plasuje się na przedostatnim miejscu posiadając zaledwie 2 obiekty.

Analizując nakłady budżetowe przeznaczane na ochronę środowiska w analizowanych gminach (tab. 59) można stwierdzić, iż w 2005 roku na gospodarkę ściekową i ochronę wód w Gminie Grybów przeznaczono – 64 619 zł czyli o 583 274 zł mniej niż w Chełmcu. Gmina Grybów w charakteryzowanym roku przeznaczyła najwięcej nakładów finansowych na gospodarkę odpadami z pośród jednostek z nią sąsiadujących. Natomiast wydatki budżetu jednostki ukierunkowane zarówno na ochronę powietrza atmosferycznego i klimat oraz utrzymanie zieleni w badanym roku – nie miały miejsca

Tablica 59. Nakłady budżetowe skierowane na ochronę środowiska w Gminie Grybów i gminach z nią graniczących (dane za rok 2005)

Gmina	Nakłady budżetowe na ochronę środowiska w zł:			
	utrzymanie zieleni	ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	gospodarka ściekowa i ochrona wód	gospodarka odpadami
Bobowa	0	0	113 451	49 915
Gorlice	0	0	0	0
Grybów	0	0	64 619	260 608
Chełmiec	0	0	647 893	0
Kamionka Wielka	0	0	0	0
Korzenna	0	0	0	0
Łabowa	0	0	231 174	0
Łużna	9 589	0	18 981	0
Ropa	0	0	2 074	0
Ujście Gorlickie	31 479	0	58 320	30 000

Zródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Rolnictwo i leśnictwo

Zasadność ujęcia tej kategorii w procesie porównawczym wynika z faktu, że znaczne tereny w Gminie pokryte są zarówno lasami jak i gruntami przeznaczonymi pod uprawę rolną.

Tablica 60 prezentuje powierzchnię użytków rolnych oraz gruntów leśnych w Gminie Grybów oraz jednostkach sąsiadujących. Analizując dane z tablicy zauważyć można, że największą powierzchnią użytków rolnych odznacza się Gmina Grybów, w której obszar przeznaczony pod uprawy jest o 6 059 ha większy niż w gminie Ropa. Z pośród porównywanych gmin najwięcej terenów leśnych znajduje się w Ujściu Gorlickim, czyli o 12 855,4 ha więcej niż w Gminie Grybów. Gmina Grybów w tej klasyfikacji plasuje się na trzecim miejscu.

Tablica 60. Powierzchnia użytków rolnych i gruntów leśnych w Gminie Grybów na tle jednostek sąsiadujących (dane za rok 2005)

Gmina	Powierzchnia użytków rolnych ogółem (ha)	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem (ha)
Bobowa	3 610	746,4
Gorlice	5 736	3 013,4
Grybów	8 393	4 837,2
Chełmiec	5 740	2 743,7
Kamionka Wielka	2 935	3 075,1
Korzenna	7 283	2 157,5
Łabowa	2 680	8 583,8
Łużna	3 907	1 121,8
Ropa	2 334	1 868,8
Ujście Gorlickie	8 088	17 692,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Turystyka

Ta kategoria jest niezwykle istotna dla Gminy Grybów. Porównanie na tym polu pozwoli określić chłonność turystyczną obszaru a co za tym idzie pozycję konkurencyjną na tle jednostek sąsiadujących

Dane opisujące infrastrukturę turystyczną i wielkość ruchu turystycznego zostały przedstawione w tablicy 61.

Tablica 61. Infrastruktura turystyczna Gminy Grybów na tle gmin okalających (dane za rok 2005)

Gmina	Obiekty noclegowe ogółem (całoroczne)	Miejsca noclegowe (całoroczne)	Korzystający z noclegów ogółem	Korzystający z noclegów turyści zagraniczni	Udzielone noclegi ogółem	Udzielone noclegi turystom zagranicznym
Bobowa	2	54	428	23	1 147	121
Gorlice	1	40	310	0	1 369	0
Grybów	0	0	0	0	0	0
Chełmiec	0	0	80	0	680	0
Kamionka Wielka	0	0	0	0	0	0
Korzenna	0	0	0	0	0	0

Łabowa	2	106	3 218	26	5 521	26
Łużna	0	0	0	0	0	0
Ropa	0	0	0	0	0	0
Ujście Gorlickie	9	868	16 755	425	129 793	1 206

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Z dostępnych danych GUS za 2005 rok (tab. 61) wynika, że w każdej omawianej pozycji gmina Ujście Gorlickie przyjmuje największe wartości. Z kolei dla Gminy Grybów w tym przedmiocie, wszystkie kolumny przedstawiają wartość – 0. Fakt ten budzi obawy w stosunku do poprawności dostępnych statystyk.

Finanse

Dane dotyczące sytuacji finansów w gminach objętych badaniem przedstawiono w tablicy 62.

Tablica 62. Dochody i wydatki (per capita) Gminy Grybów na tle jednostek sąsiadujących (dane za rok 2005)

Gmina	Dochody	Wydatki	Różnica
Bobowa	1 783,9	1 673,9	+
Gorlice	1 845,4	1 789,5	+
Grybów	1 801,1	1 734,1	+
Chełmiec	1 765,3	1 853,6	-
Kamionka Wielka	1 979,6	1 911,5	+
Korzenna	1 704,5	1 766,0	-
Łabowa	1 981,1	2 145,1	-
Łużna	1 658,1	1 661,1	-
Ropa	1 978,4	1 961,7	+
Ujście Gorlickie	2 486,6	2 435,0	+

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Na podstawie danych zamieszczonych w tablicy 62 można stwierdzić, że w 2005 roku zarówno najwyższymi dochodami jak i wydatkami mierzonymi na 1 mieszkańca odznaczało się Ujście Gorlickie. W Gminie Grybów dochody i wydatki (per capita) w badanym roku to odpowiednio 1 801,1 zł. (6 miejsce) i 1 734,1 zł. (8 miejsce). Analizując

powyższą tablicę zwrócić uwagę należy również na fakt, że Gmina w roku objętym badaniem wykazała przewagę dochodów nad wydatkami.

2.13. Analiza SWOT

Zaproponowana w niniejszym rozdziale analiza należy do jednych z najpopularniejszych technik analizy strategicznej. Jej nazwa (akronim) pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

<i>Strengths</i>	- <i>Mocne (silne) strony</i>
<i>Weakneeses</i>	- <i>Słabe strony</i>
<i>Opportunities</i>	- <i>Szanse</i>
<i>Threats</i>	- <i>Zagrożenia</i>

Metoda ta, szeroko wykorzystywana, służy przede wszystkim do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Jak już wspomniano wcześniej zakres analizy w niniejszym dokumencie poszerzono i zastosowano dwutorowe podejście przy tworzeniu analizy SWOT. Pierwsze polega na tym, iż wszystkie czynniki mające wpływ na pozycję gminy dzielimy na:

- zewnętrzne w stosunku do Gminy oraz mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na Gminę oraz mające wpływ pozytywny.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników:

- *zewnętrzne pozytywne – szanse*. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia,
- *zewnętrzne negatywne – zagrożenia*. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój Gminy, jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
- *wewnętrzne pozytywne – mocne strony*, czyli atuty Gminy. Mocne strony to walory, które w pozytywny sposób wyróżniają go spośród konkurencji (czyli innych Gmin).
- *wewnętrzne negatywne – słabe strony*. To niedociągnięcia, ograniczone zasoby. Mogą dotyczyć całej Gminy lub jej części.

Drugie podejście polega na wyselekcjonowaniu mocnych i słabych stron jako czynników opisujących czas obecny, zaś szanse i zagrożenia dotyczą przyszłości.

Należy pamiętać, że analiza informacji o Gminie obejmować będzie przeszłość, teraźniejszość oraz projekcję jej rozwoju w przyszłości. Powinna również ujmować powiązania między poszczególnymi grupami tak, aby można było dokonać identyfikacji tych spraw, które w kluczowy sposób wpływają na tempo rozwoju Gminy.

Macierz SWOT pokazano w tablicy 63.

Na podstawie przedstawionej analizy SWOT jak również opisów diagnostycznych wynikają następujące problemy i potrzeby Gminy w obszarze polityki społeczno - gospodarczej (kolejność punktów wskazuje na ich hierarchię):

1. Konieczność zintensyfikowania działań na rzecz poprawy tych fragmentów infrastruktury technicznej, które w zasadniczy sposób wpływają na jakość życia w Gminie. Przede wszystkim zwraca uwagę konieczność poprawy warunków w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków. Nie bez znaczenia jest jakość dróg gminnych decydujących o dostępności komunikacyjnej wszystkich miejscowości w Gminie. Wykazane problemy mają również wpływ na konkurencyjność Gminy, która w sposób pośredni przekłada się na zmniejszenie bezrobocia, przyciągnięcie inwestorów, wzrost dochodów lokalnej społeczności.
2. Gmina niewątpliwie posiada wysokiej jakości walory turystyczne. Ich wykorzystanie jest możliwe w zasadzie przez cały rok. W eksponowaniu potencjału turystycznego i sportowego Gminy Grybów powinien służyć dokument programowy wyłącznie traktujący o sferze turystyki i sportu. Wyraźnie powinno nasilić się działania na rzecz promocji Gminy i jej walorów, dodatkowych przedsięwzięć na rzecz rozbudowy odpowiedniej infrastruktury technicznej. Widzi się w tym zakresie wyraźną korelację z podnoszeniem jakości środowiska naturalnego.
3. Wskazywane w analizie SWOT: duże bezrobocie, mała liczba oferowanych miejsc pracy, słabo rozwinięta agroturystyka, słaba promocja lokalnych przedsiębiorców i samej Gminy oraz słabo rozwinięta sieć instytucji okołobiznesowych jest wyraźnym sygnałem, że wykreowanie odpowiednich relacji Gminy i biznesu jest sprawą wymagająca interwencji władz lokalnych.

Tablica 63. Macierz SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne w strefie przygranicznej i wzdłuż ważnej trasy komunikacyjnej • Kompetentne władze Gminy • Sprawnie funkcjonująca edukacja • Sprawne zarządzanie Gminą • Własne wysypisko śmieci • Dobra kondycja finansowa Gminy • Dobra dostępność komunikacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiedniej kanalizacji i oczyszczalni ścieków • Słabe gleby i rozdrobnione gospodarstwa • Wysoka migracja ludzi młodych • Zła jakość infrastruktury technicznej (w tym drogi gminne) • Duża odległość od miasta wojewódzkiego • Brak perspektyw dla ludzi młodych
<ul style="list-style-type: none"> • Doświadczenie samorządu w zakresie pozyskiwania środków pomocowych • Korzystne warunki dla rozwoju turystyki • Dbłość o bezpieczeństwo publiczne • Czyste środowisko naturalne • Dobra sieć telekomunikacyjna • Stosunkowo młoda kadra • Stworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości • Rozbudowana infrastruktura szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • Rozwój agroturystyki • Duże zalesienie 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże bezrobocie • Mała liczba oferowanych miejsc pracy • Niewielka liczba kadry z wykształceniem wyższym • Niski poziom aktywności społecznej • Brak własnej strategii rozwoju turystyki • Niewystarczające wykorzystanie walorów turystycznych Gminy • Słabo rozwinięta agroturystyka • Brak inicjatyw gospodarczych
<ul style="list-style-type: none"> • Brak uciążliwego przemysłu • Tworzenie i realizowanie programów działań w sferze polityki społeczno-gospodarczej • Podejmowane działania proekologiczne • Istniejąca infrastruktura turystyczna • Możliwość rozwoju specjalistycznych gospodarstw rolnych specjalizujących się w produkcji ekologicznej • Stosunkowo młode społeczeństwo • Współpraca z innymi gminami w tym z zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Ubóstwo społeczeństwa • Słaba promocja lokalnych przedsiębiorców i samej Gminy • Niedogodne warunki dla rozwoju przemysłu • Brak infrastruktury do prowadzenia aktywnej działalności kulturalnej • Patologie społeczne • Słabo rozwinięta sieć instytucji okołobiznesowych • Mała atrakcyjność inwestycyjna i konkurencyjność Gminy

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania środków finansowych z UE • Ubieganie się o środki Funduszu Norweskiego • Podnoszenie kwalifikacji kadr samorządowych • Podejmowanie współpracy w ramach związku gmin w celu realizacji dużych przedsięwzięć np. z zakresu kanalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak oczyszczalni ścieków- możliwość skażenia środowiska • Nasilenie procesów migracyjnych młodych ludzi • Wyczerpywalne zasoby własnego wysypiska śmieci • Powiększające się różnice w dochodach ludności
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost dbałości o środowisko przyrodnicze • Rozwój agroturystyki • Dobra koniunktura gospodarcza na branżę zlokalizowane na terenie Gminy (przemysł stalowy i drzewny) • Rozwój gospodarczy kraju • Napływ zewnętrznego kapitału • Bliskość wyższych uczelni 	<ul style="list-style-type: none"> • Marginalizowanie Gminy w programach wojewódzkich • Słaba skuteczność centralnej polityki w zakresie obszarów wiejskich • Ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000) • Klęski powodziowe • Brak programów rozwoju poszczególnych sfer polityki rozwoju lokalnego
<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie polityki przestrzennej • Utrzymujące się trendy spadku liczby bezrobotnych i wzrostu dochodów ludności w skali makro • Zwiększenie akcji promujących Gminę • Rozwój współpracy przygranicznej • Intensyfikacja współpracy zagranicznej - wymiana doświadczeń • Coraz większe zainteresowanie rozwojem przemysłu „czasu wolnego” 	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące uregulowania prawne regulujące proces inwestycyjny w jednostkach samorządu terytorialnego- rozciągnięcie procesu inwestycyjnego w czasie • Możliwość zmiany koniunktury polskiej gospodarki • Polityka zdrowotna państwa • Duża konkurencja ze strony blisko położonych Gmin turystycznych i uzdrowiskowych

Hierarchia ważności:

Bardzo istotne	Średnio istotne	Mniej istotne
----------------	-----------------	---------------

Źródło: Opracowanie własne.

III. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

3.1. Wizja Gminy Grybów

Wizja jest nadrzędnym celem strategicznym, któremu podporządkowane są wszystkie kierunki strategiczne w Gminie w zakresie rozwiązywania problemów społeczno – gospodarczych. Możliwość wypełnienia wizji jest determinowana podejmowaniem szeregu odpowiednich działań. Wybór optymalnych sposobów rozwiązywania pojawiających się problemów w Gminie Grybów musi opierać się na rzetelnej analizie możliwości Gminy i szerokiej konsultacji społecznej.

Wizja to docelowy obraz Gminy do którego osiągnięcia powinny zmierzać wszelkie realizowane na bieżąco jak i długofalowe działania władz lokalnych, jednostek odpowiedzialnych za politykę społeczno – gospodarczą w Gminie, a przede wszystkim wszystkich mieszkańców Gminy. Wizja ma pełnić przede wszystkim funkcję informacyjną i motywacyjną.

Wizja Gminy Grybów w sferze rozwiązywania problemów społeczno - gospodarczych przedstawia się następująco:

**Gmina Grybów obszarem zrównoważonego rozwoju o
charakterze rolniczym i turystycznym z dobrą
jakościowo infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi
małych i średnich przedsiębiorstw**

3.2. Przegląd celów strategicznych

Pamiętając, że Strategia ma zapewniać selektywność rozważanych problemów jak również odnosząc się do wytypowanych w części diagnostycznej najważniejszych problemów i potrzeb Gminy Grybów proponuje się, by do roku 2015 polityka Gminy w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego koncentrowała się na następujących celach strategicznych:

Cel strategiczny I

***Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez
nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury***

Cel strategiczny II

Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości

Cel strategiczny III

Zwiększanie atrakcyjności turystycznej i sportowej

Cel strategiczny IV

***Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów
Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego***

3.3. Uzasadnienie wyboru celów strategicznych

Założeniem wiodącym procesu planowania rozwoju Gminy Grybów jest, iż programy strategiczne są dokumentami kierunkowymi wyznaczającymi te obszary życia społeczno – gospodarczego w ramach których winna koncentrować się interwencja władz lokalnych. Jest to konsekwencją podstawowej funkcji zarządzania lokalnego, sprowadzającego się do zaspokajania potrzeb społecznych oraz podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców. Dlatego poniżej wskazano cele strategiczne wraz z uzasadnieniem ich podjęcia, które będą wypełniały ten postulat oraz porządkowały

proces decyzyjny. Przyczyni się to do poprawy ogólnej efektywności rozwoju Gminy Grybów w ważnych domenach funkcjonowania jednostki.

Wskazane cele strategiczne powiązane są ze sobą i często efekty działań w ramach określonego obszaru przenoszone są na inny obszar strategiczny. Powiązanie takie jest celowym zabiegiem generującym efekt synergii w zakresie planowanej w strategii interwencji.

Cel strategiczny I - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury

Skoncentrowanie się na tym celu strategicznym wynika bezpośrednio z faktu, iż jakość życia mieszkańców zasadniczo determinowana jest stanem infrastruktury takiej jak: kanalizacja i liczba oczyszczalni ścieków, stan techniczny dróg. Wymieniono tu w zasadzie tylko tę infrastrukturę, która w widoczny sposób odstaje od standardów krajowych i jak i unijnych. Wybór tego celu strategicznego jest również podyktowany faktem, że znaczna część środków finansowych UE będzie w perspektywie 2007-2013 koncentrowana właśnie na rozwoju infrastruktury. Wypełnienie tego celu strategicznego będzie niewątpliwie skutkowało zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej Gminy i jej konkurencyjności.

Cel strategiczny II - Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości

Potrzebą chwili jest zintensyfikowanie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w Gminie. Warunkiem ich rozwoju jest stworzenie przyjaznego klimatu dla funkcjonowania różnego rodzaju przedsiębiorstw. Ma się tu na myśli: stworzenie odpowiedniego systemu ulg podatkowych, zinwentaryzowanie i promocja terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, uproszczenie procedur zakładania działalności gospodarczej, pomoc inwestorom zewnętrznym – głównie zagranicznym – w początkowych stadiach ich funkcjonowania na terenie Gminy. Nie można zapomnieć, że ważnym elementem jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Można ją rozwijać poprzez uruchomienie różnego rodzaju instytucji okołobiznesowych – podmiotów, które w Polsce i na świecie doskonale wkomponowały się w lokalne struktury gospodarcze i mają zdecydowanie pozytywny wpływ na rozwój lokalnych inicjatyw.

Skoncentrowanie się na tym obszarze strategicznym wynika bezpośrednio z faktu, iż stymulowanie rozwoju szeroko rozumianej przedsiębiorczości uruchamia procesy mnożnikowe pozytywnie wpływające na gospodarkę lokalną. W konsekwencji powstają nowe inicjatywy gospodarcze umożliwiające zrównoważony rozwój, a tym samym przyczyniają się do powstawania nowych miejsc pracy dla mieszkańców Gminy Grybów. Przesłanki dla których zdecydowano się podjąć niniejszy obszar wiążą się z zagrożeniami dla rozwoju Gminy Grybów. Podkreślenia wymagają tu kwestie związane ze zidentyfikowanymi na obszarze Gminy negatywnymi tendencjami, wśród których można wymienić m.in.:

- Wysoki poziom emigracji zarobkowej zwłaszcza wśród ludzi młodych;
- Wysoki poziom bezrobocia, a zwłaszcza ukrytego;
- Niski współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia;
- Brak dużych podmiotów gospodarczych;
- Niska innowacyjność przedsiębiorstw.

Rozwój przedsiębiorczości będzie wpływał na wyrost statusu majątkowego rodzin z obszaru Gminy.

Cel strategiczny III - Zwiększanie atrakcyjności turystycznej i sportowej

Przyjąć można, że rozwój turystyki jest pochodną działań poprzedniego obszaru strategicznego. Niemniej walory turystyczne Gminy Grybów predestynują ten obszar do priorytetowych dziedzin rozwoju lokalnego, które winny być szczególnie starannie traktowane. Podjęcie niniejszego obszaru zasadza się na przekonaniu, że wykorzystanie posiadanych walorów pozwoli na uzyskanie przewagi konkurencyjnej nad innymi jednostkami lokalnymi o zbliżonym profilu.

Zarówno rozwój przedsiębiorczości jak i turystyki uwzględniać powinien dbałość o stan środowiska naturalnego, które jest istotnym determinantem rozwoju lokalnego. Wpływa to również na komfort zamieszkiwania na terenie Gminy. Dlatego ważnym jest, by implementacja postulatów dwóch w/w obszarów przebiegała bez zakłóceń ze stanem środowiska naturalnego. Warunki życia mieszkańców poruszone zostały w I celu strategicznym.

Cel strategiczny IV - Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego.

Ze względu na istotny potencjał osobowy i organizacyjny w Gminie (zwracano na to uwagę w analizie SWOT – mocne strony) widzi się konieczność takiej organizacji procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Grybów, by zapewnić jej maksymalną skuteczność uzyskując jednocześnie szereg wartości dodanych jakimi będą wzrost aktywności organizacji pozarządowych, zmniejszenie bezrobocia, wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Gminy, wzrost dochodów lokalnej społeczności, stworzenie współpracy na linii samorząd lokalny – przedsiębiorcy – organizacje pozarządowe – mieszkańcy.

Niniejszy cel strategiczny ma pełnić zadanie *pomocy technicznej* dla całej Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów.

3.4. Cele szczegółowe i działania

Cel strategiczny I

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nasilenie inwestycji w zakresie rozbudowy infrastruktury

Termin realizacji:	2015
Organizacja odpowiedzialna	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy
Organizacje zaangażowane:	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Grybowa • Poszczególne sołectwa Gminy • Szkoły podstawowe i gimnazja z terenu Gminy • Organizacje pozarządowe

Cele szczegółowe

1. Poprawa warunków ochrony środowiska

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Opracowanie i wdrożenie programu edukacji ekologicznej przeznaczonego głównie dla społeczności lokalnej	2009
2.	Budowa sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach Gminy	2015
3.	Budowa oczyszczalni ścieków	2012
4.	Budowa wodociągów	2011
5.	Wdrożenie systemu zachęt dla budowy przydomowych, małych oczyszczalni ścieków	2010
6.	Opracowanie i wdrożenie proekologicznego programu propagującego wykorzystanie gazu i oleju opałowego jako paliwa energetycznego	2009
7.	Podjęcie prac koncepcyjnych na rzecz unormowania w przyszłości gospodarki odpadami w związku z wyczerpywalnością działającego wysypiska śmieci	2013

2. Poprawa jakości dróg gminnych

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Opracowanie programu modernizacji lokalnych dróg i infrastruktury towarzyszącej (chodników i ścieżek rowerowych)	2009
2.	Przygotowanie odpowiedniej dokumentacji niezbędnej w procesie inwestycyjnym	2009
3.	Przygotowanie wniosków o pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania na inwestycje drogowe	2010
4.	Przeprowadzenie inwestycji w zakresie rozbudowy dróg	2015

3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Poprawienie warunków lokalowych opieki społecznej - adaptacja Domu Pomocy Społecznej	2009
2.	Doposażenie w pomoce dydaktyczne placówek oświatowych na terenie Gminy	2009
3.	Doposażenie ośrodków zdrowia w specjalistyczny sprzęt	2010

Cel strategiczny II

Tworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości

Termin realizacji:	2015
Organizacja odpowiedzialna	• Urząd Gminy
Organizacje zaangażowane:	• Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego • Organizacje pozarządowe

Cele szczegółowe

1. Stworzenie przyjaznej polityki finansowej w Gminie

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Uwzględnienie w polityce fiskalnej Gminy ulg lub zwolnień w podatkach lokalnych dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą.	2009
2.	Uproszczenie i redukcja procedur administracyjnych prowadzących do uruchomienia własnej firmy.	2010
3.	Wykorzystanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych na rozwój przedsiębiorczości	2011

2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy uwzględniającego rozwój przedsiębiorczości w Gminie	2010
2.	Zinwentaryzowanie terenów gminnych pod kątem udostępnienia ich potencjalnym inwestorom	2010
3.	Przekazywanie/aktualizowanie informacji o terenach inwestycyjnych Gminy do banków danych prowadzonych przez różne instytucje działające w celu przyciągania kapitału (polskiego i zagranicznego)	na bieżąco od 2010

3. Promocja przedsiębiorczości

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Opracowanie i realizacja strategii promocji i rozwoju przedsiębiorczości Gminy	2009
2.	Prowadzenie akcji promocyjnych mających na celu promowanie terenów inwestycyjnych w Gminie	na bieżąco
3.	Pozyskiwanie do współpracy samorządów gminnych w kraju i zagranicą przez podpisanie stosownych porozumień o współpracy	na bieżąco
4.	Organizowanie szkoleń na temat przedsiębiorczości - aspekty ekonomiczne, gospodarcze, prawne, rachunkowe, itp.	od 2008

4. Rozwój instytucji okołobiznesowych

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości	2010
2.	Otwarcie Lokalnego Funduszu Poręczeń Kredytowych	2011
3.	Uruchomienie Centrum Wspierania Lokalnej Przedsiębiorczości	2012

Cel strategiczny III

Zwiększanie atrakcyjności turystycznej i sportowej

Termin realizacji:	2015
Organizacja odpowiedzialna	• Urząd Gminy
Organizacje zaangażowane:	• Kluby sportowe • Ośrodki wypoczynkowe

Cele szczegółowe

1. Stworzenie kompleksowego planu zagospodarowania Gminy – szczególnie biorąc po uwagę aspekty turystyczne i sportowe

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Powołanie zespołu mającego za zadanie opracowanie planu	2008
2.	Opracowanie przez zespół harmonogramu działań szczegółowych, budżetu, a także rozdzielenie odpowiedzialności za poszczególne etapy	2008
3.	Pozyskanie właściwych informacji niezbędnych w procesie tworzenia tego typu planu	do 2009
4.	Pozyskanie do współpracy lokalnych i regionalnych instytucji działających w obszarze turystyki i sportu	2010
5.	Przedstawienie planu pod obrady Rady Gminy	2010
6.	Wdrażanie i monitoring przygotowanego programu rozwoju turystyki i sportu w Gminie	na bieżąco od 2010

2. Inwentaryzacja terenów mogących służyć aktywnemu wypoczynkowi i turystyce w Gminie

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy uwzględniającego priorytetowy charakter turystyczny Gminy. Działanie to powinno polegać na właściwym określeniu obszarów przeznaczonych dla różnego rodzaju turystyki wypoczynkowej, kwalifikowanej, poznawczej i dydaktycznej, a nawet agroturystyki	2010
2.	Wytyczenie i oznakowanie szlaków turystyki rowerowej i pieszej, a także dydaktycznej	2010

3.	Przygotowanie i rozpropagowanie zasad korzystania z walorów turystycznych Gminy. Zasady te powinny normować reguły korzystania przez turystów z lokalnych walorów przyrodniczych	2011
-----------	--	------

3. Budowa infrastruktury turystycznej i sportowej

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie systemu zachęt dla mieszkańców Gminy umożliwiających przekształcanie gospodarstw rolniczych w agroturystyczne	2010
2.	Przygotowanie profesjonalnie funkcjonującego stoku narciarskiego	2011
3.	Rewitalizacja obiektów zabytkowych	2012
4.	Rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej (parkingi, obiekty małej gastronomii)	2012

4. Promocja bogactwa turystycznego Gminy

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Zorganizowanie Punktu Informacji Turystycznej w Grybowie. Konieczne jest tu zapewnienie współpracy z Centrum Informacji Turystycznej w Nowym Sączu	2009
2.	Opracowanie planu marketingowego promującego Grybów jako miejsce aktywnego wypoczynku	2010
3.	Organizacja cyklicznych imprez kulturalno – rozrywkowych przyciągających turystów zarówno w sezonie zimowym jak i letnim	2010

Cel strategiczny IV

Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Termin realizacji:	2015
Organizacja odpowiedzialna	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy
Organizacje zaangażowane:	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego • Organizacje pozarządowe

Cele szczegółowe

1. Identyfikacja potrzeb mieszkańców Gminy Grybów

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Przygotowanie projektu systemu informacyjnego o potrzebach i problemach mieszkańców Gminy	2009
2.	Uruchomienie systemu zbierania informacji o potrzebach mieszkańców Gminy. Zebranie zespołu badawczego. Zdefiniowanie wskaźników statystycznych. Określenie wartości początkowych i docelowych (pożądanych) badawczych wskaźników statystycznych, określenie częstotliwości zbierania informacji (max. 1 rok). Określenie sposobu pozyskania informacji (GUS, własnymi siłami). Pozyskiwaniem danych zajmowałby się zespół wdrażający Strategię.	2009
3.	Prognozowanie kierunków zmian społeczno-gospodarczych.	corocznie
4.	Opracowywanie raportów z prowadzonych analiz statystycznych. Forma raportu – jawna, przedstawiania raz w roku w formie sprawozdania na sesji Rady Gminy. Wnioski płynące z raportu powinny być uwzględniane przez Zespół wdrażający Strategię w Gminie Grybów przy okresowym modyfikowaniu jej zapisów	corocznie

2. Podniesienie efektywności procesu wdrażania Strategii rozwoju Społeczno - Gospodarczego

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Powołanie przez władze Gminy zespołu wdrażającego Strategię. Zespół powinien składać się z wielu członków różnych jednostek: Urzędu Gminy, przedstawiciela Policji, zainteresowanych jednostek organizacji pozarządowych, działaczy społecznych. W wyjątkowych sytuacjach sprawy związane z wdrażaniem Strategii można powierzyć jednej osobie – Pełnomocnikowi Wójta. O rozwiązaniu takim pisze się szerzej w podrozdziale dot. monitoringu i wdrażania Strategii.	2008
2.	Opracowanie reguł funkcjonowania zespołu wdrażającego Strategię. Członkom zespołu wdrażającego należy zagwarantować możliwość uczestniczenia w obradach odpowiednich Komisji Rady Gminy. Zespół ten winien mieć obowiązek udziału w wyznaczaniu kierunków polityki społeczno – gospodarczej Gminy. Do pozostałych zadań zespołu należałoby: opracowanie systemu promocji (wyróżniania i nagradzania efektywnych przykładów działań prorozwojowych), udział w opracowaniu przetargów i konkursów na programy realizujące cele Strategii, prowadzenie sprawozdawczości o działaniach zespołu.	2008
3.	Dokonywanie zmian w zapisach Strategii. Ich podstawą miałyby być zidentyfikowane zmiany tendencji zjawisk społecznych i gospodarczych w Gminie (np. na podstawie corocznych raportów zespołu badawczego oceniającego skutki wdrażania Strategii i prognozującego na podstawie zbieranych informacji).	corocznie
4.	Opracowywanie i przedstawianie raportów z realizacji Strategii. raport taki miałby charakter jawny, zamieszczany w lokalnych środkach przekazu.	corocznie

3. Dywersyfikacja źródeł finansowania realizacji celów Strategii

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Powołanie stanowiska informacyjnego (centrum informacyjne) o wymogach i procedurach pozyskiwania środków finansowych na realizację działań zapisanych w Strategii z różnych źródeł, w tym w oparciu o fundusze strukturalne UE.	2008
2.	Aktualizowanie i udostępnianie zainteresowanym podmiotom informacji o możliwych źródłach finansowania działań Strategii.	na bieżąco
3.	Zagwarantowanie w budżecie Gminy potrzebnych środków finansowych na realizację zadań Strategii	2009
4.	Upublicznienie zapisów Strategii, sposobów jej wdrażania, a także zasad i źródeł finansowania poszczególnych zadań.	corocznie

4. Wypracowanie efektywnej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego w Gminie Grybów

Lp.	Działania	Termin realizacji
1.	Zorganizowanie partnerskich zespołów współpracujących przy realizacji zapisów Strategii. Zespoły mają składać się z różnych podmiotów i instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz innych zainteresowanych osób.	2009
2.	Wyznaczenie wyraźnego podziału kompetencji i zakresu odpowiedzialności dla poszczególnych podmiotów realizujących zapisy Strategii.	2008
3.	Przyjęcie i upublicznienie jasnych kryteriów przyjmowania do realizacji szczegółowych zadań oraz źródeł ich finansowania.	2008
4.	Stworzenie lokalnego banku danych o podejmowanych w ramach wdrażania Strategii programach, działaniach, inicjatywach w oparciu o szeroki wachlarz danych statystycznych.	2010

IV. IMPLEMENTACJA I MONITORING STRATEGII

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Grybów jest programem długoletnim, którego horyzont czasowy nie jest związany w jakikolwiek sposób z kadencyjnością władzy. Określa ona cele i kierunki działań na kilka następnych lat. Proces jej wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem, a także ciągłej pracy nad podnoszeniem jej jakości. Implementacji Strategii towarzyszyć będzie jej ciągła ocena, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Wspomniano już, że wdrażanie Strategii ma charakter długookresowy, zatem wcielanie w życie jej założeń musi być procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Te ostatnie są o tyle istotne, iż dotyczą obecnie funkcjonującego okresu programowania, okresu który ma przynieść zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym największe korzyści finansowe.

Poszczególne cele strategiczne będą wdrażane w oparciu o ujęty w niniejszym dokumencie harmonogram. Wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Wójt Gminy Grybów, przy pomocy podległych mu wydziałów UG Grybów, merytorycznie odpowiedzialnych za poszczególne działania i zadania. Występować oni będą o środki finansowe na realizację działań, sporządzając właściwe projekty i wnioski.

Należy tu wyraźnie zaznaczyć, że niniejszy dokument ma charakter stosunkowo ogólny, zatem kompleksowe zarządzanie rozwojem Gminy Grybów musi uwzględniać prócz niniejszej Strategii programy operacjonalizujące przyjęte kierunki rozwoju tej jednostki terytorialnej. Mowa tu m.in. o Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Grybów.

Punktem wyjścia systemu wdrażania jest jasno określony zbiór działań, wynikających z potrzeb Gminy. System implementacji Strategii posiadać powinien następujące wymiary:

- Czasowy – w jakim czasie wykonywane będą poszczególne działania,
- Podmiotowy – kto będzie wykonywał poszczególne działania,
- Przestrzenny – jaka będzie lokalizacja poszczególnych działań.

Zasadniczym celem systemu wdrażania przyjętych działań jest zamknięcie projektu w terminie, dostarczenie korzyści określonym wcześniej beneficjantom, utrzymanie dyscypliny budżetowej.

Przyjęte i zatwierdzone działania posiadają układ hierarchiczny, określający kolejność wykonania poszczególnych zadań wynikających po pierwsze z potrzeb, ale także uwzględniające zależność wykonawczą poszczególnych działań. Przyjęta hierarchia wynika z potrzeb Gminy, ale także uwzględnia racjonalność wdrożenia poszczególnych działań, która wynika z: kapitałochłonności, pracochłonności i posiadanych przez Gminę kompetencji.

System wdrażania działań, powinien obejmować cele projektu, prac do wykonania, proponowanego terminu rozpoczęcia i zakończenia, budżetu, punktów krytycznych ułatwiających kontrolę postępu ich realizacji.

Wójt Gminy Grybów powoła koordynatora systemu wdrażania przyjętych działań. Osoba ta będzie bezpośrednio odpowiedzialna za realizację przyjętych działań zgodnie z przyjętym planem, będzie ona należeć do ścisłego kierownictwa Gminy. Poprzez to zapewniony zostanie jej odpowiedni autorytet.

Koordinator wdrażania Strategii opracuje, po szczegółowym zapoznaniu się z zakresem każdego działania, system jego wdrażania. Taka organizacja będzie relatywnie wysoko wspomagać realizację implementację całej Strategii. System wdrażania wykorzystywać będzie metodę mierzenia efektywności, opartą o Strategiczną Kartę Wyników, określającą następujące, kluczowe procesy zarządzania:

- Rozpisanie na zadania każdego działania.
- Konstrukcję będących w korelacji z systemem zarządzania w Gminie Grybów mierników.
- Podejmowanie inicjatyw w ramach przyjętych działań.
- Usprawnienie systemów monitorowania realizacji zadań.

Ostatni element – system monitorowania – pełni zasadniczą rolę dla powodzenia wdrożenia Strategii. Będzie on polegał na dwupoziomym procesie analizy. Proces ten będzie obejmował dwa powiązane ze sobą działania. Pierwsze z nich polegać będzie na comiesięcznych przeglądach działalności operacyjnej związanej z realizacją punktów krytycznych zespołu realizowanych działań. W ramach tego porównywane będą także osiągnięte wyniki w stosunku do założonych planów (zadaniowych i finansowych). Drugie

działanie monitorujące polegać będzie na kwartalnych przeglądach strategicznych, które koncentrować się będą na długookresowych trendach kształtowania mierników.

Na użytek systemu monitorowania opracowana zostanie także procedura monitorowania i jej formalny wyraz. Będzie on polegał na zunifikowanych, pisemnych raportach składanych Radzie Gminy i wszystkim jej członkom, a także na ustnych raportach realizowanych w stosunku do Wójta i członków Rady Gminy.

Realizacja Strategii oparta będzie o zasadę subsydiarności, co oznacza że dopełnieniem środków własnych będzie wsparcie środkami pochodzącymi z funduszy UE oraz z budżetu państwa.

Realizacja Strategii uzależniona jest więc od wysokości środków zarówno krajowych jak i z pozyskanych funduszy UE. Należy zabezpieczyć w budżecie Gminy odpowiednio wysokie środki finansowe współmierne do potrzeb wynikających ze współfinansowania inwestycji – obecnie 30% planowanego budżetu inwestycji.

Zakłada się, że nie wykonanie wszystkich działań we wskazanych latach powoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

Zakłada się, że monitoring jest to element procesu bieżącego zarządzania programami publicznymi, mający na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażania programów finansowanych ze środków publicznych, poprzez zbieranie wiarygodnych danych o tych programach, porównywanie ich z zakładanymi wskaźnikami oraz podejmowanie przy udziale partnerów samorządowych, gospodarczych i społecznych decyzji o zmianach w tych programach.

W myśl powyższych założeń podstawową funkcją monitoringu Strategii jest umożliwienie sprawnego zarządzania jej realizacją poprzez monitorowanie postępów realizacji i oceny skuteczności wdrażanych projektów. Zadanie to obejmuje zarówno monitoring rzeczowy, będący elementem zarządzania poprzez cele określone w programach operacyjnych, jak i monitorowanie wskaźników finansowych będących funkcją zarządzania finansowego programami i projektami.

Monitoring jest procesem zbierania, przetwarzania i analizy danych na temat zakresu realizacji celów programu. Dla monitoringu stopnia realizacji Strategii ważne jest stworzenie systemu wskaźników, dzięki któremu możliwe byłoby zmierzenie zakresu realizacji strategicznych priorytetów rozwoju Gminy.

Należy pamiętać, iż skuteczny monitoring musi posiadać określone cechy i tak:

- oparty powinien być na ustalonych kryteriach, pozwalających na obiektywną ocenę realizacji strategii i efektywności zastosowanych instrumentów rozwoju,
- powinien dostarczać podstawy do podejmowania tak strategicznych, jak i bieżących operacyjnych decyzji – musi posiadać zdolność do wczesnego ostrzegania o zagrożeniach i niebezpieczeństwach.

Ważnym elementem systemu wdrażania i monitorowania, który został przyjęty i będzie stosowany w Gminie jest czerpanie informacji i pomysłów od osób wywodzących się z niższych szczebli realizacyjnych, także spośród ekip podmiotów wykonawczych.

Ważnym mechanizmem uczenia się, oceny, i monitoringu będzie uzyskiwanie opinii niezależnych osób z zewnątrz.

Takie analizy oparte o opinie specjalistów z zewnątrz umożliwią systematyczną weryfikację planu i stanowić będą dodatkowe zabezpieczenie przed możliwością pomyłki, która może zostać popełniona przez specjalistów z Gminy. Monitoring osób z zewnątrz będzie polegać na okresowym przeglądzie wykonania przyjętych zadań. Przyjęto wstępnie, że w Gminie Grybów powinny one odbywać się co 3 miesiące.

Nieodłącznym, elementem monitorowania postępów realizacji Strategii, jest ocena (ewaluacja) skuteczności podejmowanych działań, zarówno na podstawie określonych wskaźników rzeczowych, efektywności wykorzystania środków finansowych oraz skuteczności pozyskiwania środków do montażu finansowego, jak również oceny sprawności systemu realizacji Strategii.

Przez ocenę (ewaluację) Strategii należy rozumieć określenie wartości programu lub w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje. Jest to ocena realizacji programów pod względem porównania faktycznych rezultatów z planowanymi, szerszego wpływu społeczno – ekonomicznego (impact assessment) oraz porównania poniesionych nakładów z rezultatami (analiza efektywności).

Ocena realizacji Strategii oparta będzie o analizy porównawcze, które bazować będą na założonych wskaźnikach szczegółowych zestawionych z rzeczywistym wykonaniem Strategii. Odchylenia od planu nie będą w każdym razie wykorzystane w celu piętnowania osób odpowiedzialnych za realizację Strategii. Niekorzystne różnice pomiędzy aktualnymi a planowanymi wynikami trzeba będzie przemyśleć w kontekście – czy w świetle dostępnych informacji, przyjęty plan wdrażania Strategii jest wciąż odpowiedni.

Wykorzystanie mierników jako elementu języka komunikacji, umożliwi przełożenie złożonych i często nieczytelnych koncepcji rozwoju na bardziej konkretne działania, integrujące i motywujące kierownictwo Gminy, a także obywateli do działania.

Dość istotnym fragmentem procesu wdrażania niniejszego programu jest umiejętność właściwego inicjowania współpracy publiczno – prywatnej, również z uwzględnieniem organizacji pozarządowych. O ważności tego elementu napisano szczegółowo napisano w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Grybów. Tam również przedstawiono konieczność wdrażania odpowiedniej polityki w zakresie Public Relations.

SPIS TABLIC I RYSUNKÓW

TABLICE

Tablica 1. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z działaniami Strategicznych Wytucznych Wspólnoty	10
Tablica 2. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO	13
Tablica 3. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z Priorytetami Strategii Rozwoju Kraju	15
Tablica 4. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z działaniami Strategicznych Wytucznych Wspólnoty	17
Tablica 5. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów z celami operacyjnymi Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego	19
Tablica 6. Liczba ludności Gminy Grybów według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1999 – 2005 (osoby)	30
Tablica 7. Ruch naturalny w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	32
Tablica 8. Liczba ludności w podziale na grupy wiekowe w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	33
Tablica 9. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	34
Tablica 10. Wybrane wskaźniki demograficzne w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	35
Tablica 11. Migracje na pobyt stały w Gminie Grybów według typu i kierunku	36
Tablica 12. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w latach 1999 – 2005	38
Tablica 13. Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006	41
Tablica 14. Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w poszczególnych sołectwach Gminy Grybów w latach 1999 – 2006	42

Tablica 15. Sklepy w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	44
Tablica 16. Stacje paliw w Gminie Grybów w 2006 roku.....	45
Tablica 17. Pracujący wg płci w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	45
Tablica 18. Pracujący wg sektorów ekonomicznych w Gminie Grybów latach 1999 – 2003	46
Tablica 19. Pracujący wg sektorów własności w Gminie Grybów w latach 1999 – 2003	46
Tablica 20. Liczba bezrobotnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006	47
Tablica 21. Liczba placówek związanych z opieką zdrowotną w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	52
Tablica 22. Informacje dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Grybów w latach 2003 – 2005	53
Tablica 23. Dane dotyczące przedszkoli (bez specjalnych) w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	54
Tablica 24. Dane dotyczące oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	54
Tablica 25. Liczba szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Gminy Grybów w latach 2000 – 2005	55
Tablica 26. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005	55
Tablica 27. Liczba nauczycieli w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005	56
Tablica 28. Wybrane dane dotyczące komputeryzacji w szkołach Gminy Grybów w latach 2003 – 2005	57
Tablica 29. Dotychczasowe zrealizowane inwestycje i nakłady inwestycyjne poniesione w 2006 roku dotyczące szkolnictwa w Gminie Grybów	58
Tablica 30. Dane dotyczące placówek bibliotecznych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	59
Tablica 31. Wybrane wskaźniki dotyczące placówek bibliotecznych w Gminie Grybów	60
Tablica 32. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Grybów w 2004 i 2005 roku	60

Tablica 33. Obszary prawnie chronione i pomniki przyrody w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	63
Tablica 34. Dane dotyczące przemysłowych oczyszczalni ścieków w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	65
Tablica 35. Gospodarka wodno – ściekowa w przemyśle w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	66
Tablica 36. Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	66
Tablica 37. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi w kg/dobę w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	67
Tablica 38. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (t/r).....	68
Tablica 39. Odpady wytworzone i nagromadzone w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005	69
Tablica 40. Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (ha)	70
Tablica 41. Powierzchnia gruntów leśnych wg form własności w Gminie Grybów w latach 2000 – 2005 (ha)	72
Tablica 42. Tereny leśne odnawialne i zalesiane (poza skarbem państwa) w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005 (ha)	72
Tablica 43. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Grybów	75
Tablica 44. Ważniejsze imprezy kulturalne (w tym sportowe) na terenie Gminy Grybów	77
Tablica 45. Dochody budżetowe Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (tys. zł).....	79
Tablica 46. Dochody własne Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (tys. zł).....	83
Tablica 47. Struktura dochodów własnych Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	84
Tablica 48. Wydatki Gminy Grybów w latach 1999 – 2005 (w tys. zł).....	85
Tablica 49. Wydatki Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005	88
Tablica 50. Nadwyżka /Deficyt budżetowa Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	92
Tablica 51. Wybrane dane (za 2005 rok) dotyczące demografii w badanych jednostkach terytorialnych.....	94

Tablica 52. Podmioty gospodarki narodowej w gminach sąsiadujących z Gminą Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w 2005 roku	96
Tablica 53. Dane na temat liczby bezrobotnych w Gminie Grybów oraz jednostkach z nią sąsiadujących za rok 2006.....	98
Tablica 54. Informacje dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Grybów i gminach sąsiadujących (dane za rok 2005)	99
Tablica 55. Liczba uczniów, nauczycieli oraz szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Gminy Grybów i gmin sąsiednich (dane za rok 2005)	100
Tablica 56. Wybrane informacje dotyczące placówek bibliotecznych oraz ośrodków kultury w Gminie Grybów na tle gmin sąsiednich (dane za rok 2005)	101
Tablica 57. Wybrane wyznaczniki infrastruktury komunalnej w Gminie Grybów i gminach sąsiadujących (dane za rok 2005)	102
Tablica 58. Formy ochrony przyrody w Gminie Grybów oraz jednostkach sąsiadujących (dane za rok 2005)	103
Tablica 59. Nakłady budżetowe skierowane na ochronę środowiska w Gminie Grybów i gminach z nią graniczących (dane za rok 2005).....	104
Tablica 60. Powierzchnia użytków rolnych i gruntów leśnych w Gminie Grybów na tle jednostek sąsiadujących (dane za rok 2005).....	105
Tablica 61. Infrastruktura turystyczna Gminy Grybów na tle gmin okalających (dane za rok 2005).....	105
Tablica 62. Dochody i wydatki (per capita) Gminy Grybów na tle jednostek sąsiadujących (dane za rok 2005)	106
Tablica 63. Macierz SWOT	109

RYSYNKI

Rysunek 1. Położenie Gminy Grybów na terenie powiatu nowosądeckiego	22
Rysunek 2. Sołectwa Gminy Grybów	23
Rysunek 3. Dynamika ludności Gminy Grybów w latach 1999 – 2005.....	31
Rysunek 4. Przyrost naturalny w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.....	32

Rysunek 5. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Grybów – struktura w 2005 roku.....	35
Rysunek 6. Saldo migracji w Gminie Grybów w latach 1999 – 2005.....	37
Rysunek 7. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Grybów zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w 2005 roku.....	39
Rysunek 8. Liczba bezrobotnych w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006	48
Rysunek 9. Szacowana stopa bezrobocia w Gminie Grybów w latach 1999 – 2006.....	49
Rysunek 10. Bezrobotni wg wieku w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.).....	49
Rysunek 11. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.).....	50
Rysunek 12. Bezrobotni wg stażu pracy w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)	51
Rysunek 13. Bezrobotni wg okresu pozostawania bez pracy w Gminie Grybów (stan na 31.12.2006 r.)	51
Rysunek 14. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer w Gminie Grybów w latach 2003 – 2005	57
Rysunek 15. Struktura użytków rolnych w Gminie Grybów w 2005 roku	71
Rysunek 16. Turystyczna mapa Gminy Grybów.....	75
Rysunek 17. Liczba udzielonych noclegów (w tym turyści zagraniczni) na terenie Gminy Grybów w latach 2002 – 2005.....	78
Rysunek 18. Dynamika dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	80
Rysunek 19. Dochody w Gminie Grybów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1999 – 2005	81
Rysunek 20. Struktura dochodów Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	82
Rysunek 21. Dynamika wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	86
Rysunek 22. Wydatki w Gminie Grybów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1999 – 2005	87
Rysunek 23. Struktura wydatków Gminy Grybów w latach 1999 – 2005	88
Rysunek 24. Struktura wydatków Gminy Grybów według działów klasyfikacji budżetowej za lata 1999 – 2005.....	91
Rysunek 25. Powierzchnie badanych gmin okalających Gminę Grybów (ha) – rok 2005.....	95

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Wykaz Zespołu biorącego udział w tworzeniu Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grybów na lata 2008 – 2015 (z ramienia Gminy):

1. Piotr Krok
2. Andrzej Poręba
3. Marian Gucwa